

FLORIN BĂNESCU

**OAMENI
ȘI LUPI,
BISERICI
ȘI TEI**

**Fundația Culturală
„Ioan Slavici”
Arad, 1995**

Florin Bănescu

OAMENI ȘI LUPI, BISERICI ȘI TEI

Fundația Culturală
„Ioan Slavici”
1995
ISBN 973-97-33-2

OAMENI
ȘI LUPI,
BISERICI
ȘI TEI

Redactorul responsabil:
DUMITRU TOMA
Culegere și tehnoredactare
computerizată:
Claudia Betan
Tiparul executat de:
S.C. „Superinformatica” S.R.L.
Arad, 1995
„Ioan Slavici”
Arad, 1995

Florin Bănescu

OMENI ȘI LUP, BISERICI ȘI TEI

**Fundația Culturală
„Ioan Slavici”
Arad, 1995
ISBN 973 - 97433 - 2 - 3**

**Redactorul cărții:
DUMITRU TOMA
Culegere și tehnoredactare
computerizată:
Claudia Betea
Tiparul executat de:
S.C. „Superinformația” S.R.L.
Arad, 1995**

Oameni și lupi, biserici și tei

FLORIN BĂNESCU

**OAMENI
ȘI LUPI,
BISERICI
ȘI TEI**

**Fundația Culturală
„Ioan Slavici”
Arad, 1995**

FLORIN BĂNESCU

**„Ține Doamne, tot așa,
Nici cu turcu', nici cu neamțu' ...”
(vechi cântec din Banat)**

DAȚĂ

ȘI LUPUL,
BISERICI

ȘI TEI

DUMITRU TOMA

Culegere și tehnoredactare

compilată:

Cluj-Napoca

Tipărit de:

S.C. „Supra” S.R.L.

Fundația Culturală

„Ioan Slavici”

Arad, 1995

Oameni și lupi, biserici și tei

Vegheat de munții Semenici, Țarcu și Gugu, ținutul gugulanilor se întinde de-a lungul Timișului și e străbătut de vechiul drum roman. Unele vetre de sat s-au așezat pe locul unor vetre dacice. Altele ar putea fi premergătoare acestora. Oricum, fiecare își are istoria sa ori, măcar o legendă, fiindcă sunt destule care se pot lăuda cu mai multe.

Slatina, de pildă, numită și Slatina lui Florei, care va fi fost un chinez de sat, în vechimi, și, mai încoace, Slatina Timișului, are cel puțin atâtea povești despre întemeierea sa, câți tei vor fi crescut începând de la Câmpu' Fomii și până la ieșirea din Cheile Timișului.

Poveștile astea s-au perindat în vreme, trecând de la o generație la alta, fiind lăsate ca moșteniri de preț. Ele au, toate, un sâmbure de adevăr, în măsura în care viața, cu întâmplările ei, învinge puterea născocirii.

Până ce oamenii locurilor au ajuns să aibă un cântec numai al lor („Gugulan cu car cu mere/ Și cu frumoasă muiere/ Eu vând mere, eu vând pere,/ Dar nu vând a mea muiere...”), au cântat destule altele. Bunăoară: „Ține Doamne tot așa/ Nici cu turcu', nici cu neamțu'...”. Mai departe cuvintele s-au stins în ceața uitării, dar se știe când a răsunat acest cântec prin munții Semenicii. Adică pe timpul când două mari imperii, cel cu flamuri verzi, al otomanilor și cel cu steaguri purtând semnul sfintei cruci, al Habsburgilor au găsit de cuviință să poarte războaie între ele taman în Banat. N-a fost ușor sub stăpânire turcească și a fost și mai greu sub cea de i-a urmat. Când stăpânirile se făceau prea aspre, floarea junimii din satele gugulanilor se logodea cu pădurea. Lotrind prin munți, trăind ca lupii hățișurilor, lovind ba cetele de turci porniți după pradă, ba convoaiele carelor cu proviant ale celeilalte armate imperiale, junii nu-și uitau satul de obârșie. Fiindcă acolo se aflau neamurile lor, și pământurile lor (fie ele și mai puțin darnice în rod și

greu de lucrat). Și bisericile lor unde se închinaseră și se rugaseră, încă din pruncie, tot pentru satul lor. Dealtfel, în pădure fiind, tânjeau după mândreața lor de sat, care, fără a ține seama de stăpânirile totuși vremelnice, se afla sub adevărata stăpânire a Teiului Chinezului.

Acest tei falnic era luat drept tată al tuturor teilor din Slatina și, de-a lungul anilor, sub boltele lui verzi, se aduna sfatul bătrânilor, se țineau jocurile în zilele de sărbătoare, devenind, cândva, sprijinul chinezului Tudor (de aici dobândindu-și și numele), aceluia plăcându-i să-i caute umbra groasă și acolo, rezemat de trunchiul aproape împietrit de bătrânețe, se gândea el la trebuințele obștei, poate chiar sfătuindu-se cu fără îndoială înțeleptul arbore care-i șoptea vorbe de taină prin freamătul frunzișului și-i dădea puteri prin mireasma florilor sale. În toiul bătăliei cu răitarii imperiali, când satul dăduse de veste că nu se mai supune voinței năvălitorului imperiu, chinezul pierise. Trupul lui n-a fost găsit niciodată și orice slătinar era încredințat că el fusese primit în carnea teiului. În iarna cu pricina, teiul a înflorit, fie datorită dogoarei, venită dinspre casele și bisericile arzânde - răitarii puseseră focul, fie dinspre pământul mustind de sângele curs. Ori, poate, chinezul vroise să dea un semn liniștitor satului, făgăduindu-i reînflorirea. Rămas un timp fără biserică, popa Isaia a mutat odoarele sfinte, scăpate de foc, jaf și batjocură, în ramurile teiului. Astfel, teiul a fost și biserică, mai frumoasă decât oricare alta, nefiind o alcătuire a mâinilor omenești, ci lucrarea Domnului.

Așadar, junii plecați în lotrie tânjeau de dorul satului. Iar când se așezau pe la casele lor, erau atinși de aripa dorului după pădure.

Altfel, slătinarii au fost, ca pretutindeni, și buni, și răi, dar cu toții s-au dovedit a fi iscusiți povestași.

Care nu știa povestea cu lupul cel alb, călăuzitorul celor trei frați vânători care au răpus balaurul cu trei capete de la Trei Ape, izvoarele Timișului și ocrotitor, dinspre pădure, al satului, de la întemeierea acestuia și până în zilele noastre, sau poveștile despre Tudor, Tărăbugă, popa Isaia, Giurgea - mărturisitor într-

credință și păstrător al datinilor ortodoxiei, înfruntând, ca dovadă, pe papistașii care cercau, cu momeli, amenințări și asupriri, supunându-l caznei prin foc, să-l înduplece să treacă la biserica lor (ridicată din poruncă împărătească), de atunci rămânând satul împărțit între papistași și ortodocși (dar viețuind în bună pace), sau atâtea altele, despre moși însingurați, prieteni cu gadinele pădurii și mai cu seamă cu lupul cel alb, despre babe năzdrăvane care descântau de te miri ce, despre hoții de cai și de fete de măritat, despre pești și păsări, despre războaiele prin care au fost nevoiți să treacă bărbații neamului de gugulani, pe pământuri străine, până ce s-a săvârșit Unirea cea Mare, despre cai albi, de ghiață și zburători, despre cum se dobândește putere asupra norilor aducători de ploi stricăcioase, despre cum și-a mutat Teiul Chinezului locul, unii crezând că s-a tras pe coastă, lângă morminți, ca să fie mai aproape de cei vechi, dacă nu cumva a urcat pe Semenici sau s-a mutat în alt sat, sătul de turbureala lăsată peste sat în vremea din urmă, despre muroni, despre iubiri mărunte sau pătimișe, despre sfada între neamuri pentru un lanț de pământ în luncă, ori o livadă, sau o fâneață, despre lecuiți nemaiauzite pe aiurea, acela putea să-și ia lumea în cap, nemaiputându-se socoti slătinar.

Înainte vreme, cei din Slatina lui Florei au cunoscut, în afara zburătăciilor de tot soiul de vântoase, doi mari vrăjmași: turcul și „neamțul”. Au tras și unele foloase de pe urma petrecerii acestora pe pământurile lor. De la primii au învățat meșteșugul armelor, de la ceilalți au deprins felurite meșteșuguri folositoare în timp de pace și au înțeles ce înseamnă o administrație bine pusă pe temeiuri de lege. Când stăpânirea acestora devenea de nesuferit, pădurea, s-a văzut, era aproape.

După cea de a doua mare bătaie mondială, s-au pomenit cu un vrăjmaș nou, neașteptat - o stăpânire înșchimbată cu totul tot, care făcea legile după bunul său plac, înălța minciuna în rang înalt și apăsa mai tare ca niciodată. Era și greu de priceput care-i sunt rosturile, cu atât mai mult cu cât ea nu mai venea de cine știe unde, ci se întindea ca râia pe tot cuprinsul țării, din aceasta și crescând. E drept, ajutor a avut dinspre

zarea de către Soare-Răsare. Când ruseștile armate s-au scurs, puhoi, spre Soare Apune, ca să-l bată pe neamț, și-au zis „ducă-se”, într-un război trebuie să fie careva cel mai tare. Dar când s-au întors și au dat de-a curișcapeala ceea ce era temeinic rânduit, au văzut că nu prea au ce aștepta, în bine. Și s-au pus să-i aștepte pe americani. Măcar că neamul acestora le-a fost (și așa avea să le rămână) necunoscut. Dar ce să se facă ei, rămași fără rege, amenințați că li se vor închide bisericile și că li se vor lua pământurile? Neputând, precum chinezul Tudor, să afle fiecare câte un tei din care să-și facă loc de închinăciune și (pentru o vreme cât mai scurtă) adăpost, mulți dintre cei în stare să țină o armă în mâini au luat calea pădurii. C-așa erau învățați. Câți au scăpat nepușcați sau neprinși, s-au întors în sat unde-i așteaptă și acum pe americani. Chiar dacă oamenii veniți pe lume într-o vreme mai apropiată de cea de acum le spun că nu din afară și de unde și-a întărcat mutul iapa pot trage nădejde de mântuire.

Și stau slătinarii, uitându-se drept în tăria cerului, ori își rotesc, cu fereală, ochii de jur împrejur. Se uită în sus și se crucesc, se uită în jur și nu mai pricep nimica. Că pe ai bătrâni îi doare inima văzând că pământurile rămân nelucrate, junimea satului luând calea nu a pădurii ci a orașului, unde îndestule primejdii o pasc (și nu-i nici lupul cel alb acolo ca să-o ajute), și că datinile se risipesc precum fumul, credința descrește, pizma se umflă și, atâta ar mai lipsi, te pomenești și de acum își vor pierde și harul de povestași.

De aceea, iată, o seamă dintre poveștile adunate aici vin ca să dea la iveală unele adevăruri despre oameni și lupi, biserici și tei, strădanie ce s-ar cuveni continuată. Până atunci, tuturor celor pomeniți și pomenite, li se închină aceste rânduri, scrise după însemnările pe evanghelie, octoihuri, călindare, adunate de pe hârtia îngălbenită a unor scrisori, de pe înscrisuri așternute pe dosul unor fotografii, dacă nu cumva și după cele înțelese din șuierul vreunui pui de vânt, șopotul izvoarelor, șoptitul frunzișului de tei.

Cu nădejdea că odată, când va vroi Dumnezeu, Teiul Chinezului se va întoarce în inima satului.

Sub un clopot de pâclă albăstrie

Pe Chentă l-a dus mumă-sa pe lume în grădină, sub pruni. Acolo au apucat-o durerile facerii și nu i-a stat nimeni în preajmă ca s-o ajute cumva, s-a descurcat și singură. Nu degeaba era Nuța nepoata babei Solomia. Și de la asta avusese ce învăța. Să moșească, să caute buiegi de leac, să descânte. Despre babă se știa că la stâna ei de sub Tâlva Vederoasă ținea lupi în loc de câini ca să-i păzească oile. Și avea putere asupra ploii, lecuia de lingoare, lega și dezlega dragostele, ogoia neastâmpărul muronilor, înfingând un fus în inima mortului care, din cine știe ce nemulțumiri trecute, bântuia prin podurile caselor, lăsa vacile fără lapte ori spăimânta pe singuratecii înserați la vreo cruce de drum. Era în stare de multe baba Solomia dar nu prea e bine să se vorbească despre așa ceva.

Oricum, muierea se descurcase, așadar, de una singură, tăiase buricul pruncului cu bripta și i-l legase cu un fir roșu - ca să nu se deoache, smuls din opreag. Abia după toate faptele astea, cu pruncul în poală, străbătuse grădina, intrase în ograda din dos unde stăpânea păsăretul și își aveau cocina porcii, o luase apoi de-a dreptul prin grajd - să vadă dacă Sâmbotina are ieslea plină, ieșind în cele din urmă în ograda cu flori de Gura-leului și după ce mătură cu opinca un mât, că prea i se tot încurca-n picioare, îl strigă pe Ginu, să afle și ăla că l-a fericit cu al șaptelea copil. Dar mai ales să facă bine să încalce și să se ducă după baba Solomia.

Ginu al Roiescului, auzind de babă, se zăpăci mai mult decât de bucuria că mai are un băiat. Abia mai târziu îl va năpădi și aceasta, având el grijă să se cinstească după obiceiul satului, cu toți vecinii cei buni buni pe care-i avea. Dar în privința babei, socotea, ar fi putut scorpia să vină și singură, călare, ha, ha, pe o coadă de târn. Numai că nu-și gătasese hăhăitul și rămase-n pragul grajdului cu un căpăstru în mâini, sucindu-l și răsucindu-l ca prostu-n târg, că, să vezi minune, baba și

deschise poarta de la drum. Noroc că-l scoase iute Solomia din încremenire și-l mână, dacă tot se pornise, să vorbească prin sat, cu cine trebuie, cu popa Isaia, pentru botez, cu Tudor, chinezul, să afle acela că va spori numărul junilor în Slatina lui Florei, și cu cine mai credea el, numai să nu le stea în cale.

Ginu se porni ca pe-o aripă de vânt, cu adevărat îl cotropise bucuria și mai știa că la capul drumului, în casa chinezului, va da pe gât o răchie profriptă, galbenă ca mierea, care, de bună seamă, taman pe el îl aștepta. Și așa a și fost, Tudor îl îmblase cu licoarea râvnită, era bine că sporește puterea satului, de când cu trecerea armatelor pe la ei nu mai aveau liniște și cine știe ce se va mai întâmpla, turcimea se frământa dinspre Dunăre, răitarii imperiali dăduseră buzna în sat cu legile lor cu tot.

O duceau greu slătinarii, robota trebuia împlinită, carele cu proviant pentru armată trebuiau umplute, darurile către slujbași trebuiau plătite. Neapuzii erau duși să lucre la drumuri ori, și mai rău, la cetatea Timișoarei unde săpau șanțuri de apărare. Și turcii și răitarii numai la război stăteau cu gândul, plecau unii, veneau alții, cui să se supună și, la urma urmelor de ce să se supună slătinarii? Statul bătrânilor hotărâse că-i vremea să se gătească de luptă.

S-a ajuns și la o luptă încrâncenată cu răitarii, o parte din junii satului plecase în păduri, iar roiau turcii prin jur și iar venea armata cu flamura imperială și cu sfânta cruce, alungând-o pe cea verde. Timișul își purta apele ca întotdeauna iar Chentă creștea într-un an cât alți prunci în trei. La vreo cincisprezece ani ajunsese să semene cu o namilă de urșan, lucra cât șapte și când n-avea ce, dormea în grădină, sub pruni. Acolo-i plăcea lui să șadă, fără să știe că o făcea în locul unde venise el pe lume și, cu atât mai puțin, fără să se gândească nici un strop că atât el-cât și grădina cu pruni vor ajunge să fie mari pricini de supărare pentru sat.

Chentă asta, pe care nu l-ar fi putut rovedi, la trântă, nici totii junii adunați de pe o uliță, care ar fi putut sparge jocul de sub Teiul Chinezului în fiecare duminică și care ar fi băcut și

vreo cinci răitări odată, dacă și puneă mintea cu ei, dând cu oștenii imperiali de vatră cu toate ferotinele lor cu tot, era prea lenos ca să-și folosească puterile de capul lui. O făcea numai când îi porunceau ai lui, se vede treaba că el creștea nefiresc de repede doar la trup, fiindcă numai mintos nu era. Nu încă, nădăjduia Ginu, și poate avea dreptate, era prea crud la gândire pruncul, încă nejună dar cât un bărbat întreg clădit.

Că dormea Chentă sub pruni și sforăia de li se scuturau florile sau îi picau poamele în cap, n-ar fi fost nici o scofală. Dar când nu dormea, ce-mi făcea? Păi, nici atunci mare ispravă, mesteca iarbă. Și pentru atâta să se supere un sat întreg? Chiar dacă, smulgând azi un fir, mâine trei și tot așa, ar fi plivit toată grădina.

Acuma, mestecând un fir pe zi era numai așa, o vorbă, fiindcă junele puneă o râvnă cum mai rar în îndeletnicirea aia a lui și care, de fapt, nu înceta nici după ce-l prindea somnul. Cum, necum, de la mestecatul ăsta s-au tras toate. Că tot mutându-și Chentă ocalele, după ce lăsa pământul gol și ca-n palmă, căutând fire noi de iarbă fragedă, a dat peste unele și dulci la gust. Ba mai mult, la scurtă vreme după ce degusta iarba aia necunoscută, îl cuprindea o amețeală plăcută foarte, și trupul parcă-i devenea ușor precum fulgul și poate încă mai ușor de atât de vreme ce simțise cum se înalță la vreo câteva palme de la pământ, plutind ca pe o apă lină și legănătoare, iar prunii se încărcaseră de păsăret mândru cântător. Când a nimerit Chentă locul cu iarba cea dulce s-a umplut junele de atâta bucurie, încât ar fi vrut s-o împărtășească și altcuiva. Dar Chentă pricepea mai degrabă fluieratul păsărilor și se pricepea să le vorbească, șoptit, la ureche, doar cailor lui Ginu. Așa că s-a pus pe mestecat cu înverșunare, cu atât mai mult cu cât amețeala aia sau ce va fi fost nu ținea cât să-l mulțumească. N-au mai venit păsările, au coborât, în schimb, din pruni, mulțime de fete mândre la chip și cu trup unduitor, subțire, abia ghicit, uneori pierind ca fumul, ceea ce-l făcuse să-și domolească răsuflarea de teama să nu le piardă de tot, să le risipească printre frunze pe fetele alea care făcuseră roata în juru-i și

cântau cu glas înalt atât de duios încât îl podidiseră lacrimile. După aceea adormea și zăcea în grădină ca o țăpligă până venea taică-său, să-l mâne la vreo treabă, ori mumă-sa, să-l adune la cină. Numai că-n ziua următoare, dă-i înainte cu mestecatul. Și tot așa. Începuse să priceapă ce-i cântau fetele, fiindcă zânele alea sau ce-or fi fost ele, nu cântau așa, de dragul lui și gata, îl învățau ce avea de făcut. Într-o duminică porni spre Tăria unde se zvonea că umblă un lup turbat - s-a întors cu pielea lupului pe boata lui. În altă duminică se ivise în pragul birtului încropit de Roiescu într-o odaie cu ușa la drum, privise el ce privise la băutorii care-și vedeau de ale lor, după care se proptise în fața mai-marelui peste răitarii din Slatina și-l întrebase când va pofti domnia-sa să-și ia catanele și să se tot ducă acolo de unde au venit. Ala s-a înroșit de parcă l-ar fi strâns de gât Chentă, rămânând fără aer. Și-a scos sabia, nechibzuitul, și a rămas fără ea fiindcă i-a aruncat-o, frântă, pe ușa larg deschisă. Pe unde a ieșit și răitarul, dar zburând și a fost nevoie de trei oameni de-ai lui să-l scoale din știupul drumului. Ei, toate astea s-ar fi trecut cu vederea, uitându-se prima faptă, cea de laudă, și potolindu-se urmările celei de-a doua, cu niscaiva daruri dar n-a trecut mult și Chentă i-a cerut lui Ginu să-i dea șargul pe care-l călărea doar stăpânul casei, că el are un drum mai lung de făcut. Pleca junele să caute muierea din lună.

Ce era să facă Ginu? A scos șargul din grajd, numai că a încălecat el și, îi plăcea, nu-i plăcea, s-a dus după baba Solomia. Și s-a întors în galop mare, baba nu era acasă, dar presimțea Ginu cam pe unde să o afle. Taman la ei în grădină, sub pruni. Cosea iarba cea dulce, de care știa numai ea și Chentă.

Chentă nu suflase nici o vorbuliță despre ea, dar baba îi văzuse neliniștea și-i cântărise faptele, se gândise ea ce se gândise până ce. slavă Domnului, se lumină. Cu bătrânețile ei, uitase că sădise, cândva, niște buiegi de leac, după ce se mutase, lăsând casa ălor tineri, le părăsise de tot, că doar nu era să le care în noua grădină și ele, buiegile, se amestecaseră cu iarba, cu te miri ce flori, cu alte buiegi bune de descântat și făcături. Ce a

ieșit din asta, s-a văzut. Nimeni nu s-a gândit la ce o să iasă mai târziu, din isprava babei. Asta, harnică nevoie mare și hotărâtă să-i scoată gărgăunii din cap lui Chentă, socotise că, mai întâi, trebuie înlăturată ispita. Așa că adună frumușel iarba cosită, o lăasă în soare până la asfințit după care îi dădu foc.

Să fi visat numai slătinarii ce-i așteapta, că o puneau și pe babă, cât era de doftoroaie, drept în pălălaie. Ei, uite că n-au visat...

Și fumul s-a întins deasupra grădinilor, apoi fuioare subțiri au prins să se strecoare, șerpește, prin ogrăzi, căutând ușile și ocheții ferestrelor. Până-n crucea nopții fumul albăstrui a înstăpânit toate casele. Fuioarele lui s-au arătat oamenilor în fel de fel de chipuri, unii au văzut vârcolaci, alții babe sfârjite și cocârjate, cu trup învârciolit precum vrejul de duleți, alții năpârci, mrele înotând prin văzduh, urechelnițe cât purceii, ciuvici cât curcile, câini cu șapte picioare, viței cu două capete, lupi cu aripi, mâte cu capete de găscani, ba chiar ceva ce se putea numi jumătate-paparudă, jumătate-păianjen. Oamenii spăimântați au ieșit din case, orbecăind prin ogrăzi, prin grădini, umplând ulițele de zarvă. Căutau să scape de vedenii, să mai prindă o brumă de curaj, să se liniștească în vreun fel. Că și găsiseră liniște în noaptea aia străluminată de o lună plină dar abia zărită prin clopotul de păclă albăstrie care stătea peste sat. Mai degrabă se speriaseră unii de alții, ceva vreme, după care lucrurile se schimbaseră.

Nu că s-ar fi liniștit careva, dar se vindecaseră, hm, de sperietură și-i apucase pe toți un soi de buimăceală de care aveau să se mire mai târziu. Junii au început să dorească și ei s-o vadă pe muierea din lună, moșii oftau după dragostele lor trecute, muierele măritate își aminteau, nu se știe de ce, de barba mătăsoasă și mustățile abia ghicite ale unui popa Isaia ehe, când venise el în sat, cel din noaptea aia dând târcoale Teiului Chinezului, cercetând ramură cu ramură, doar o vedea vreun înger pitulat în frunziș, iar după ce trecuse și miezul de noapte, chinezul satului începuse scrisoarea sa cea dintâi, către Împărat, prin care-l poftea în Slatina Mică; după ce o isprăvi

Încropi cea de a doua scrisoare, către un pașă de pădure, rugându-l să adune lotrii Semenicului și să-i coboare în sat că va fi joc mare la locul știut, sub Tei, iar către dimineața aprăvi și cea de a treia scrisoare, către Sultan, chemându-l și pe această în gostie la ei. Cât fusese prins chinezul cu alcătuirea scrisorilor, satul o lua razna, adică oamenii lui, pregătindu-se o sărbătoare cum nu s-a mai văzut, măcar că nimeni n-ar fi putut spune ce fel de sărbătoare s-ar chema că este, una creștinească sau una în care-și vârâse coada ăla negru de nu doarme niciodată. Oricum, în zori slătinarii căzuseră ca după o noapte de coasă, fiind cuprinși de un somn greu și ce mai visaseră n-au vrut să povestească niciodată.

Ce se poate afla din vorbele de mai târziu este că tot natul a zăcut până către seară. Și cum s-a întrezărit luna prin clopotul de păclă albăstrie, a început trezia, dacă trezie se putea numi aceea. Slătinarii erau și mai năuci, dar îi încerea rău foamea așa că s-au pus pe tăiat păsări, înjunghiat porci și berbeci, ba unii au râvnit și la carne de vițel.

Cam la ceasul când peste tot se jumulea, pigulea, belea, se abătură - coborând de pe coastă, dinspre pădure, niște turci lacomi la câștig lesnicios. Odată pășiți dincolo de buza clopotului de păclă albăstrie, gata, le-a luat cineva mințile și au uitat de ce au dat năvală pe ulița mare. Au descălecat ăia, împiedicându-se în șalvari și s-au risipit prin grădini, prin ogrăzi, sub garduri, unde-i cuprindea o moleșală plăcută și parcă auzeau chemări de muezin, parcă îi ispiteau alte glasuri, li se susura în urechi ba una, ba alta, aflând că li s-a dat dezlegare pentru licorile de prună, că li se vor aduce sub nas munți de pilaf, mirosul de batal abia scos din frigare le gâdila nările, oamenii îi îmbiau la ospete ca pe niște goști dragi, de mult așteptați. Și se așternură turcii la un chef strașnic, nebăgând de seamă că la mesele unde aveau locuri de cinste, ca să nu mai vorbim de frunțașii satului care, se înțelege, aveau și ei locuri de cinste, ședeau răitarii cinstiți pe măsură, sau fiecare credea că el este cel cinstit, de atâta cinstire și de mâncare prea grasă și de băut fără măsură, unora li se tăia pofta și adormeau sub masă, alții prin șaiere și

prin podrumuri, păi cum să nu li se aplece?, dacă o țineau tot așa ar fi sfârșit sub cuțit, în vreo trei seri, tot ce grohăia, cârăia, behăia, mugea în satul de pe Valea Timișului și s-ar fi golit vasele de răchie și s-ar fi stors fagurii de miere.

Un turec mai tânăruț, subțire la mijlocel, cu obrazul spălat în lapte și mustăcioară cât să dovedească, păi cum, că-i bărbat nevoie mare și nu vreo codană în nădragi de mătase, un turec adică și care mai era și călare și mai mare peste hăbăucii ajunși în sat, un tureculeț, acolo, de să-i mănânce mândrele din ochi, aju parte și el de faguri, măcar că rămase pe coastă, să vadă el de acolo, de sus, cum merge treaba cu năvala oștenilor lui. Apoi nu văzuse nici un turec, nici răitar, nici măcar vreo umbră de țaran, că se așezase pe sat un clopot de păclă albăstruie și el se tot mira, că vremea era bună, nici un peticuț de nor înspre zări, nici o adiere, numai o liniște nefirească de parcă satul care nu se vedea decât tremurat, ștera, cu prin apă, ar fi fost, dintr-o dată, părăsit de oameni.

Acuma, ce era să facă tureculețul? Și a potrivit turbanul, și-a așezat mai bine pe umeri dolmanul din piele de râs, a pipăit să simtă dacă-a la locul lor pistoalele și a dat îndemn calului. O potecută cobora spre sat, pierzându-se într-o pădurisțe. Cum neumblată se vedea, și tot mai îngustă șerpuia, pe acolo umblau numai fiarele pădurii, se gândea junele cu turban, dar avea inimă de oștean și nu se înfricoșa el de atâta. Mai străbătuse păduri, umblase prin pustie, trecuse peste munți, chei, văzuse destule. Nu și calul lui, care fornăla întruna, simțind cine știe ce miros de sălbăticiune. Se coborâse din șa oșteanul, să-și tragă de dârlogi calul, pășea mâtește, furibund, semănând el cu o sălbăticiune și merse așa până ce se pomeni cu una adevărată în capul potecii. O namilă de lup i se arătase, și nu una care să semene cu ce crezuse el că va întâlni - lupul acela era cu totul alb. Să dea înapoi, nu se făcea, să meargă, nu-l mai lăsa calul, să o ia prin hățis ar fi fost un semn de nebunie. Noroc că a dat dosul lupul, pornind agale înapoi. Din loc în loc se oprea, se întorcea să vadă dacă-l turecul după el, și lipa-lipa, se poteca. Turecul, om de curajie, după el și numai după el. Așa a dat

peste un ochi de poiană scăldată într-o lumină de miere și așa a înțeles și ce a fost cu zumzetul subțire ce-i sunase mereu în urechi. Lupul pierise fără urmă, de parcă nici n-ar fi fost, iar în poiana rotundă stătea, frumos rânduie, mulțimea de stupi. Și care țiuia, zbârâia, zuruia, dând semne străinilor să nu se apropie. Muștele stupilor puteau fi mai rele decât ielele pădurii, dar parcă la asta-i stătea mintea turcului, nici Muma Pădurii de s-ar fi ivit nu l-ar fi orit, cu toată puterea ei nemăsurată, să nu pășească în poiană. Fiindcă, minune mare, între stupi trebăluia o mândrețe de fecioară cum numai în visele lui de ienicer s-ar mai fi plăsmuit. Se ducea drept spre ea și atunci fata l-a zărit, și-a astupat gura cu o mânușiță aducând a porumbiță albă, ca să nu țipe, de uimire sau de spaimă.

Până la urmă, la urma unei clipe doar, fata tot a dat un țipăt înalt:

- Nu clinti, uico ago!

Ceva vorbă românească deprinse turcul prin garnizoana Mehadiiei, nu știa ce să facă, să râdă, auzi, „uică” devenise, cu așa nepoată de poveste, sau să se întristeze că ea-l văzuse mai bătrân decât era, și, te pomenești, slut ca toți războinicii, iar înainte de toate, turc. Ar fi socotit el până-n seară ce și cum, de unde vreme?, un nor se abătea din cer drept în capul lui de turc nesăbuit, aferim oștean!, un neghiob pășind într-o prisacă precum într-un bazar, norul de săgeți aurite era o primejdie cu care nu fusese învățat, iataganul, hangerul, pistoalele erau mai bune de lepădat, ca să fugă mai ușor, numai că unde se mai auzise de un bărbat trecut prin războaie care o ia la goană din pricina unor muște bâzâitoare?

Peste ani, chiar turcul avea să povestească nepoților lui că odată, într-o poiană vrăjită, crezuse că va fi săgetat de mii de ace, împuns, ciuruit, rămânând cu pielea potrivită doar la pus pe băț și că, rușine curată, închisese ochii în așteptarea arsurilor ce aveau să vină. Și nu se întâmplase nimic, când și-a deschis ochii nici vorbă de albine, se ascunse și fata pe undeva, dar crescuseră, din pământ, din iarba verde, un moș și un june cumpănind niște securi și tot apropiindu-se, ei, se schimba treaba,

pe aceia știa cum să-i înfrunte, deși se cam tulburase, în ce pădure nimerise, bre?, prea multe năluciri, ba veneau, ba plecau, pe papucii lui Mahomed!, se săturase de jocul în care intrase. Și îi zvâcnise dreapta spre brâul unde-și ținea sculele de război și rămase cu ea la fel de goală și o simți dintr-o dată încălzită, își luase seama și iar o văzuse pe fată, lângă el, atât de aproape că-i auzea răsuflarea ușoară, ca o boare, și iar i se rătăciseră mințile pe aiurea, fata-l împiedicase să apuce vreo armă, prinzându-i mâna și prăpădindu-se de răs, privindu-l pieziș, furându-l cu coada ochiului, căutând, pesemne, să vadă dacă nu-i supărat, de unde supărare?, fata râdea dezvăluindu-și sclipătul de nea al dinților, frământându-și buzele de culoarea miezului de rodie, scuturându-și cozile împletite gros ale părului ca șofranul, și umerii rotunzi și iia care-i tresălta pe tâțele-i pietroase. Și o mai auzise cum se răstește la cei doi:

- Lăsați securile, vitejilor, și glasul îi era, de fapt, poruncă și cântec.

- Și dacă are gânduri rele?, se îndoise moșul.

- N-are, hotărâse fătuca.

- Io îi crăp capul în două cu turban cu tot!, bodogănisă junele.

- Neico turcule, ce te-a mânat la noi?, îi întrebă fata trezindu-l din toropeala dulce.

- Îmbie-l cu miere!, spusese, subțire moșul.

- Ba, cu fiere, adăugase junele, tot înnegurat la chip.

- Am venit aici să ne batem cu turcii?, se mâniase fătuța. Nu vedeți că ăsta-i blând ca mielu'?

- Mumă-sa o fi fost oaie neagră, cârâise moșul.

- Și l-o făcut cu Urātu-pământului, măcar că-i alb la obraz și abia cu o căneală de mustață sub nas, îl batjocorise junele.

- Ba io zic că-i frumos și vreau să-l duc la joc, sub Tei!, hotărâse codana.

- Un Iorgovan cu turban!

- Mai mare-i turbanu' ca Iorgovanu'!...

Cei doi pufneau, mârâiau, boscorodeau fără oprire, așa

că el găsisese de cuvîntă că ar trebui să-i lămurească odată, își lepăda pe rînd armele, nu de teama celor nedornici de goști aduși de lupi, ci din dorința de a-i fi pe plac fetei.

- Mă, ăsta-i mintos!

- Să-l cercăm dacă-i tare și la os!

Cam astea fuseseră cuvintele rostite în poiană, n-ar fi fost nici o mirare dacă el, peste ani, le-a mai schimbat, după cum și el se prefăcuse în slătinar. Și iscusința lui în treburi de război fusese de mare folos satului. Știuse lupul alb pe cine aduce, se vede că de aia era pus mai mare peste gadinile pădurii, să vegheze dinspre munte satul, să-l apere, fie și aducându-i oșteni viteji. Numai că după cuvintele alea, sau altele ce semănau, junele își ridicase securea și el, încă turc neînvățat cu tainele satului, rămăsese cu gura căscată, privind la momăia încremenită din fața sa. Ar fi zis că-i sperietoare de ciori, dacă pe acolo ciorile erau alungate cu securea. Îl înghețase privirea fetei și niște vorbe șoptite de ea. Asta ar fi trebuit să-l facă mai grijuliu, frumoasa fată părea și un pic vrăjitoare, ori aici mai era de vorbit destul, pe mîna cui se dăduse el? Păi pe mîinile, mai bine rostit, care-i puseseră pe un ștergar blidul cu faguri și mere coapte-n miere și răchie îndulcită tot cu bunătatea scoasă din stupi, iar el se înfruptase tot mirându-se că junele-i neclintit ca o tăpligă înfiptă în pămînt, o rugase chiar el, cînt era de turc pe atunci, să-l dezlege și fata șoptise iar ceva, mai mult cîntase decît descîntase și junele se muie, precum ceara, numai că ditamai vlăjganul zgudui poiana cînd se hului pe vatră și dacă tot se văzuse întins, o dete pe un somn sănătos. Așa că avusese vreme să afle că fata venise la stupi cu un uică de-al ei și cu un vărșan și că terminase treaba pe acolo, era bine că-ș mai mulți, rîdea ea pusă pe șotii, dacă le iese în cale vreo grădină, vreun lup, iar turcul o întrebuse, fără ifose, dacă n-are cumva un lup alb, și fata chicotise ca o pruncă prinsă cu mîța-n sac, după ce făcuse una din boacănele de care-s în stare copiii de oriunde. Și nu le mai rămăsese de făcut altceva decît să-l trezească pe june și să pornească la drum, intrînd sub clopoțul de pîclă albăstruie și văzînd ceea ce de pe coastă nu se putea vedea.

Adică un sat în care nimănui nu-i stătea gândul decât la ospăț, și se mai întâmplase niște lucruri care nu mirau, pesemne că așa era pe acolo, își făcuse socoteala turcul și se hotărâse, deodată, să nu mai plece din sat. Un pui de vânt, strecurat pe sub poalele pâclei, venind de la Trei Ape, mută din loc câteva acoperișuri de șindrilă, dar osteni repede și se culcă, moleșit, în Tei, vreo câteva stele se aninaseră în coroanele prunilor și merilor și nucilor de prin grădini, luceafărul de seară fusese și el prins sub clopot și rămăsese să-l vegheze pe nărodul ăla de pui de vânt, când s-o trezi, Muierea din luna își despletise părul în șuvițe fără capăt și ele, cum, necum, drept în grădina lui Cheantă se găsiseră să mângâie frunzișul pomilor, ulii picau din cer în ogrăzi și legau prietenie cu păsăretul cârâitor și nezburător, un înger și trei îngerese se abătuseră în ograda bisericii, le va fi plăcut ce se petrece fiindcă au găsit loc potrivit să-și ascundă aripile și să se amestece printre săteni. Bine că nu s-au clintit și munții din loc, că Timișul nu și-a întors apele spre izvoare, că nu s-au slobozit ninsori, deși roiurile de fluturi se lăsau pe sat ca o ninsoare de pomină. Unora poate că li s-a năzărit și așa ceva.

Și ar fi ținut povestea mult și bine dacă nu-și aduna mințile baba Solomia și nu chema ploaia în ajutor. Ploaia care trezise și puiul de vânt, ațâțându-l și ăsta se năpusti orbește asupra clopotului de pâclă albăstrie și-l sparse. După asta ulii au stricat ortăcia cu păsările ogrăzilor, câte mai scăpaseră de cuțitul gazdelor căzură pradă ghiarelor necruțătoare, stelele și Luceafărul s-au dus la locurile lor din înalturi, Muierea din Lună și-a strâns șuvițele-i care străluminaseră în grădina lui Chentă, îngerul s-a făcut păstrav și s-a dus pe Slătinoara, în sus, îngeresele s-au făcut mreie și s-au dus pe Timiș în jos, păi ce mai puteau face, își pierduseră aripile - ori uitaseră unde le-au pitulat, ori s-a găsit vreun hoț de aripi de înger, sau vreunul pe care-l apucase pofta să zboare (oricum, încercarea lui moș Țâț, care s-a slobozit de pe Tâlva Turcului a fost, ăhă, mult mai târziu și, apoi, el își meșterise aripi de șindrilă, deși modelul, hm, l-ar fi putut lua atunci, el, s-au un moș Țâț de dinaintea lui,

fiindcă satul a avut mereu un moș Țâț al lui, măcar în cântecele copiilor: „Hap, tălap, moșu' Țâț o și zburat/ De pe Tâlva Turcului, în bătaia vântului”), răitarii s-au încruntat la turci, turcii s-au încruntat la răitari, a venit Chentă cu boata lui cât un par de clanie și s-a pus, harnic cum era, să le scuture ăloră veșmintele, în lucrarea asta l-a ajutat vărul fătucăi din prisacă, nepoata babei Solomia, singura care a ieșit cu dobândă din încercarea prin care a trecut satul. Că dacă primarul nu primise răspuns de la Sultan, și nici de la Împărat, fătuca se procopsise cu un turc și asta-i ajungea. Îl dusesese la popa Isaia ca să-l boteze după datina bătrâna și creștina ceea ce popa făcu, având mare mulțumire că a câștigat un suflet de păgând mărind oastea Domnului și ferindu-l pe ăla pentru când îi va sosi ceasul de focul iadului. Așa că dacă se face socoteala bine mai erau și alții în câștig numai că acesta se socoteau în măsuri deosebite.

Cât despre ce s-a întâmplat satului cât a stat sub clopotul de pâclă albăstruie nu e bine să-i întrebe nimeni pe slătinari. E treaba lor și gata, nu le plac iscodelnicii. Dar dacă vor ei să povestească, apoi asta e altceva...

Lacrimile Maicii Domnului sau biserica din Tei

În inima satului, Teiul se făloșea cu verdele greu al frunzișului. Erau tei mulți în Slatina lui Florei dar numai unul ajunsese să capete un nume, așa se și cuvenea, el fiind cel mai bătrân dintre toți, tată al altor tei îmbătrâniți în vreme, moș al teilor aflați în plină putere și strămoș al vlăstarelor crude încă.

El, Teiul Chinezului, numit așa fiindcă sub bolțile lui îi plăcea lui Tudor, ales chinez de sat, să șadă, gândindu-se la treburile obștei și tot acolo aduna sfatul bătrânilor (când era singur de tot, se ruga pentru liniștea satului greu încercat de vânturi potrivnice, ba se iveau războinicii cu flamură verde, ba răitarii imperiali, unii jefuiau ce apucau, alții luau cu socoteală, nu mai știau bieții oameni cui să supună și mulți luau calea pădurii cântând „Ține Doamne tot așa, nici cu turcu' nici cu neamțu'!”), teiul acela, deci, era socotit cel dintâi, cu toate că, fără îndoială, or mai fi umbrit vatra satului destui alții, privirile celor de demult se vor fi bucurat privind bogăția verde, dulce legănătoare a unui mereu alt cel dintâi, viețile oamenilor ca și viețile teilor au o măsură și măsura asta e cumpănită, de către Cel de Sus, altfel pentru fiecare dintre ei.

Sub teiul acesta, mândru ca o biserică, s-a dat o luptă grea, slătinarii sătui de robotă, de dări, de umplerea carelor cu proviant pentru armata imperială, au dat veste că nu se mai închină în fața nimănui. S-a întâmplat la fel și în alte sate de pe Valea Timișului și imperialii au socotit că trebuie pedepsită o asemenea cutezanță. Cu slătinarii mai avuseseră de furcă, în drumurile ei spre Mehadia sau Orșova unde erau așezate garnizoane turcești, armata se vedea oprită la cheile Slatinei, acestea fiind astupate cu trunchiuri groase de arbori doborâți din margine de pădure. Unde mai pui că de pe coastă, țărani ăia buni numai să fie dijmuiți la cucuruz și să cosească fânețele

pentru nevoile cavaleriei, ori, dacă încălcau vreo lege nouă, să fie duși la spart piatra pentru drumuri, la săpat șanțuri în cetatea Timișoarei, sau preschimbați în cătane și mânați să se bată pe unde și-a întărcat mutul iapa pentru gloria Imperiului ce nu-și mai încăpea în margini, neștiutorii ăia, neamuri de lotromani nărăviți la rele, pușcau din tunurile lor făcute din trunchiuri de cireș!

Pentru ei și pentru ceilalți nesupuși s-au pregătit, nici mai mult nici mai puțin decât două corpuri mari de armată. Din Transilvania s-a pornit generalul Lentulus, cu o mie de răitari austrieci și trei sute de călăreți din miliția ardeleană. Din Timișoara, colonelul Nisemeuschel s-a mișcat în fruntea a trei mii de soldați, pedestrime și călărime. Întâlnirea era plănuită a se face la Caransebeș. Primul corp de armată a pătruns în Banat pe la Marga, într-o zi a ars satul acela și Mărul, în alta a călcat Malul, Cireașa, Bistra și Ohaba, lovind apoi Caransebeșul. Acolo fusese un măcel din cale afară de crunt. Din celălalt s-a desprins regimentul Hauton care s-a abătut asupra Slatinei făcând tabără în Câmpu' Fomii. Luna ianuarie era pe sfârșite, ninsorile își mai istoviseră puterea și satul părea că adormise sub neaua de la Crăciun. Trupa, alcătuită din patru sute de răitari austrieci și trei sute de sârbi, a crezut că va încheia lesne socotelile. Numai că n-a fost așa, slătinarii s-au bătut pentru fiecare casă, bătălia nu s-a stins nici după căderea întunericului, atunci dându-se cel de-al cincelea atac. Arse se mai bine de jumătate de sat, rug s-a făcut și biserica, iar sub Tei a pierit chinezul Tudor. Nu i-a fost găsit trupul și abia mai târziu au început să umble vorbele cum că Tudor trecuse în carnea teiului său și acolo rămăsese să vegheze asupra satului.

Acestea în anul 1739 s-au petrecut și în iarna aceea, se spune, a înflorit Teiul.

Rămânând fără biserică, popa Isaia a fost cuprins de mari griji. Până să fie înălțată una nouă trebuia să mai curgă îndestulă apă prin albia Timișului și el nu avea un altar.

Unde mai pui că satul, în care trăiau numai familii de români se alesese, între timp cu o biserică papistașă. Asta i se

trăgea de la o altă trecere a armatei imperiale. În drumul ei spre Dunăre se oprise și aceea în Câmpu' Fomii. De nevoie, Cheile Slatinei fiind astupate. Căzuse pădurea în drum și căpeteniile de rang ales nu se dumireau care-i pricina. Păi cum să creadă herțogul Francisc, mare duce de Toscana, ginerele împăratului Carol al VI-lea, soțul Mariei Theresia, moștenitoarea tronului și fratele său Carol Leopold și generalul Chenigseg - la doi prinți în prima lor campanie era necesar, se vede, măcar un general, cum era deci să creadă ei că o mână de țărani era în stare să țină în loc o armată întreagă? Uite că era. Câtă învățătură au tras din asta nu se știe, dar cu o sperietură strașnică tot s-au ales. Marele herțog, vroind să-și mai resfire supărarea și plictisul, și-a adunat ofițerii și a încins o vânătoare cu toții, să se pomenească, măcar că generalul i-a tot dăscălit că erau pe drum pentru un război și cu turcii din garnizoana Mehadieii nu era de șagă. Și de pomină a rămas vesela vânătoare, suita s-a rătăcit prin pădure și către seară a căzut drept în brațele unor lotri. Norocul lor a fost că Petru Vancea pașă de pădure, era un om drept și a socotit că nu se cuvine să le aducă vreo pagubă, oamenii aflați la mare strâmtoare trebuiau ajutați, așa că i-a lăsat la focul lor și le-a dat din cina lor, iar dimineața i-a scos din Slatina. Dintr-un anume loc de unde se vedea tabăra imperială, și-a luat rămas bun, oamenii lui Vancea nu erau ispitiți de o petrecere între răitarii și cătanele prinților. În locul de unde aceștia au văzut armata, din înalt ordin împărătesc s-a ridicat o capelă franciscană. Ea s-a lărgit, s-a înălțat, crescând într-o adevărată biserică. Iar bietul popă Isaia, ce să se facă el? S-a rugat pentru gând bun, a cerut sfat bătrânilor satului, a umblat, a cercetat, a căutat și atunci l-a găsit pe Mihai Giurgea.

Acesta avea nume bun, era gospodar de frunte și era ținut ca unul dintre cei mai curați drept credincioși. Își avea casa cam pe la mijlocul satului și poarta acesteia nu se zăvorea niciodată, îngăduind intrarea oricui, cunoscut sau străin, într-o ogradă curată ca oglinda, năpădită pe margini de flori de Gura-leului și de nalbă. Între aceasta și ograda viețuitoarelor de pe lângă casa omului se afla șaiorul cu fân care nu odată slujise de

adăpost unor drumeți osteniți. Din grajd răsunau mugetele blânde ale Sâmbotinei, Mercurinei ori Joianei, iar dintr-o despărțitură se auzea, câteodată, nechezatul vreunui mânz încă nedepins cu legile casei. După ce popa Isaia fusese de mai multe ori pe acolo, pricepuse că-n gospodăria lui Mihai Giurgea domneau reguli anume, cărora li se spuneau oamenii și animalele și poate chiar și lucrurile. Prima pe care o cunoscuse fusese cea a blândeței. Nimeni nu vorbea răstit, dimpotrivă, glasurile neamurilor lui Giurgea aveau o dulceață deosebită. Privirile lor erau așisderea și de pe chipul lor nu se dezlipea zâmbetul. Vitele nu zbierau de foame, caii nu tropoteau și ii nu nechezau ca loviți de streche, mățele nu mieunau de parcă le-ar fi călcat întruna cineva pe coadă, câinii mari, cât lupii, umblând slobod, fără lanț, nu hăuleau la lună. În casă, scaunele păreau mai primitoare, masa mai lungă, odaia pentru goști mai mare. Ferestrele se lărgeau cât să cuprindă cerul și erau ținute deschise nu numai pentru primenirea aerului dinăuntru ci și pentru a primi miresmele dulci ale grădinii. Dulcele ăsta pătrunse în toate, îndeletnicirea lui Mihai Giurgea fiind stupăritul. Din fagurii lui se înfruptase fiecare slătinar, până la ultimul ciudos - că și avea de ce, Giurgea nu fumărea, nu alerga după roiuri, nu se cățara prin pomi, albinele veneau nechemate. Iar miere limpede că la el, nu se mai afla. Și Giurgea ce făcea? Păi, popa Isaia văzuse și auzise singur, omul ședea de vorbă cu albinele. De cum mijeau zorii, se trezea și dădea fuga la ogașul care-i trecea prin grădină, își alunga de pe chip umbrele nopții și se curăța pentru cele ce aveau să urmeze. Atunci grădina amuțea, păsăretul își contenea cântatul, albinele se așezau cumunți pe paturi de flori, găzele, câte erau, își încetau zuumzăitul, țiuitul ori foșgăitul prin iarbă. Iar Mihai Giurgea se ruga.

Când își sfârșea ruga, odată reînvia grădina. Roiuri de albine, de fluturi, de păsăruici mândru cântătoare dănțuiau în jurul lui. Iar el întindea mâinile și le îngăduia să se așeze pe umerii săi, pe brațe sau în căușul palmelor. Apoi vorbea cu ele. Dintre toate, pe albine le iubea cu osebire, ele erau „Lacrimile Maicii Domnului” și socotea că are menirea să le cinstească și

să le ocrotească după cât îl ajutau puterile lui pământești. Într-un târziu, scotea o vadră cu apă din fântână cu roată, degusta miere proaspătă, mai mult o săruta, atingând-o ușor cu buzele și își potolea setea cu apă înghețată. Abia către seară se atingea de niscaiva poame uscate, apoi iar se bucura de mireasma și gustul mierii. Mihai Giurcea era subțirel dar bine legat, umbla drept, cu pas ușor, de parcă n-ar fi avut greutate, ori poate se temea să nu vatame vreo viețuitoare ce-i ieșea în cale, dacă ar fi călcat mai apăsător. Popa Isaia, privindu-l cum umbla printre stupi, se tot minuna că, după atâta miere, nu i se făcuse ăluia trupul străveziu. Uneori îl căuta în grădină, albinele lui Giurcea ajunseseră să-l cunoască și-l îngăduiau, ca și fluturii care i se așezau pe sprâncene, ori păsăruicile care i se încurcau în barbă. Stăteau sub pruni și ascultau vuietul apei ogașului, ori vântul, dacă nu cumva curgerea timpului, acesta petrecându-se peste Giurcea și lăsându-l la fel de senin, dar tulburându-l foarte pe popa Isaia. Și odată, văzându-l așa, mierarul i-a spus: „Lumea asta, toată, e Casa Domnului”. Și popa Isaia s-a liniștit, a astrâns toate odoarele sfinte câte mai rămăseseră de la biserica arsă, strămutându-le sub tei. Icoanele le-a acățat de ramurile mai joase, a găsit loc potrivit pentru toacă și a spânzurat clopotul de un ram gros cât mijlocul sfinției sale. Dreptcredincioșii intrau sub bolțile verzi așezându-se după cuviință, muierile într-o parte, bărbații în alta - bolovanii care slujeau bătrânilor din sfatul satului deveniseră strane, popa își ținea slujbele după canoane și supărare îi mai aduceau doar răitarii care cercau să-i strice rânduielile, batjocorindu-l și îndemnându-l să se urce în vârful teiului ca să-l vadă Domnul mai bine. „Lasă-i părinte, îl liniștea Giurcea, fiecare cu ale lui, biserica lor e mândru înălțată, dar de mâinile oamenilor, pe a noastră ne-a dăruit-o Dumnezeu”.

A mai trecut ceva vreme și papistașii nu s-au mulțumit numai cu vorbele. Umblau din casă în casă și ispитеau oamenii, doar și-or schimba biserica. Mai cu momeli, mai cu afurisenii, mai cu florini sunători, mai cu scăderea dijmei ori a zilelor de robotă, mai cu sperieturi că-i duc pe juni la oaste, oamenii Imperiului doreau ca satul să se lepede de biserica străbună.

Atunci s-a mâniat Mihai Giurgea, cum n-a mai fost el niciodată, s-a dus la unterverwalter și i-a cerut, păstrându-și blândețea în glas, să nu mai îngăduie cătanelor ridicarea oamenilor în plină noapte iar bisericile să rămână surori într-o credință creștină.

A fost alungat și n-a ajuns bine la casa lui că s-a pomenit cu răitarii în poartă. Tot zângănindu-și săbiile, strigau că acum-l leagă și-l duc în cetatea Timișoarei la săpat șanțuri. Mihai Giurgea i-a omenit cu faguri aurii și a rămas neclintit. Dar era vădit că nu pe răitari îi ia în seamă, asculta ceva, numai de el auzit și înțeles. Mai marele ălor, ieșit din fire a scos o lumânare groasă, a scăpărat amnarul și a aprins-o. „Na, dacă te socoți așa de tare, întinde un deget și ține-l în flacăra!” Și Mihai Giurgea asta a făcut. Și nu și-a trăs degetul mare din pară și nu i-au dat lacrimile, el asculta, ca-ntr-o visare, un zvon de departe. Răitarii s-au îngrozit și s-au dat înapoi, așteptau mirosul de carne prăjită. Dar în casa lui Giurgea, și-n ogradă, și-n uliță, s-a răspândit mireasma de miere. Răitarii s-au tot dus, „lăsându-l al dracului să fie”, cum a scris despre asta prota Stoica din Mehadia. În fapt el a rămas al lui Dumnezeu și s-a mărturisit lui Popa Isaia. N-a simțit dogoarea, el asculta zumzetul albinelor care-l plângeau pentru ceea ce îndura și lacrimile acelea au umplut fagurii noi cu prinosul lor. Iar când Popa Isaia i-a cercetat degetul, a văzut că acela n-are nici o vătămătură.

Iar satul a rămas cu două biserici, înălțându-se și noul lăcaș ortodox, biserica din Tei trecând în poveste...

Găvrilă, Varvara și junele cu glas înmierat

Găvrilă se rupsesse de sat încă din vremea când Mitogie Plican, ajuns primar, se apucase să strice morile de apă. Fusesse primarul ales de puterea nouă să fie în fruntea satului și ăla, la covăcia lui tătâne-său, se luminase la minte cam cât cărbunii din vatră când nu mai suflau foalele pe ei. Acuma, că odată cu isprava lui nemaifăcută veniseră, colac peste pupăză, o sumă de legi noi care băgaseră satul în boală, era adevărat și mulți s-ar fi luat după moș Găvrilă dacă ar fi fost de capul lor și n-ar fi avut de grijit asupra casei lor, asupra pământurilor, asupra grădinilor, asupra vitelor și, până la urmă, asupra neamurilor care trăiau de pe urma tuturor celor pomenite. Găvrilă n-avea multe neamuri, oricum nu unele neputincioase și care să îndure cine știe ce prin plecarea lui. Varvara, nepoata lui cea mai dragă, trecuse prin destule încercări ale vieții, încât putea să-și poarte și singură de grijă. Îi lăsase ei moștenire pe Sâmbotina, vaca bună de lapte, o grădină cu pruni, un petec de pământ în luncă și casa. El se dusesse, vorba aia, cu traista-n băț.

Treptat lumea a cam început să-l uite, lasă că aveau destulă zoală cu desplătirea de cote și dacă n-ar fi adus vești de la el stânjenarii sau vreun pădurar, l-ar fi uitat de tot. Cât despre Varvara, care de cum se împrimăvera și până dădea prima ninsoare îl vedea lună de lună, de la ea nu era chip să se afle ceva. N-avea vreme nepoata moșului de băsmiț pe la porți, melițând vrute și nevrute cu vecinele ei.

La urma urmelor, nici nu era mare deosebire între viața celor doi, moșul se trăsesse într-o margine de pădure, Varvara stătea, singură, în casa din marginea satului. Poate că asteia i-ar fi fost lesne să-și treacă urâtul, dacă ar fi vrut. Chiar după ceea

ce pățise în fetia ei, s-ar mai fi găsit doritori, printre văduvonii satului, s-o ia de muieră. Numai că-i intrase ei în cap că așa ceva nu s-ar fi cuvenit, așa că se mulțumise să-și crească pruncul bălai (cum nu mai fusese nimeni în neamul ei) până-n junie, după aia rămase cuc în casa prea mare pentru nevoile uneia ca ea - junele, se vede, îl moștenise pe al bătrân în privința drumeției, că tare-i fusese drag lui moș Găvrilă să cutreere lumea, și poate că și acela de-i fusese tată suferea de aceeași patimă, dar de asta nimeni n-avea cunoștință așa că nu se putea cântări drept ce și cum, dar când îi mijise numai bine mustața, dus a fost pe cele drumuri. Îl aștepta întruna Varvara, uitând de ea în poartă, rămânând în cadra ferestrei ca o icoană, visând la el cu ochii deschiși și năzărindu-i-se că se ivește în capul drumului. Cu năzăririle rămăsese și cu de tot rarele scrisori primite cine știe de unde. I le citea Găvrilă, și Varvara, dacă n-avea știință de carte, avea ținare de minte, le învăța pe de rost. Și-n nopțile de iarnă și le spunea cu glas șoptit, ca pe niște rugăciuni. Ei, ce era să facă?, se mulțumea și cu atâta, bine că era sănătos, își spunea, și atunci chiar înălța rugi fierbinți către Maica Domnului, să-l țină tot așa. Și pe moș Găvrilă. De acela care îi furase cândva mințile nu-și mai aducea aminte. Sau nu voia să se mai pomenească de el. Dragostea ei se istovise la fel de repede cum se aprinsese.

Când s-a gătat războiul cel de al doilea și au început să se întorcă oamenii pe la casele lor, Varvara a început să se poarte numai în negru. Ca și muierile care primiseră scrisori, la Primărie, că n-aveau pe cine să mai aștepte, scrisori purtate de Milă, toboșarul satului, care făcea slujba de poștaș. Dar nu-l văzuse nimeni pe Milă oprindu-se la poarta Varvarei ca să dea vreun plic... Păi, cum? Care veste-poveste, ce primărie, unde scrisoare și despre cine? Că Varvara n-avea bărbat, popa Isaia n-o cununase în biserică după datină și lege. Muierile satului au cloncănit ceva timp, după cum le era năravul, despre faptul că Varvara se schimbasese nu numai la port. Se cam ferea de ochii lumii, stând pitulată-n casă, dacă nu cumva era plecată la stâna unde avea și ea câteva oi. Dar ochii aia, ai satului, văd tot ce e

de văzut. Muierea singuratecă aştepta un copil. Şi a făcut unul de toată mândreţea, cu părul ca paiul copt.

Singurul care ar fi putut da dovadă pentru ce s-a întâmplat ar fi fost moş Găvrilă, fiindcă Varvara părea lovită de beteşugul muţeniei. Dar ţi-ai găsit vorbăreţul, moşul era scump la vorbă şi rar la vedere. Bătea pădurile căutându-şi, parcă, locurile potrivite pentru un trai după legile şi socotelile lui.

Se potrivise ca moşul să fie la stâna unde-şi ţinea oiţele Varvara, ba chiar să poarte el grijă la toate fiindcă baciul nu se întorsese încă de pe front. Aşa că de el ţinuse primirea la stână a soldatului, ivit de sub o sprânceană de pădure. Jigărit ca un lup ieşit din iarnă, cu mantaua slinoasă şi flendurită, fără puşcă şi alte alea - nici nu se putea pricepe dacă făcuse parte dintr-o armată bătută ori dintr-una izbânditoare. Moş Găvrilă îl îngădui pe lângă ei şi-l omeni după cuviinţă. Străinul, cu păr bălai, rupea ceva vorbe cât să ceară o pită, o gură de apă şi, se va vedea mai încolo, iubirea vreunei muieri. Care muiere încă nu se putea numi pe de-a întregul aşa, era crudă şi neumblată, neînvăţată să se apere de priviri pline de foc. Unde mai pui că soldatul nicicărei armate avea un glas înmierat şi când se apuca el de cântat părea că umbla cu te miri ce vrăji, îmbuna inimile, topea sufletele şi alunga orice gând rău pe care i l-ar fi pus careva. Lui moş Găvrilă i se umezeau ochii, iar Varvara plângea în neştire în fiecare seară - atunci îl lovea pe străin cine ştie ce dor şi-l mai încinta şi răchia moşului. Acesta hotărâse că nu-i strică un ajutor, cu simbria s-or înţelege ei, la început adusul de vânt se mulţumea cu merindea şi cu un culcuş cald. Păi cum să nu se mulţumească? De lucru avea cât greierii care, se ştie, sunt popi blestemaţi, cum blestemat avea să ajungă şi el, nu peste multă vreme. Se scula din culcuş când soarele era-n crucea zilei şi umbla de parcă ar fi bolit o lună întreagă. Dar de mâncat, mânca omul cât şapte şi Varvara-l îmbia întruna cu faguri de miere (gândindu-se la glasul lui) şi lapte fiert, cu urdă dulce şi clisă rozalie adusă din sat, ba o apucase hărnicia şi pentru prânz fierbea păsulă uscată (cu şuncă, pentru gust), făcea sarme şi

alte bunătăți că-l cam spăimântase pe moș Găvrilă. Se va fi gândit, săracul, că s-a alăuzit de tot, te pomenești că-i vreo sărbătoare și el le pierduse șirul celor din calendar. După ce mânca zdravăn, soldatul se ducea să mai fure un pui de somn. Se vede că ostenise tare. Nu războindu-se cu bucatele ci zbatându-se să-și scape pielea. De război nici nu voia să audă, mai bine îl asculta pe moș Găvrilă care avea harul povestirii, când vroia și binevoia să se sloboadă. Ziceai că el taman atunci se întorsese de pe cele fronturi. Și străinul se prefăcea, de minune, că-l și pricepe. Acuma, e drept, moșul o rupea binișor pe mai multe limbi, măcar cu atâta se alesese din războiul lui. Mai știa și să talmăcească limba gadinelor din pădure, că și alea trebuiau să se înțeleagă cumva între ele, nu?, putea să fluiera ca mierla (că asta fusese semnul lotrilor de pădure, în vechime), citea semnele pe cer. Dar nu era în stare să cânte precum soldatul cel străin.

După vreo săptămână moșul intră la bănuieli. Apoi numai pentru cântat să-l țină pe nevolnic acolo? Îi și spusese să bage de seamă că ar avea și niscaiva datorii. Atâta i-a trebuit, n-a mai avut zi bună cu Varvara care se mâniase, mai să-i scoată ochii. La asta moșul și i-a deschis mai bine, iscodindu-l pe străin. Fiindcă ăla, între soamnele lui, o mai lua razna prin împrejurimi. Chipurile să caute vreo oaie pierdută de turmă. Până într-o noapte când, se vede treaba, oaia se dusesse tare departe și soldatul se pierdu și el. Căinii nu-l lătraseră, că-l cunoșteau deja. L-au lătrat la întoarcere, fiindcă era cu doi soți, adunați din te miri ce șanț, că arătau cam cum fusese el la prima venire. Ce-i cu ăștia?, l-a luat moșul din scurt și a primit lămurirea că erau fugiți sărmanii, se aciuiseră pe la stânele învecinate și acuma veniseră la el în goștie, să mai schimbe o vorbă, „da' toată noaptea ce-ați lucrat?”, nu se lăsase Găvrilă și ăla dă-i, c-o fi, c-o păți, că nu te întâlnești așa, prin pădure, ca pe ulița mare, asta știind-o și stăpânul vremelnic al stânei. Care hotărî să nu-i mai scape din ochi. Că și avu mare dobândă din asta. Tăbărâseră pe bucatele puse pe masă de Varvara. Moșul le-ar fi dat zeamă de cute, dar nu se punea el cu nepoată-sa,

atât om drag avea și el lângă inimă. După ce se îndestulaseră, soldatul cu glasul ca mierea lălăi un cântec, ca să-și desplătească ospățul după care se culcară toți trei, căzând în somn de plumb. Apoi ăștia-s tăbărâți rău, socoti Găvrilă, ia să iscodim noi prin vecini. Până să ajungă el la prima stână, a lui Moater, găsi într-un zmeuriș, minune mare, trei puști cătănești. Se luase după urme, ziceai că a trecut vreun ursan pe acolo, și moșul se lămuri că ăia numai oameni ai muntelui nu erau, cât despre rest, slabe cătane mai fuseseră! După care avu și ce să audă. Că la Dealul lui Bălan, unde era stâna Moaterilor și la sălașele de pe la Valdecorn și Valdefâneată, și la coliba Roiștilor, ba chiar la sălașul lui Pau, lângă Trei Ape, se adunase lume de-ai fi crezut că se mutase tot satul către Semenici. De când se bombardase gara și treceau coloanele rusești, era mai bine în pădure. Bun înțeles, Găvrilă nu fusese prin toate locurile, deși avea picioarele sănătoase și pasul iute, îi fusese îndeajuns să știricească ba una, ba alta, la vecinii cei mai apropiați.

Din ce știricise el, cea mai de seamă îi părea povestea unei babe din neamul Trășconilor. O fi fost baba Ana, sau Veta, sau Petria, cine să mai știe - poate că fusese vorba de baba Dosia, ori Limbiada, ori Băbălica, dacă nu baba Ivrosâna, că Trășconii ăștia aveau un ciopor de babe și nu le ținea nimeni socoteala, oricum, una din babele astea, așadar, pățise una nemaiîntâmpnată. Fusese într-o seară la morminți, să-și plângă, după datină, morții cei vechi. S-a bocit ea până a uitat de sine, ori poate că a furat-o somnul lângă vreo cruce. Alte surate de-ale ei plecaseră și nu băgaseră de seamă că nu erau toate. Se vede treaba că moș Clopa, crâșnicul, care taman în ziua aia cosise iarba înaltă - parte din simbria lui, nu le numărăse și plecase și el, încuind poarta de fier. Mare pagubă n-ar fi fost asta, lângă poartă era o tăietură în zidul din lespezi, cât să treacă un om o scară de lemn cu trei trepte înlesnea urcarea, alta, cu tot atâtea trepte, coborârea. Trecere făcută, vezi bine, numai pentru cei vii. Ar fi avut deci pe unde să iasă biata babă, o mai țineau puterile să urce și să coboare treptele alea. Dar baba nu-și mai socotise nici anii și nici nu-și măsurase puterile

când ieșise de unde din vina ei rămăsese. Zburase, cum s-ar zice, peste zid, și chiar așa le spusese ea mai târziu, când își venise în fire, tuturor care aveau ori nu chef s-o asculte, fără să găfâie măcar se văzuse dincolo de zid și apoi o ținuse într-o fugă care tot zbor i se păruse a fi. Păi, cum altfel?, ea fusese prima care auzise muronii. Pe urmă a zis că i-a și văzut. Sigur era că-n fuga ei, zor sau zbor, ce-o fi fost, ajunsese-n ulița Banilor într-un hal cum nu mai fusese văzută altă babă. Îi scăpaseră lațele părului cânepiu de sub cârpa cernită, țealele îi stăteau pe trup ca aruncate cu furca, îi ajunsese opregul în locul cotrinței și astea n-ar fi fost cine știe ce - în ochii rotunjiți fără măsură lucea spaima, cât despre glas, când îi revenise, cine-l ascultase putea jura că-i piuit de găină fugită de cuțit și nimerită drept în ghiare de uliu. Se slobozise la spuse ca apele Slătinoarei după o ploaie bună, nu se mai încurca de loc. Și care babă n-ar fi făcut așa? Ba o și pizmuiseră unele că ajunsese aia să fie ascultată de tot satul. Sau, mă rog, de câți oameni mai rămăsese în sat. Mai cu seamă ai bătrâni, că lor le fuseseră date în seamă casele, să fie păzite de soldătimea care se scurgea puhoi spre Soare Apune. Și o ascultase baba Iosifa, asta își strigă, peste gard, cuskra, pe baba Glicheria, de la care povestea trecu la baba Firuța a Agheștilor și, peste drum, la baba Aila de unde, prin grădină, poposise și-n lâna din furca de tors a babei Iconia iar de acolo... ce să mai vorbim.

La scurt timp s-a auzit că Mărgerușa, nora Iosifei, încercase zadarnic să mulgă vaca. Îi secase ugerul peste noapte. Noaptea se auzeau și muronii. Că avusese dreptate baba care-i văzuse dintâi, erau mai mulți și răcneau de parcă se deschisese poarta iadului. După aia prinseseră să bântuie prin sat, bătând în obloanele ferestrelor, zgâriind geamurile într-un fel ciudat, până ce moș Busuioc Banu tălmăcise și treaba asta - așa zgrepturat nu se poate face decât cu o mână uscată de mort. Dincolo de ferestre, în uliță, se auzeau tot soiul de mârâieli și bombănituri și numai după câteva nopți muronii vorbiră pe limba oamenilor. Cerând să li se aducă, lângă o anume groapă, tot soiul de minuni - mâncare, țeale, mai cu seamă cojoace,

pacle de dohan, răchie, bani. Dacă nu, slătinarii vor avea de pățimit, și vor trece prin mari spaime.

Cam până aici ascultă moș Găvrilă, fiindcă mai departe nu se putu ține de răs - „păi cine dracu, Doamne iartă-mă și nu mă lăsa, o mai văzut muroni în cojoace și cheltuind bani pe la târguri? Și, auzi acolo, să iasă trei muroni din aceeași groapă?!”. Cele care-i înșiraseră veștile astea se supărară, dacă-i el atâta de mintos de ce nu se duce în sat să le vină de hac?, și moșul le-o tăie repede: „așa voi face, numa că mai am io o trebușoară la stână” și s-a pornit drept într-acolo. Ajungând taman când, pe înserate, cătanele adevărate ori pârâte, se găteau de plecare. „Încotro, oameni buni? Noaptea nu-i bine de umblat pe potecile astea, dacă dă peste voi vreun lup alb?”. Dar i-a lăsat să-și vadă de drum și s-a pus la socotit. Cătana cu glas înmierat lipsise nopți în șir de la stână. Asta după ce-și petrecuse săptămâna aia între mese îndestulate, și somn pe rupte. Dacă ar fi știut moșul că nu dormise întotdeauna singur, l-ar fi pușcat pe loc. Nici nu se gândise că Varvara, suflet slab, de fată încă nescoasă la joc, se va aprinde așa de tare după nima'n drum ăla? Când a aflat, era prea târziu ca să mai tocmească răul făcut. Mult mai mare decât cel pricinuit satului. Tot căutând prin cotloanele stânii, Găvrilă dase peste cojoace, peste damigene de răchie, peste pacle de dohan, o mulțime din toate, că ăia de le strânseseră ar fi putut ține o prăvălie de cojoace la Oraș, un birt în sat și măcar un debit de tutun mai mare decât al lui moș Șofron, invalid din prima mare bătălie mondială. Iaca, pagubă-n ciuperci, judecă Găvrilă și răsese iar, gândindu-se cât poate fi de mare Grădina Domnului și câți proști viețuiesc în ea. Apoi s-a pus pe treabă, gospodărește, a' adunat tot ce fusese ascuns într-un ochi de poiană, să vină ăia să și le ia, dar și să dea socoteală. Atunci Varvara, parcă trezită dintr-un somn dulcelegănător, a sărit la el ca o apucată. Adică de ce strânsese el grămada aceea, de ce pune mâna pe lucrurile altora, or fi agonisit și cătanele câte ceva, pe unde umblaseră. „Prin morminți au umblat”, lămuri moșul sau, mai bine zis, încercă s-o deștepte de tot pe zăludă. Cum vine asta?, vru fata să afle mai mult.

„Apoi, iaca așa, în sat bântuie niște muroni ... Ori unii care se dau drept muroni. Spăimântă lumea și ăsta-i prețul ca s-o lase în pace”, și se puse pe povestit tot ce știa. Varvarei îi pierise graiul, se ținea cu mâinile de cap și pe moș îl trecură toate apele, dacă-și smulge mândrețe de păr biata fată?, așa că încercă să fie mai blând, dând chiar înapoi, cine știe, spunea, poate ăștia n-au nici un amestec, și fata se înviorase dintr-o dată, „așa-i, uico, omul meu nu putea face fapte urâte, l-ai auzit doar cum cânta!”. La asta fu rândul lui Găvrilă să se ia de cap, cum să priceapă vorbele alea cu „omul ei?”, „Vrem să ne luăm, uico, n-am vrut să-ți spun până acum, dar ți-aș fi cerut învoirea la ceasul potrivit”, „am ajuns s-o văd și pe asta, se căină necăjit nevoie mare moșul, acuma nu-mi rămâne decât să mă duc după popa Isaia, facem nunta la altar de sare pentru oi, încolo nuntași avem, mulțam Domnului, că nu-i putem număra, toți fagii și gorunii și teii, alunii și brazii, gadinele vă vor aduce daruri scumpe ...”, iar fata, cu fața udă de lacrimi, susura: „Uico, uico, de ce mă asuprești? Niciodată nu ți-am ieșit din cuvânt, te-am ascultat ca miala slabă și neștiutoare...”, și dă-i cu rugămințile fierbinți, cu făgăduiala că-l va preschimba ea pe junele ales într-un om cumsecade, dacă se adeverește că a smintit vreo lege, și atunci Găvrilă și-a ieșit din fire, „Dacă au făcut ce spune satul, s-or schimba ăștia cum năravul lupilor, mai bine le gătesc câte o țepușă, că ăsta-i leacul pentru muroni, o țepușă de lemn drept în inimă și nu mai bagă ei în sperieți babe plângăcioase și moși alăuziți”.

Ce s-a mai petrecut la stâna de lângă Trei Ape nimeni nu știe în amănunt. Găvrilă, dacă nu s-ar fi rupt mai târziu de sat, poate ar fi depănat un fir de poveste din care babele, la iuțea, ar fi urzit una întreagă. Dar așa, s-a știut numai ce s-a petrecut în sat. Găvrilă a coborât într-o seară și s-a dus la șeful de post Bona, ultimul rămas dintre jăndarii cei vechi, după el perindându-se te miri ce terchea-berchea, s-a sfătuit cu acela și s-au pus pe urmele muronilor. Pe care i-au găsit bând rom la un birt din Sadova Veche. Moș Găvrilă a strigat la Bona să-i puște pe loc, ăla nu, că-i omul legii și oamenii trebuie cercetați,

strânse dovezi, făcută judecată dreaptă, hă, hă, până s-au tocmit, doi au scăpat pe fereastra birtului, neamțul de-l ținea rămânând în pagubă și după romul băut, și după geamurile sparte, dar cinste tot a făcut fiindcă, oricum, pe unul a pus ghiara Bona. Auziseră și nemții de isprăvile muronilor, ăia ar fi risipit spaima și-n satul lor, așa că șeful de post își binemerita măcar dețul de răchie ținută în vas de frăgar. De la prins au înțeles că soții lui aveau de gând să înnopteze în Satu'Bătrân. „Hai!”, i-a spus Bona lui Găvrilă și s-au așternut la drum. Pe amărâtul de muroni prins, l-au lăsat în grija birtașului, legat fedeleș și ferit de văzul lumii în podrumul birtului. În Satu' Bătrân au picat odată cu amurgul și până au dat de câteva ori roată la morminți, numai bine s-a făcut ceasul potrivit pentru muroni. Care au urlat la lună tare puțin că li s-a pus câte un nod în gât când a troznit carabina șefului de post. Așa au mai prins pe unul, pușcat în umăr, că Bona se lămurise, avea dovezile în fața ochiilor și nu glumea în meseria lui. Bona a plecat cu prada lui, ce urma să fie îndoită cu pocitania lăsată în podrumul neamțului, Găvrilă a luat urma celui rămas singur și care era junele cu glas înmierat.

Găvrilă, încă în putere atunci, a ținut drumul întins, dar pe celălalt îl mâna teama, de jândari, de Găvrilă, de oameni care aflând care-i taina cu el aveau să-l mănânce de viu, după cum se grăbise se vede că așa gândise, oricum la stână a ajuns cu mult înaintea lui Găvrilă.

Despre ce s-a petrecut mai departe, Găvrilă n-ar fi suflat nimic, nici măcar șefului de post. Junele, ostenit, căzuse drept în brațele Varvarei. Care s-a iubit cu el plângând, fiindcă știa că-i pentru ultima oară. Și-n brațele ei l-a găsit Găvrilă, numai că fără suflare. Dacă nu pregătise o țepușă de lemn, Varvara, dezmiardându-l, îi căutase locul unde se simt bătăile inimii și-i înfipse bripta între coaste. Muierile din Slatina lui Florei poartă bripta legată de brâu, cu un lăntug, să n-o piardă, și sunt în stare s-o folosească la orice. La pedepsit un muroni, de pildă. Unul era vădit, care nu se putea preschimba în om, și poate nu fusese niciodată îndreptățit să fie numit așa. Astfel socotise și judecase Găvrilă fapta nepoatei și grija lui, la început, a fost să

șteargă urmele, să piară orice amintire despre junele cu glas înmierat. I-a luat trupul în cârcă și l-a cărat așa până la Crovul Lupului unde l-a lepădat în râpa adâncă. Treaba urma să fie desăvârșită de către stăpânii de drept ai locului. Cât despre paclele de dohan, și le-a păstrat. Banii i-a predat șefului de post, restul de bulendre le-a pus pe foc. Și cu asta a crezut că a șters cu totul povestea unui june cu glas înmierat. Abia după câteva luni a băgat de seamă că trecerea aceluia pe acolo nu va putea fi uitată. Dar asta era, de acum, povestea Varvarei.

Găvrilă a mai stat o vreme în sat, ca s-o ajute pe nepoată-sa, și ar fi rămas la casa lui dacă noua stăpânire nu se apuca să pună chinezi de sat pe toți nărozii. Lui i-a ajuns primul care, vrând să dea dovada că lucrările vechi nu mai au căutare, s-a pus rău cu stăpânii morilor de apă. Erau destule, pe Slătinoara și pe ierugile Timișului, avea și Găvrilă una, în parte, cu vecinii lui, degeaba au umblat ei cu plângeri scrise pe la oraș, cine avea vreme să-i asculte?, primarul ăla necopt la minte a adus armata și morile de apă au fost stricate, chipurile acolo s-ar fi putut ascunde partizani, dușmanii poporului, bandiții înarmați de anglo-americieni și așa mai departe. Lui Găvrilă i s-a făcut lehamite, și-a lăsat bruma de avere, după cum s-a văzut, pe mâna Varvarei și dus a fost. La început s-a băgat la un joagăr, apoi a păzit sălașele stânenarilor iar când a simțit că puterile-i scad, și devine o povară pentru cei din jur, s-a înfundat în pădure. Varvara îi ducea schimburi și o părere de merinde într-un loc numai de ei știut. Nu se vedeau la chip întotdeauna, dar după semne înțelegeau că totul curge după voia Domnului bine și nu era musai să se caute. Uneori moșul îi lăsa păstrăvi frumos înveliți în frunze de urzică și puși la loc umbros și răcoros, alteori Varvara găsea bureți, zmeură, mure, alune, afine, mă rog, ce mai găsea moșul - ajuns de tot moș, prin pădurea lui, rareori vânat. Fiindcă Găvrilă era în mare ortăcie cu toate gadinele pădurii și dacă mai purta cu el o vechitură de pușcă ruginită, o făcea gândindu-se că poate îi iese în față, pe vreo potecuță mai neumblată, chiar chinezul care decăzuse din rang și era numai boactăr la primărie. Altfel, se depărta mereu de

sat, fuseseră stricate și câteva sălașe, mutate stânile, tot de frica partizanilor din munții Semenicolui. Se șoptea că moș Găvrilă le fusese nu odată călăuză, el cunoștea pădurea de parcă era ograda lui de acasă.

Ce făcea moș Găvrilă în munte? Păi ce să facă, iaca, vorbea cu păsările, mângâia ursanii și lupii, certa vulpile furăcioase, scărpină între coarne cerbii, se uita la cer, se oglindea în apa ogașelor, culegea poamele și le punea la uscat, cosea fânul din poieni neumblate și-l așeza în copițe, în porșoare și-n clăi, care îl păstrau bun și câte doi-trei ani, dacă nu dădeau iama în el hârții, bea apă din știubei - vreun izvor care-și aduna preaplinul într-o buturugă scobită, cioplea în lemn moale, cu bripta, furci de tors, din coarne închipuia prăsele de cuțit, sărărițe, sule de dat găuri în opinci - pentru nojițe. Se muta dintr-o poiană în alta, de pe un cleanț pe altul, ierna în bârlog de urs și se scălda la Trei Ape unde prindea și păstrăvi cu mâna.

Babele satului au socotit că se făcuse pustnic, dar Găvrilă nu-și ridicase altar niciunde, el se ruga sub bolta înaltă, când simțea nevoia. Bărbații erau siguri că ține legătura cu ultimii fugiți în munți, dar Găvrilă a continuat să cutreiere hățișurile și după ce în urma ăloră rămăseseră numai cântece, treptat zvonurile s-au stins. Dar când venea câte o veste, că-l văzuse careva prin pădure, o primea satul cu bucurie. Iaca, se minunau oamenii, el e acolo și are grijă. Cui să poarte un biet moș de grijă? Păi pădurii și izvoarelor și gadelor. Aveau credința că dacă unul de-al lor se afla în munte, toate rămân la locul lor. Și asta era bine.

Așa că despre moș se putea spune că a fost văzut, în aceeași zi, ba pe Semenicol, ba la Trei Ape, dacă nu, peste Timiș, urcând spre Țarcu, ori Gugu, sau, mai aproape de sat, la Valdecorn și Valdefâneată și Vârceprau. Lumea credea, ehei, păi de câte nu era în stare moșul ei. Fusese auzit vorbind cu un lup alb, pe limba lupească, se înțelege. Se mai spunea că-i crescuse barba până-n genunchi și că în caierul ei își făcuseră cuib niște mierle. Și s-a mai băgat de seamă că de când moșul

stăpânea hățișurile, nici un lup nu s-a mai dat la om, ursanii nu mai furau oile stânilor, mâțele sălbatice nu mai spăimântau muierile pe la sălașe scuiându-le în prag, mistreții nu mai dădeau iama prin porumbiște, până și vulpile parcă se juraseră să nu mai dea târcoale cotețelor păsăretului de curte.

Ce-i drept, nici vânătorii nu mai călcau pe la Trei Ape, să fi cercat vreunul așa ceva, apoi, ferească-l sfântu' nu mai îndrăznea altădată - că nu-i ieșea în cale numai moșul, Găvrilă se ivea din umbra groasă urmat de o liotă de lupani, de ursane greoaie și mâțe sprintene, de porci încolțaiți și de cerbi cornați, ba mai purta pe umeri și o pereche de vultani, ca să nu mai vorbim de duiumurile de vietăți mai mici, împănate, îmblănite, însolzate, mă rog, tot ce zbură, umbla și se târa. Păi nu intra-n sperieți amărâțul de vânător?

Șumarii puteau dormi liniștiți, și ziua, și noaptea, că alt paznic de vânătoare nici că mai trebuia.

Se mai aflase că moșul trăia în bună pace cu albinele și viespile, că fluturii jucau în jurul lui, că veverițele dormeau, care cum apucau, în clăbățul lui spart, că toate caprele muntelui își scoteau iezii la păscut prin preajma moșului. Care dacă nu stătea la sfat cu lupul cel alb, călărea un cerb fălos de rămurișul de coarne ce-l purta și-n care ar fi putut ține biserica a bătrână, cu popa Isaia și crâsnicul său cu tot.

Găvrilă devenea tot mai mult poveste decât moș, până și Varvara îi pierduse socoata anilor lui mulți. Dar tot îl căuta la datele sorocite, și dacă nu-l vedea la chip, măcar găsea semnele trecerii lui pe acolo pe unde cerceta ce și cum. Dinspre partea moșului, deci, n-avea griji, băiatul îi trimetea carte mai des, ea se mulțumea și cu așa viață. Așa a mai trecut o vreme bună, ajunsese și Varvara să treacă drept o muiere bătrână.

Într-o toamnă târzie, când lumea se bucura de căldura soarelui încă în putere, vremea s-a stricat fără veste. Dinspre Semenici a dat cu ninsoare, cerul stătea tot neguros, un pui de vânt subțire șuiera șerpește pe ulițele satului. Varvara a prins griji, prima oară, pentru moșul însingurat din propria-i vrere. O și încercaseră semne de mirare. I s-a tot năzărit, o zi întreagă,

că aude zumzet de albine. Apoi, în grădină, a văzut roiuri de fluturi albi. Iar către seară i-a cântat o mierlă sub fereastră. Atunci Varvara s-a gătit de drum. După obicei, a pornit singură. Nu se temea ea de vitregia vremii, iar calea o știa mai bine decât alții.

A umblat Varvara o zi întreagă, înnoptând la stâna bătrână unde toată noaptea i-a cântat vântul și ea a visat că-l aude pe junele cu glas înmierat. De cum a dat alba și-a alungat năzăririle că, oricum, fiind muiere bătrână nici nu se mai cădea să le aibă, și-a strâns pe lângă ea cojocul și a pornit prin nămeți. Că peste noapte dăduse neaua cum rar s-a mai văzut.

Când l-a găsit pe moș Găvrilă s-a căit că plecase singură. Cine se găsea s-o ajute să-l ducă acasă, trebuia împlinită datina, doar nu era să-l lase pe moș în pădure, momâie înghețată. Deși cineva parcă-i șoptea să nu-și facă prea multe gânduri. Și până acolo, întruna fusese ajutată. Poteca pe care umblase era făcută, după urmele proaspete, de un urs. Apoi, o călăuzise o nălucire de cerb fălos, cu o pădure de coarne pe cap. Iar lângă sălașul încropit de moș Găvrilă, i-a ieșit în întâmpinare lupul cel alb. Varvara nu s-a temut, ba chiar s-a bucurat că moșul nu fusese singur, toată suflarea pădurii fiindu-i alături. Dar chiar pădurea, copacii bătrâni, lăstarii și tufele, tot ce mișca ram în bătaia vântului se gătise pentru petrecerea lui Găvrilă spre lumea cealaltă, unde se va fi dus sufletul lui. Ninsoarea în poiana aceea se așternuse cuminte, nu viscolise, și lucea precum odăjdiile preoțești. Așadar și cerul fusese binevoitor, cu norii lui blânzi, cu limpezimea pe care o dobândise când a ajuns Varvara la sălaș, soarele dogorea potolit, cumva, nu se mai putea spune în ce parte a anului se întâmplau cele de mirare fapte.

Varvara zăbovise la priveghiul moșului, ascultând foșnetul, freamătul, foșgăitul, făcute de nevăzutele animale adunate în ochiul de poiană. Până îi dete gândul cel bun că, oricum, moșul e om și trebuia dus în sat. Și cum să-l care ea pe uică-său? În cârcă, de parcă ar fi fost un sac de dus la moară? N-ar fi izbândit, calea era prea lungă. Să ceară ajutor lupului

sau cerbului? Și dacă-i întorceau dosul, te pomenești că gadinele vor să-l țină acolo! Tot singură s-a descurcat, cel puțin la început. Și-a scos bripta și a tăiat o ramură mare de brad, treabă deloc ușoară și pe care o făcuse după ce-și ceruse iertăciune bradului că-l păgubește. De aci încolo nu mai știa bine ce se întâmplase. Poate că ramul ăla mare îl dejghinase din trunchi un ditamai ursanul, poate că gadinele l-au întins pe moș Găvrilă pe sania de cetină, Varvara vedea ce-i în jur ca în vis, dar se simțea împăcată, moșul întins frumos în fața ei zâmbea, era îndemnată să se culce și ea în neauă, s-a cuprindă somnul de tot, de tot. De bună seamă, la noapte, deasupra poienii va străluci tare o stea arătoasă, a moșului, iar alături una cât un licurici, a ei.

Totuși a plecat, și drumul a fost tot o visare, Varvara mergea și nu mergea, parcă plutea, parcă zbura și-n urma-i se deșira un alai cum nu se mai adunase. Lupii suri, urșii călcând greu și caprele săltărețe, mâțele sălbatice cu pas furișat, vulpile - flăcări roșii pe zăpadă, veverițele jucăușe, deasupra se răsfirau stolurile păsăretului. În frunte, deschizând calea, lupul cel alb. Numai pe cerbul cel mare nu-l vedea, se și frământa cu întrebarea asta, unde o fi pierit, până ce-și luă seama, legănarea ei, plutirea, alunecarea lină sau ce-o fi fost, toate simțirile ei din acele clipe, aveau o singură pricină - cerbul o purta pe coarne iar moș Găvrilă era și el acolo, stătea de-a'ncălarele pe spinarea lată a mai marelui peste cerbii Semenicolui, și nici că se ținea cu mâinile de niscaiva hățuri, și le proptise, fălos, în șolduri, de parcă era la joc sub Teiul Chinezului, cu mijlocelu-i subțirel strâns în brâul țesut din trei culori, privind către niciunde și zâmbind, dus, cine știe cui, să juri că moșul era din nou june și să te tot miri că-i drept ca bradul, și drumul nu se mai termina, ținând o vreme fără putință de măsurat.

Până la urmă Varvara s-a trezit din buimăceala-i dulce și a văzut luminile satului, că mai trecuse o zi mare cât-toate-zilele. Iar moș Găvrilă stătea întins pe sania lui de cetină verde și se lăsase o liniște ca la început de lume, gadinele pădurii fiind mistuite de întuneric.

În noaptea aia unii slătinari spun că ar fi auzit hăulituri

de lup și bolcănit de cerbi și mieunat de mâțe sălbatice, dar poate au visat și câinii satului n-au lătrat deloc de parcă degeraseră toți, ori fuseseră amuțiți de vreun farmec, o făcătură, ceva.

Varvara a gătit cele de cuviință pentru Moș Găvrilă și săvârșindu-le, nemaivând ce face, s-a pus pe așteptat, doar o veni carte de la feciorul ei. Și-n timpul ăsta se mai întâmpla, uneori, în câte o noapte, ca vreun pui de vânt să-i cânte sub fereastră de parcă ar fi fost un june cu glas înmierat, îngânând un cântec de patimă, de dor, de jale...

Întâmplare cu mai mulți oameni și un lup.

Cărarea croită prin încâlceala tufărișului făcea un cot spre buza râpei și chiar acolo se oprise lupul. Încremenise cu o labă în aer, de parcă nu mai îndrăznise să atingă cu ea zăpada și adulmeca neliniștit mirosurile aduse de vânt. Era un lup bătrân, rupt de haită, învățat să răzbească în viața lui lupească și singur, în pădurea aceea îl fătasă, cine știe când, mumă-sa, o lupoaică precum toate lupoaicele pădurii, de care el uitase demult, adică n-avea cum să-și amintească de căldura trupului ei, când se înghesuia, alături de ceilalți lupani, frații lui, să-și caute culcuș, nici de dulceața laptelui supt, nici de hârjoana prin vreun ochi de poiană, sub veghea lupoacei, la vremea potrivită se va fi ținut de legile unei haite, poate că fusese și capul ei, că doar era o namilă de lup care acum simțea în nările-i fremătânde miros de om...

Omul văzu lupul, știa că pe acolo era calea lui, îl mai văzuse și în alte rânduri și îl lăsase s-o străbată în voie, nu de grija lui îi ardea. Și namila aia care-l simțea, nu-l simțea, chiar că-și vedea de treabă, pierind din vederea lui fără să zăbovească. S-ar fi putut spune că între ei se legase un soi de înțelegere nimic de mirare pentru trăitorii în aceeași pădure, dacă limba omenească s-ar fi potrivit cu limba lupească, poate ar fi schimbat câte o vorbă, să-și dea, de pildă, binețe, să socotească, fiecare după semnele lui, dacă se va strica vremea ori ba, să-și ureze noroc la vânătoare, că numai atâta îi lipsea omului, joavina n-avea decât să vâneze ce-i pica sub labă, pe când el, ei bine, ce să se mai gândească la te miri ce nerozii, cum adică să stea la taifas cu un lup?, cu un ditamai lup care-și avea calea prin dreptul ascunzătorii lui. Iar acum încremenise acolo și adulmeca

întruna, ia să caște el ochii, să-și destupe urechile, să adulmece și el mirosurile, „lângă joavini trăiești, joavină te-ai făcut” îi trecu omului prin minte și atunci își dădu seama de ce se oprise lupul...

Din fundul râpei în care ajunseseră, n-aveau cum să vadă ce se întâmplă sus. Și nici nu se întrevedea vreo cale de urcuș. Nimeriseră într-o fundătură. Din întâmplare?, se gândea tânărul ofițer, sau călăuza era mincinoasă. Să te mai încrezi în oamenii locului! Degeaba îi ameninți, degeaba îi momești, degeaba îi cumperi ... Degeaba, degeaba, degeaba ... Vorbe și atât. Cu ele nu se putea târgui nimic în pădure. O pădure gata să le cadă în cap, întunecată și vădit dușmănoasă. Cine știe ce primejdii mai ascundea, ce surpriză putea veni de sus, dacă acolo s-au ascuns ei, ce mai ținte minunate ar fi devenit, el și ostașii lui, ba chiar și călăuza aceea a lor, mincinoasă sau nu ...

Mirosul omului de sus îl știa, îl mai simțise, se învățase cu el. Dar din adâncul râpei venea un miros mult mai tare și asta îl speriasă. Își pusese laba pe zăpadă cu grijă, și se întinse cât era de lung. După miros vor urma tot soiul de zgomote iar și mai târziu va putea vedea cât de mare-i primejdia care-l pândea de jos. Așa că era mai potrivit să stea la pândă. Fără îndoială, nimeni nu-l învățase să se poarte anume așa. Se născuse cu obișnuința pândei, treaba asta făcea parte din viața lui de lup. De când îl fătase lupoaica mumă, tot asta făcuse. Pândise prin hățișuri, pentru a se ascunde, pentru a ataca, pentru a-și găsi loc bun în pădurea mișunând de atâtea jivine. Iar acum veniseră și oamenii...

„Stă la pândă”, își zise omul, „a simțit el ceva, sau a auzit ori chiar a văzut. Mai bine mă încred în joavină decât să mă clintesc din loc. Lupul o să-mi arate ce am de făcut și chiar așa voi face. După cum mă învață el care-i mai în drept ca mine să bântuie pe poteci neumblate. Adică umblate de joavini ca și lupul ăsta care-i tare mândru. Și mai e și înțelept. Stai acolo, lupule, și să-mi dai vreun semn dacă-i nevoie!,,...

„Dacă ne-ai păcălit, o pățești!”, striga tânărul ofițer căruia îi tremura glasul de furie. „Pe cine crezi tu, amărâtele,

că duci de nas? Am împânzit munții ăștia cu o armată și tot îi prindem noi pe bandiți... Dar voiam să fim primii ... oamenii mei meritau această recompensă”. Furia și-o revărsa asupra unui țaran - transformat peste noapte, și cu de-a sila, în călăuză. „Că dracu' v-a adus pe capul meu. Apoi eu v-am chemat? Nu ședeam, acuma, mai bine, acasă, ce vor fi zicând ai mei de ce fac eu prin păduri, că nevoia l-o pus pe nepotu' ăsta de văr să caute drumul lupului taman prin Semenici ... Și unde ai fi vrut tu, hăbăucule, să plece? La americani? Ha? ... Vorbele astea ține-le pentru tine, nu-i vremea potrivită pentru ele. Mai bine erai și tu acolo, sus, cu o pușcă în mână ... Asta-i acum, dacă nărodul de ofițer îți ghicește gândurile, te achită pe loc ...”. Nu se vedea însă nimic pe chipul său, nimic care să-l dea în vileag. Îl privea senin pe ofițer și repeta cu o voce prefăcută pierită: „Io v-am spus că-s beteag, mă tem că mi-au degerat picioarele prin neaua asta, da' nu aici îi baiul, că io v-aș ajuta dacă aș cunoaște mai bine locul, n-am mai umblat pe la Crovul Lupului de când eram copil, uite numai atâta ... ”, spunea și arăta cu palma întinsă cam cât măsura el cine știe când, gata să-i dea drumul - a câta oară?, poveștii cu moșul lui care-l ducea în spinare când nu mai dovedea el cu mersul prin nămeți, și despre cât era neaua de mare, și despre lupii care bântuie pe acolo, întruna flămânzi și gata să se dea la om, adăugând și partea cu uitarea lui, cum să mai recunoască el locurile după atâta vreme, să țină minte potecile încâlcite, din care cine știe câte erau chiar ale lupilor ...

Lupul se pare că vedea ceva peste buza râpei. Nu se clintise din locul ales la început, dacă s-ar fi pornit ninsoarea ar fi ajuns o momâie de lup, înghețată, plămădită de vreun duh al pădurii și uitată acolo pe vecie. De bună seamă că nu simțea răceala, cine știe, poate neaua îi ținea de cald, la lupi o fi altfel decât la oameni ...

„Dacă a adormit?, se sperie omul. Mi-am pus nădejdea în el, eu de aici nu plec până nu-mi vine schimbul. Și mai e îndestul de așteptat ... Nu-l scăpa din ochi pe lup. La urma urmei, ochii aceluia îi prelungeau lui vederea. Privea, cum s-ar

spune, în adâncul râpei, cu ochii fiarei. Care, iată, se ridică brusc din zăpadă. Omului i se opri răsuflarea. Se întâmpla ceva acolo, jos? Măinile i se încleștaseră pe armă. Dar nu avu nevoie de ea. Nu încă, își spuse el în gând. Lupul își reluase locul. Se întoarse doar spre el, pentru o clipă, cât să fie sigur că omul nu-și părăsise ascunzișul. „Nu-și poate întoarce, săracul, capul, să privească, hm, peste umăr, ca oamenii ... Dar cred că la mine s-a uitat. A vrut să-mi dea semn că are el grijă, că veghează, că-i pasă de soarta mea ...”. Își aminti, atunci, de poveștile unchiului său, cele cu lupul alb care-i călăuzise pe cei trei frați vânători până ce aceia aflaseră loc potrivit și așezaseră vatră de sat ...”. De povești își arde ție? Și, apoi, lupul ăsta nu e alb. Nu, dar ar putea să fie...”.

Soldații umpluseră fundul râpei. Mișunau de colo - în colo, așteptând ordine. Uniforme verzi, uniforme albastre ... Nu le plăcea locul unde nimeriseră, purtătorilor de asemenea straie soldățești. Dacă bandiții deschideau focul asupra lor? Doar la plecare tot despre cât sunt de răi plecații prin păduri li se cântase și descântase. Răi sau cum vor fi fost, era sigur că aveau arme. Și poziții de luptă bine alese. Ofițerul lor, visând numai laude, avansări, decorații, și toate alea nu-și dădea seama că se afla într-o capcană? Poate că nu era el de vină, călăuza luată din sat era mincinoasă. Ia te uită la țărănoiul ăsta cum face pe niznaiul! De parcă n-ar fi aflat toți că are un nepot printre bandiți. Păi, aia era, își ocrotea neamul, te pomenești că era de mult de-al ălor fugiți și ... Să-l urască? Omul își avea necazurile lui. Iar ei puteau sta acolo, mult și bine, așteptând să le pice tot cerul în cap ...

Omul ar fi putut bănui că lupul adormise. Asta-i acuma, ai și un lup al tău!”, se înveseli el. Era, totuși, liniștit, lupul era treaz de tot, vorba aia, și-i dovedise asta întorcându-se de câteva ori spre el; „vrea să vadă dacă-s destul de cuminte ca să nu mă mișc de aici”, gândi omul. Și imediat după asta auzi glasurile soldaților. Sunt de mult acolo, socoti omul, de când a înțepenit lupul meu în buza râpei. Nu i-am auzit fiindcă râpa-i prea adâncă și ei, sigur, au umblat cu fereală. Acum glasurile lor au

umplut hăul și au tot urcat până la mine ... De parcă s-ar fi umplut o fântână cu apă, când sapi și dai peste vâna cea bună. Oricum, fac cam multă larmă pentru treaba la care au fost puși. Îi nemulțumește ceva. Sau te pomenești că se tem. Oamenii atinși de aripa fricii ajung, dintr-o dată, vorbăreți. Vorbesc tare ca să-și dea curaj. Curaj să înfrunte pe cine? Pe un singuratec cu o biată pușcă. Și pe un lup

Din nările lupului ieșeau fuioare de abur. Vreo poruncă numai de el auzită și înțeleasă îl oprise din mersul lui. Ar fi putut să-și continue nestingherit drumul. Cei de jos nu-l zăreau. Cât despre omul din spatele său ... Îi simțise mirosul în atâtea rânduri. Se cunoșteau, cum s-ar zice. Numai că nu-și dădeau binețe. Cum să facă asta un lup? Dar cine sta să se gândească la așa ceva? Dacă ar fi fost careva încercat de astfel de judecăți, ar fi ajuns la o singură treabă lămuritoare: omul făcea parte dintre viețuitoarele pădurii - omul acela, firește. Și asta ar fi fost totul? ...

Călăuza era ceva mai liniștită. Ofițerul cel tânăr îl lăsase în plata Domnului și acum striga la ostașii care forfoteau, neliniștiți, în jurul lui. „Dacă ai mei sunt unde trebuie, odată se apucă să-i puște ... Numai că-s și eu pe aici și ar cam fi vremea să mă fac nevăzut. Să se descurce singuri. Cât despre mine, i-am încurcat destul ...” Ajuns aici se simți chiar bine de tot. Îi venea să râdă. Păi ce-au crezut cei ce se dăduseră mari și tari, în sat, când l-au chemat la post și l-au luat la întrebări. Că-i vânzător de neamuri? Că-i dă pe mâna lor pe nepot și pe ortacii lui? Să-și pună pofta-n cui. Ce-i drept, auzise și el despre unele vânzări - pricini vechi ieșiseră la iveală în vremurile tulburi ce veniseră peste ei, vreun lanț de pământ, vreo încălcare de hotar, vreo sfadă la joc (pentru o mândrețe de fată sau numai pentru că un june se ținuse prea fălos și dorise să dea numai el porunci unor muzicanți năuciți de răchie), careva furase o fată de măritat de la părinții ei și după aceea nu se căzuse la înțelegere privind averea, supărări între ai bătrâni și ai tineri, tot în jurul pământurilor satului - un petec de livadă, trei șiruri de cucuruz în luncă, un ochi de fâneată, ehei, câte altele nu s-ar fi putut să

ducă, oricând, la supărări, la bâte rupte pe spinare sau la crestături de briptă. „Toate astea le știi, numai nu pricep cum, după ani și ani, plata pentru păcate de tot soiul se poate preface în vânzare de frate”. Și se apucă să numere câți dintre cei fugiți în munți căzuseră sub plumbii armatei în verde ori în albastru, datorită unor vorbe șoptite, arătării unei poteci sau mijlocirii unei întâlniri pe la colibe mai dosite, între fugiți și oameni rămași în sat, pentru aflarea de vești, primirea merindelor, primenirea țăoalelor, întâlniri mincinoase fiindcă, în locul celor știuți și așteptați, cei dați cu pădurea se pomeneau înconjurați de câte o armată întregă. Iar soldătimea trăgea de mama focului, mai mult de frică să nu fie pușcați oamenii din rândurile ei, decât din credința că face chiar ceea ce s-ar fi convenit să facă. Parcă soldații aceia, îmbrăcați în verde ori în albastru nu vedeau cum merg lucrurile? Lasă că numai despre cruzimea „bandiților” li se vorbea, ba, mai nou, despre parașutați de către americani, înarmați până-n dinți - „ha, ha, umblă cu vorbe proaste, cine să-i creadă, auzi la ei: cornerevințenii, teregovenii, domășnenii, feneșenii, armenișenii, slătinarii, tot cu parașuta picaseră, din cer, drept pe Semenici, ori pe Țarcu, ori pe Gugu! Te pomenești că și nepotu-meu e vreun american ... Ori neamț ... Când dau ochi cu el, primul lucru care-l întreb o să fie despre cum știe el să vorbească americaneste. Și cine l-a învățat? Apoi, de bună seamă, că numai un lup...”...

„Dacă mai stă mult acolo, își spuse omul, o să topească neaua de sub el”. Îl cam pătrunsese frigul, s-ar fi mișcat puțin, să-și dezmoștească trupul, dar își făcu repede socoteala că așa s-ar face de râs. Dacă el rezistă, trebuie să târpesc și eu. Atâta mai pot îndura, cât va crede lupul că-i bine să stea într-un loc. Dacă și-l trădau, careva dintre ei, cei de jos ar fi prins de veste și ar fi găsit până la urmă vreun mijloc să urce. Deocamdată le urcaseră doar glasurile. Peste ele, unul furios rău, răgușit de atâta strigat în aerul înghețat, se înălța atât de limpede că omul reușea să deslușească fără prea mare greutate cuvintele”. E comandantul lor, a dat de dracu', și-a băgat oamenii în râpa aia ca într-un sac și acuma nu știe cum să dreagă busuiocul. Păi,

traba lui, eu aici stau. Eu și lupul. Până vin frații teregoveni, ăia au mitraliera în grijă, și atunci vom vedea ce-i de făcut. Cu lup, fără lup, le slobozim o ploaie cum nu s-a mai văzut, și-i culcăm în neauă cât ai clipi. Ăia nici n-or avea timp să clipească. Numai că ar fi bine să nu întârzie feneșanul” - l-ar fi putut rezezi până la domnul lor comandant, să hotărască acela ce și cum. Nimeni nu se pricepea mai bine decât el la legile războiului. Dacă război se putea chema fapta lor. Bine, nu război, se învoi omul cu gândurile lui, dar de bătut ne batem cu ei. Măcar să nu se creadă că ne-a pierit toată vloga. Nu știu ce-o fi în țară, da-n Semenici noi suntem stăpâni. Domnul comandant asculta întruna radioul ca să afle când vin americanii, că asta-i întrebau și cei din satele pe lângă care-și aveau drum. Vin ei când trebuie, li se spunea, și asta spuneau și ei mai departe. Iar acum spun, vorbi omul în gând, că tare ar fi bine să vină, uite așa, cam până în seară ... că altfel aici înghețăm, și eu, și lupul ...”

Lupul sări de la locul său de parcă neaua ar fi devenit, dintr-o dată, fierbinte. Se întorsese către omul care stătea la pândă, căutându-i privirea, apoi se întoarse iar spre buza râpei, mai privi o clipă la ce se întâmpla jos și se puse pe fugă. Prima împușcătură a semănat cu zgomot oarecare al pădurii - o creangă uscată, călcată de un pas greoi, de pildă, ar fi troznit la fel. Dar după aceea se dezlănțui o furtună. Lupul fugea săltat pe poteca înzăpezită și omul se urni și el. Poteca lui, o știa, urma să se întâlnească, nu peste cine știe câți pași, cu poteca lupului. Mă voi ține de coada lui, mă scoate el unde trebuie, dar n-ar strica să știu după cine trag ăia. Pe mine nu m-au văzut, asta-i sigur, nici pe lup nu cred că l-au descoperit. Iar pe ai mei nu-i simt prin preajmă, ar fi dat semnul cunoscut că se apropie. Fugea și el, luptându-se cu nămeții, ferindu-și cu greu obrazul de hățișul care-i ieșea în cale, răsuflând greoi dar bucuros că, în sfârșit, se mișcă. Se săturase de atâta așteptare...

Soldații în verde și în albastru trăgeau bezmetic, fără să mai ochească. De fapt, în cine să tragă? Dispăruse călăuza - atâta pagubă, din partea lor; ofițerul însă turbase și ordona

întruna "foc". Și pușcau soldații, trunchiurile bătrâne sau lăstărișul tânăr, scuturând pădurea de zăpadă ...

Lupul nu-și încetinea goana, se pornise ca la hăituit ciute, i se auzea răsuflarea întretăiată...

O auzea omul care nu era prea sigur dacă era vorba de răsuflarea fiarei sau de răsuflarea sa. Câteodată nu auzea nimic, îl pierdea din ochi pe lup și când să se oprească, pentru a se dumiri unde se afla, zărea din nou năluca de-l călăuzea. Și care, parcă, se tot înălbea. În vremea asta, tot soiul de gânduri i se nășteau în minte, iar când ochii i se umpluseră de lacrimi datorită aerului tare, i se năzăreau înfățișări de mirare. Se vedea în sat, în satul lui din care fugise - ca să se ortăcească, iată, cu un lup, fiindcă așa-l învățaseră unii mai bătrâni decât el și fiindcă asta simțise singur că trebuie să facă. Păi cum era să rămână pe lângă ograda lui, așteptând cu mâinile în sân să se întâmple vreo minune care să întoarcă vremurile? Și iar vedea urna de vot, cea bună, plutind pe apele Timișului, ori grajdul lor, gol - vânduseră caii ca să-și plătească ai bătrâni cotele, sau primăria în pragul căreia ședea, cu picioarele răscrăcărâte, să nu-l ia vântul de acolo, un nimuric cam tuciuriu la față, pus primar de mai marii zilei, ori pe popa Isaia, batjocorit de șeful de post chiar în mijlocul satului, și-n ochii acestuia, și când aproape obosise în truda lui, revăzu pe primii „bandiți” aduși din păduri, să fie pildă și să-i înspăimânte pe toți cei care ar fi fost ispitiți să facă precum ei, zăcuseră aceia, lepădați lângă gardul școlii, în șanțul drumului, cu trupurile vătămate de izbiturile de cizmă, de loviturile centironului și ciuruite de plumbii unor cătane aidoma celor care pușcau acum în fundătura râpei ...

Soldații continuau să tragă, din mers, fiindcă se urniseră și ei, făcând cale întoarsă, îndemnați nu atâta de ordine cât de dorința de a se vedea odată ieșiți la loc mai larg, în siguranță. De unde să știe ei că taman într-acolo o luase și un lup, și-n urma lui un om care ceasuri în șir așteptase să-i vină și lui rândul să facă o ispravă ca lumea și nu doar să vegheze ...

Lupul pieri de parcă nici n-ar fi fost ...

Omul se oprise din goana-i nebună, nu mai stătu să socotească pe unde se mistuise lupul în adâncul pădurii, nu mai era mult până-n asfințit și acum îi avea pe soldați în bătaia puștii lui ...

... În noaptea aceea, după sfârșitul luptei cu soldații în verde și albastru, oamenii fugiți în păduri se odihniseră la sălașul lui Pau Vuc. Se încălziseră la un foc adevărat, înteițit fără teamă, n-avea cui să-i dea în vileag văpaia unui foc încins chiar într-o poiană, după încăierarea aceea știau că vor avea liniște măcar câteva zile. Ieșiseră cu dobândă, soldații aveau destulă bătaie de cap să-și socotească pierderile. Ei, oamenii pădurii, fuseseră înștiințați despre mișcarea trupelor, pornite să-i caute, atât de către călăuza fugită, cât și de omul de veghe care-și avusese locul deasupra râpei. Acesta fusese sprijinit de cei doi frați care mânuiau mitraliera și care-i ieșiseră în întâmpinare pe cărarea lupului. Ceilalți se înșiruiseră în lanț de trăgători, orice strădanie a ostașilor să le străpungă linia aceea fiind lesne zădărnicită. Comandantul, singurul dintre ei parașutat - și înșcolat anume pentru știința războiului, avea de ce să fie mulțumit. Așa că îngădui oamenilor să se cinstească, pe lângă cina bogată, cu răchie profriptă, adusă din Slatina. Și cum licoarea asta îndemna la povești, au ascultat cu toții depănarea unora de către Pau, despre un lup alb care, la ceas greu, îi ajuta pe slătinari. Dar nimeni n-a înțeles de ce omul de veghe s-a pomenit zicând cu glas tare: „lupul meu n-a fost alb ... sau, cine știe ... Oricum, lupul își mai schimbă părul și poate că al meu”. Vorbe care îl făcură pe unchiul lui, fosta călăuză, să-l cam ia în răspăr: „Măi, nepoate, io îți purtam grija și tu visai în post! Păi poveștile lui Pau, care-i și el tot un soi de lup bătrân, ți le-am zis pe când erai de-o șchioapă. Și pocneai cu prișcopala de soc ca să spăimânti mâțele. Acuma văd că tot ai învățat ceva: că lupul nu-și schimbă năravul.” La este nepotul răspunse voios: „Ți-ne-l Doamne, tot așa!” Și adormi, ca trăznit, prea tăbărât după întâmplările acelei zile ...

Umblările crucilor de la răscruți

Trecuse războiul cel mare, ca un tăvălug, și peste Slatina, oamenii se întorceau acasă, unii întregi, alții ciumpăviți, mă rog, câți se întorceau, fiindcă destui se pierduseră pe pământurile dinspre Soare Răsare sau te miri pe unde, când frontul se dăduse de-a curișcapelea. Și găsiseră, vai de mama lor, sărăcia stăpână. Nemților le trebuieră mai puține, fiind grăbiți tare să ajungă așa, cât ai clipi, la porțile Moscovei, rușii râvniseră la mai mult, deși erau și ei iuți de picior și tot întrebau, pe oricine le ieșea în cale, dacă mai e mult până la Berlin. Păi, Slavă Domnului, mai era și cum aflau ei asta socoteau că la un drum lung sunt de folos cai odihniți. Așa că o bună parte din caii slătinarilor ajunsese să facă războiul, înhămată la tunuri și la furgoane militare, ori purtând în spinare ofițeri bălai la păr și poftitori de răchie și de tabac.

Noroc cu Nicolae Cioancă, el mai ținuse cata rânduiala în sat, mai tocmindu-se cu unii, mai pușcând pe alții, că nu degeaba fusese el omul Mantului și se logodise cu pădurea încă de când fusese june. Iar pușca-i fusese, se vede treaba, verișoară primară și cu asta s-a cam lămurit treaba dinspre partea lui. Ce nu s-a lămurit a fost cu ordinea (chipurile) care s-a făcut nu numai în satul lor.

S-au pomenit cu primari aduși de aiurea, niște nima'-n drum, care porunceau de parcă numai pentru asta fuseseră aduși pe lume, măcar că erau sosiți numai cu țoalele de pe ei, unii cam tuciuiri la chip, iar alții cu vorba atât de iute încât Antonie a lu' Coilă, boactărul, umbla întruna amețit, și nu de răchie. Apoi asupra lor căzuseră, ca năpasta, cotele. Socotite ca pentru „chiaburi”, vorbă atunci învățată de slătinari, n-ar mai fi auzit-o! Păi, cum altfel? Comisiile anume făcute pentru socotirea

cotelor, adunate de prin sate unde în ogrăzi stăpâneau doar câini jigăriți și mâțe furăcioase, văzând casele mândre din piatră și cărămidă, cu acoperișuri de țiglă roșie (nu-i vorba, că și la cele cu șindrila căscău ochii a mirare, așa era de măiestrit lucrată), intrând pe porți largi (făcute pentru care și cocii, se înțelege, că doar nu cu roaba umblau slătinarii), în ogrăzile ca lumea rânduite, mai amețind și de mireasma florilor, odată se gândeau la același lucru: sătenii erau, nici mai mult, nici mai puțin decât niște bogătani, îmbogățiți cine știe cum, măcar că grajdurile li se goliseră de cai, că vitele păreau umbrele celor cu numele ăsta, cât despre oi, când urcaseră pe la stâne, mulțime, atunci să se țină oricine bine, dă-i că ăști-s dușmanii poporului, care au supt sudoarea și sângele țărănimii sărace și ta-ra-ra și ti-ri-ri, ba chiar tu-ru-ru, de credeai că bate careva toba la răspântii de drumuri, purtând știrile noii stăpâniri.

Ei, asta le era orânda, ce să facă, așteptau, să vină americanii, să se întâmple vreo minune, să câștige în alegeri cine trebuie. Și tot așa. Dinspre americani, nici un semn, minuni nici pe atât, se supăraseră Cel de Sus pe țară, își întorsese privirile de la ea și o lăsase la voia strănepoților Talpei Iadului, lui Scaraoțchi, lui Benga sau cum se va mai fi numind stăpânul Subpământurilor. Iar la alegeri au înțeles ca lucrurile bune s-au tot dus pe Apa Sâmbetei, precum urnele de vot, furate, pe apa Timișului. Satul votase, se știa, cu „țărăniștii”. Și câștigase BPD-ul!

La așa treabă făină, se găsiseră destui care și-au căutat armele de prin locurile unde le pitulaseră (rămăseseră, după trecerea frontului, destule, spre pilda, Mitogie a lu'Racu avea în șaier, sub fân, o tanchetă, Măcei Aghescu avea îngropată în grădină o mitralieră, iar Nantu, Giu și Iosâm, din neamul Moaterilor, țineau sub podelele grajdului un snop de puști). Și luaseră drumul pădurii, ca-n vremurile vechi. Păi unde era să se ducă? Muntele-i primea, iar prin hățșuri nu dăduseră numai peste joavini, ci peste frații lor din Satu'Bătrân, Feneș, Armeniș, Domașnea, Cornea, Teregova. Și se ortăciseră. Nu era ușor traiul lor, mai cu seamă iernatul trecea anevoios, mai dădeau ei

pe la sălașe, unde găseau merinde, mai aveau locuri de taină unde se întâlneau cu neamurile de prin sate, dacă nu cumva, în nopțile când luna era mâncată de vârcolaci, își luau cutezanța să coboare chiar ei pe la casele lor. Treaba asta din urmă era cea mai cu primejdie fiindcă satele gemeau de armata adusă să-i caute și să-i scoată din munte, iar șefii de post dormeau cu mâna pe carabină. Se temeau să nu le intre vreun „bandit”, proaspăt parașutat (cum li se spunea mereu) prin horn, drept lângă culcușul lor cald și să-i ia de lângă dosul muierii.

Șeful de post din Slatina trâcnea din somn noapte de noapte. Norocul lui era să-l aibă vecin pe Nicolae Cioancă și asta când îl apuca părerea de rău după junia-i dusă demult, se răcorea cu răchie profriptă ținută în vas de frăgar și după aia trăgea cu pușca în lună sau în norii fugari. Or pe Nicolae Cioancă îl încerca dorul, după ceea ce a fost el, cam în fiecare noapte. Și degeaba-l aducea șeful la post, dimineața Nicolae Cioancă se preumbe pe uliți, fluierând. Slătinarii știau că fostul om al Mantului avea iarba fiarelor (încrustată în palma dreaptă), șeful de post auzise târziu povestea asta și nu vroise s-o creadă. L-ar fi dat pe mâna armatei, ori l-ar fi trimis din post în post, legat, până la Oraș, dar se gândea că se va face de râsul lumii. Mai știa că oricine din sat va fi gata să jure că Nicolae Cioancă n-a pus mâna în viața lui pe o pușcă. Și, apoi, vecinii ceilalți erau cum nu se poate mai potriviți cu firea și apucăturile lotromanului. Moș Clopa trăia singur cuc, în casa lui Berti Aghescu erau trei babe, Ghita, Țâțala și Uța, toate cu clonț ascuțit, care l-ar fi blestemat cât era ziua de lungă, cu Iosâm Bona nu s-ar fi pus că asta i-ar fi dărâmat postul numai proptindu-și umărul în ușa lui.

Dar grija lui cea mai mare venea dinspre fugiții în munți. Nu Nicolae Cioancă îi stătea lui în cărcă precum un grăpițoni, care-i un soi de căpușă luată de om de pe iarba din locurile unde pasc oile, ci mai marii veniți de la Oraș și de la Timișoara - păi ce fel de șef de post mai era el spuneau aceia, dacă până acum nu fusese în stare să prindă nici un bandit dintre cei fugiți în păduri, din satul unde el avea puterea în mână? Geaba tocmise iscoade, trăsesse oamenii de limbă, pe unii, de-i știa mai slabi

de fire, îi și bătuse rău, umblase el însuși prin râpi și pe poteci lupești, nu făcuse nici o scofală. L-ar fi trimis, bucuros, pe Nicolae Cioancă în chip de „bandit”, dar nărodul ăla era în stare să facă una nemaifăcută. De sfătuit nu prea avea cu cine, poate numai cu primărița Răveca, pusă în capul satului nu demult, spre veselirea acestuia. Primărița fusese adusă de la Ilova, ca să nu mai cârtească lumea că au primar ba pe vreun țigan, ba pe vreun adus de aiurea, așa că o mânaseră pe muierea aia din satul de sub Cleanțul Ilovei, unde se găsesc băgrini în loc de pruni și gușați câți vrei. Slătinarii aveau însă o altă pricină de râs: în sat avau și ei o muiere cu numele ăsta, o babă ca o umbră și cu mintea dusă pe Slătinoara - când vreun sătean făcea o boacăna, i se striga pe dată: „Ești prost ca baba Răveca”.

Acuma, să fim dreți, biata babă n-avea nici o vină că se alăuzise, dar nici să mai aduci în sat o Răveca nu se cădea. Cum, necum, aia se proțăpise pe scaunul ăl mai fain de la Sfat și se puse să facă rânduială. După legile noi, care cam semănau cu legile ei din cap. De la început i se cășunase pe biserici. Nu putea pricepe nicicum de ce era nevoie de o biserică papistășească și una pravoslvnică într-un singur sat și ca să nu se ostenească prea mult socotind, ar fi vrut să le închidă pe amândouă. În loc să asculte predici, n-ar fi fost mai cuminte ca oamenii să se ducă la cursurile agrozootehnice?, îl întreba ea pe șeful de post. Acela își scotea chipiul, se scărpina în creștet, își grebla părul rar cu degetele rășchirate și sfârșea prin a-i da dreptate. Oftând, însă, fiindcă pentru necazurile lui primărița nu prea avea vreme. Lasă că vedem noi, îi făgăduia, și vremea trecea de pomană. Ce-i drept, nici bisericile nu se închiseseră, trecuse unul mai de vază de pe la Oraș și-i ogoise, n-ar fi fost „momentul”, îi lămurise. Care moment să-l aștepte? La Teregova nu fuseseră ridicați doi popi dintr-o dată? Iaca, îi mânau și pe ăștia, ai lor și gata. Că doar nu era să țină predici Nicolae Cioancă. Bun, răsufla cu năduf primărița Răveca, atunci baremi de crucile din sat să scăpăm. Și acestea erau două. Una în partea papistașilor, alta în cea a ortodocșilor, la răscruci de drumuri. Și-i porunci șefului de post să facă el ce știe dar să nu

le mai vadă în fața ochilor. Șeful își chemă oamenii, că avea vreo trei și se porniră, voinicoși nevoie mare, să gate mai întâi treaba la papistași. Doar nu era să se teamă de un Christos de pleu țintuit de un crucioi de lemn. Numai că aleseseră, pentru lucrarea lor, o zi mohorâtă, cu soare ascuns în nori balauroși, și încă pe înserat, când nu era țipenie de om prin preajmă. Nici luna nu era că-i prinsese noaptea, lămpașele le fuseseră stinse iute de vântul stârnit pe neașteptate și ei orbecăiseră în jurul crucii. Un timp zăboviseră socotind dacă trebuia crucea aia retezată cu securile sau smulsă din pământul în care era înfiptă. Până la urmă așa li se păruse că-i mai înțelept. Măcar că prin nori umbla Sfântul Ilie cu a Sa cocie de foc, tot s-ar fi auzit mușcăturile fierului în carnea lemnului. Că nu fusese lesne s-o clintească din loc, asta-i altă poveste. Când crucea fu scoasă nu putură s-o țină în brațe și mai să-l facă zob pe șeful de post care suduia ca-n ușa cortului. Dar tot o dovediră. Cu ea pe sus, cu Christosul de tablă cu tot, se grăbiseră spre podul dinspre drumul mare. Acolo o azvârliseră în apa Timișului, să se tot ducă. Și a doua zi crucea era unde fusese de când știa satul, în mijlocul unui pâlc de tei bătrâni. Treaba asta a ținut cinci zile. Noaptea, oamenii șefului de post socoteau crucea și o lepădau pe ape, dimineața ea se întorcea între tei. Să creadă într-o minune, nu-i prea venea la îndemână șefului de post. Aici și-a băgat Benga coada, i-a raportat el primăriței Răveca și aceasta i-a spus atâtea despre neputința lui că n-ajungea apa Timișului să-l spele. De aia, bănuia Răveca, nici nu-și găsise el încă o muiere să-l mai aducă-n rândul lumii. Șefului de post îi trecu prin cap că muierea potrivită se întâmplă să fie chiar cea de-l ocărâse în fel și chip, dar când îi privi mai cu băgare de seamă mustăcioara mijită sub nasu-i vulturesc, buzele subțiri (de muiere arțăgoasă), spatele-i de zdrachon bun să care saci la moară (măcar că morile de apă fuseseră stricate de un alt zărghit de primar) s-a potolit, mulțumindu-se să se uite la ea ca vițelul la poarta nouă. O vorbă, acolo, fiindcă dacă Răveca era lată cât poarta lui Moater, de pildă, cel fugit în munți, apoi el trecuse de vârsta vițelilor ... Se umflase gușa ăleia, mai ceva decât la găștele babei Afila,

după ce le îndopa cu boabe de cucuruz. Toate astea i se învălmășau în cap până își zise că întrecuse orice măsură, o văzuse ba ca pe un zdrahon, ba cât o poartă, ca să ajungă la găște ... Oricum, ea avea rang mare și se cuvenea s-o asculte. „Du-te mă nimuricule ziua în amiaza mare, să te vadă oamenii toți și să se teamă, și încearcă-ți norocul la crucea de dincolo de ogaș! Dacă nu poți s-o smulgi din pământ sau bănuie că și ăleia îi vor crește picioare ca să se preumbe pe uliți, pune-i dinamită”. Șeful de post își făcu socoteala că poate au smintit-o cei prea învățați care ziceau că gușății nu prea au minte. Uite că asta avea, cât să umpli un pârlău (făcut din lemn moale în el puneau slătinăresele un rând de cămăși, un strat de cenușă, și tot așa până se umplea) numai că de unde să ia el dinamita, tot ce avusese la post (adunată de prin locurile unde fusese ascunsă de bandiți - șaiere, grajduri, în gropi săpate lângă gardurile grădinilor, prin poduri de case ori în podrumul acestora) o stricase la Timiș, că om era și el, de ce să puște peștele numai braconierii?

Își adună iar „trupa” și într-o bună amiază porniră, fir întins, spre crucea din „români”. Se înțelege că s-a strâns tot satul acolo, venit să oprească nelegiuirea, dar șeful de post, încă buzumenit la cap de poruncile primăriței, înțelesese altceva. Bănuind că între cei adunați acolo vor fi fiind dornici să-l ajute, a început să se roage de oameni: „Haideti, fraților, punem un umăr și ne opintim câtă, odată scăpăm de cruce!”. ”Păi de ce să scăpăm, mai bine te ducem pe tine la râu și te dăm apelor”, s-a ridicat, pe dată, glasul lui Laie Cioancă. Se putea să lipsească tocmai el?, se întrebă șeful de post și imediat îi trecu prin minte că lumea nu era de partea lui. Uite așa, se luminase dintr-o dată! „Și să nu cred eu în minuni!”, rânji în sinea lui, după care rămăsese cu gura căscată fiindcă taman atunci, hurducându-se peste hârtoape, se apropia un camion. „Apoi minunile se țin lanț, ăsta-i de la forestieri, clasă muncitoare, cum s-ar zice, trebuie să-mi vină în ajutor. Și opri camionul proțăpindu-se în mijlocul drumului. Când șoferul auzi despre ce-i vorba, se înverzi la față. „Io nu mă bag în păcat. Nu mai putea șeful de post de

temerile ăluia. „Lasă că nu faci altceva decât să duci până la râu ce mai rămâne din crucioiul ăsta”. Și împreună cu oamenii lui, care-și azvârliseră chipiurile și-și dezbumbaseră vestoanele, să nu se încinte prea tare, tăbărâra cu securile asupra crucii. Și au spart-o, țândări au făcut-o, ca pentru foc. Și chiar la asta se gândise șeful de post, tot mai mintos, să încingă un rug de pomină. Numai că lemnul nu vroise să se aprindă. „Chemă-ți mă primărița, că aia dacă suflă-n foc face treabă mai bună decât foalele de la covăcia Plicăneștilor!”. Neizbutind cu focul, încărcaseră lemnele crucii în camion și nu se opriseră până la podu' vechi. Satul, după ei. Așa că a văzut toată lumea ce era de văzut. Lemnele, ușoare și uscate (dar care nu se aprinseseră), roase de cari, subțiate de vânturi și de ploi și de securile ce tocmai se abătuseră asupra lor, în loc să plutească, se daseră bândâbâc, la fundul apei, oglinda acestora închizându-se deasupra lor. „Am scăpat”, a răsuflat ușurat șeful de post fiind gata să-și facă o cruce. Și a plecat să-i ducă primăriței vestea cea mare. A dat peste ea în drum. Mai bine zis în locul unde fusese crucea de lemn a „românilor”. Stătea aia și se tot uita ... Șeful de post n-a mai putut povesti nimănui ce a văzut el, fiindcă i-a pocnit ceva în cap, toate s-au învârtejit în jurul lui și a căzut cu nasul într-o balegă. A rămas șloguit de partea dreaptă, mut și cu mințile tulburate. Dar a văzut lumea la ce se holbase primărița. Crucea era la locul ei, de parcă îi încleiase cineva așchiile, bucată cu bucată, îi tocmise brațele și o înfipsese temeinic în locul ei ales de cei vechi.

Despre primărița Răveca se știe că s-a întors în satul ei de sub Cleanțul Ilovei. Și acolo a rămas, măcar că vecinii nu-i dădeau nici binețe când o vedeau în ogradă stând așa, pierdută, și făcându-și, în răstimpuri, semnul crucii.

Iar de crucile satului, de la răspântiile de uliți, cea din „păpistași” și cea din ”români”, nimeni n-a mai cutezat să se atingă.

Până să vie un nou șef de post, cei fugiți în munți au avut răgaz să dea pe la casele lor. Cine să-i cunoască în afară de oamenii satului? Cătanele aduse pentru ei, ca să-i lege ori

să-i puște, n-ar fi putut să afle că-s acolo decât dacă-i dădea careva pe mâna lor. S-a întâmplat așa ceva prin alte locuri. Nu și în satul cu două biserici și cu două cruci mari la răspântiile de uliți și cu Teiul Chinezului care cândva fusese altar. Iar când cei logodiți cu pădurea treceau prin preajmă, se închinau după cuviință și-n ochi le luceau lumini ciudate. Se mai știe, din spusele lui Laie Cioancă și ale altora, că-n noaptea fulgeroasă, când a fost povestea cu întâia cruce, și-n ziua când cealaltă a fost vremelnic stricată, s-a auzit glas fluierat de mierlă. Or aceasta fusese, în vremuri de demult, semnul lotrilor de pădure

În grădină, cu Stălin ...

Știau o mulțime de povești slătinarii, despre sat și despre pădure, despre oameni și gadini, despre te miri ce fel de întâmplări petrecuse fiecare. Vremea lor, a poveștilor, se știe, venea odată cu iarna. Ceea ce nu înseamnă că-n celelalte părți ale anului nu se găsea loc și pentru cât o poveste spusă de dragul vreunui nepot care altfel nu se putea împăca, la ceasul potrivit cu somnul. Dar parcă numai copilama era dornică de povești? Povestașii iscușiți în urzeli de vorbe frumoase și pline de miez erau ținuți la mare cinste și ascultați după cuviință de toată suflarea. Așa că se puteau auzi pomenirile isprăvilor din vechimi, ori altele mai proaspete, în cele mai felurite împrejurări - în lunca Timișului, când muierile scoteau cânepa din topile, de prin răchiți răsunând turuiala fără de capăt, de parcă alea ar fi și început melițatul, pe uliți, seara, când ieșeau gospodarii să-și mai tragă sufletul odihnindu-și trupurile greu încercate de truda zilnică pe băncile de lemn de sub tei, odată se pornea câte un moș să-și aducă aminte, cu glas mare de se auzea peste trei ulițe, cum a fost la cătănia lui, până și la birt, după ce se găsea un isteț care citea tuturor ziarul sosit de la Oraș cu o zi întârziere, îi urma altul care ținea să arate că ziarele nu aduceau vești nemaipomenite, drept care se puneau pe povești prețuite astfel.

Și cine ar fi ținut socoata moșilor surzi și a babelor cam alăuzite care vorbeau cu vântul, prin grădini, prin ogrăzi, prin cuinele de vară, că vremea trecea mai cu spor și treburile ieșeau mai spornic în bodogăneli și şușoteli despre toate câte s-au întâmplat, sau s-ar fi putut întâmpla, în Slatina lui Florei.

Așadar, poveștile făceau parte din viața cea obișnuită, fie că era zi de lucru, fie că era vreo sărbătoare. Dumineca, bineînțeles, era și mai prielnică pentru însăilatul poveștilor.

Într-o asemenea zi i s-a întâmplat lui moș Clopa să aibă nevoie de o poveste mai altfel decât le auzise el pe unde și cât

umblase o viață de om. Fiindu-i primejduită, dintr-odată și asta, fără îndoială, numai fiindcă era mai pofticios după povești trăznite, adunându-le cu grijă, sporindu-le înțelesurile, cam în asta cântărindu-se și averea sa cea mai de preț. Că altfel, vorba aia, o livadă cu șapte pruni, trei șiruri de cucuruz și o umbră de vacă, altceva de laudă nemiavând.

Pe la clăci, moș Clopa era primit cu mare bucurie, întâmplările astrânse de pe fronturile pe unde îl mânase soarta, una bună tare, de vreme ce se întorsese neschilăvit și nebetegit întotdeauna, aveau căutare - acuma, și lui îi plăcea să umble în goștie, că singur cum se afla, vremea-i trecea mai greu.

Năravul lui de a vorbi întruna, ba despre lucruri cuminți, ba despre verzi și uscate, îl făcuse să-și preschimbe poveștile și să judece tot ce adusesse schimbarea puterii, legile cele noi neizbutind să-i fie lui pe plac. Că-l și întreba cineva pe el ce și cum era făcut. Păi uite că l-a întrebat. Și nu așa, la un deț de răchie, ci la post, unde fusese dus pe sus, într-o noapte, și luat la întrebări. Ce avea de spus în privința cotelor? Că umpluse satul cu socoțile lui, zăpăcind mințile oamenilor. De ce ținuse partea unuia ca moș Găvrilă, zicând că pilda aceluia ar trebui urmată de tot satul - adică să-și adune toți catrafusele și să-și ia pădurea în cap, că sub legile noi nu se poate trăi în liniște. Și de unde știa el că la alegeri cineva umblase la urne măsluind voturile?

Întrebări la care poftim de răspunde!

De fapt moș Clopa avusese parte de mai multe înfățișări la postul jăndarilor noi, fiind luat mai întâi cu binișorul, apoi mai înghițind și câteva ghionturi, de ajunsese, după câte o asemenea cercetare, să se simtă de parcă ar fi tras la coasă zile în șir.

- Moș Clopa, ai căzut de pe clăia cu fât?, îi întrebă careva.

- Ba. Numa' că mă cam încearcă reumatismul de când au pus aștia cotele.

Și iar se pomenea la post.

- Spune cine te învață să sucești mințile oamenilor!.

zbiera iar câte un jăndar din ăștia noi. Și dă-i, ca-n sacul cu păsulă.

- Moș Clopa, ai căzut din prun?, vroia să afle câte un vecin.

- Ba, numa' o fost grindină cât oul de golumb când m-am dus pe coastă cu Firuța, să mai pască biata capră iarbă crudă, că-n sat s-a uscat tot de când l-or dus pe domn părinte la temniță.

- De unde mama dracului ai auzit de popă? Poate că-i plecat la Oraș, i se spunea la post.

- Păi asta zic și eu. Că acolo-i temnița și nu-n Câmpu' Fomii.

- Faci propagandă, mă nimuricule!, și baș grindină se pornea pe capul și cocoașa lui. De pumni.

- Moș Clopa, ai căzut din pod?, se mirau oamenii.

- Ba. Numa' că n-am putut dormi și am ieșit să mă preumblu câta pe ulița mare. Cum lună nu era, c-o mâncaseră vârcolacii, am dat peste un bolovan în fața primăriei. Bag sama că de când avem primăriță, s-or făcut și pietrele mai mari.

- Vorbești de rău organele, cine te îndeamnă?, era luat din scurt moșul și el se mira: „Măi, să fie, uite cine-i în fruntea satului și io nici n-am știut că-i zice așa. O cunoșteam numai de proastă pe Răveca, fiindcă n-are mai multă minte decât orice bolovan din Slatina!”.

Dar ce nu aflase el la post? Că răspândește zvonurile ascultate la radio, că-i în legătură cu plecații în munți, că s-a întâlnit cu domnul comandor Domășeanu, că la sălașul lui au iernat parașutații înșcolați prin țara nemțească și, pe deasupra, că avea el însuși o pușcă, bine pitulată cine știe pe unde. „Ei, c-asta îi pe dreptate, nu mai știu nici eu unde am băgat-o. Altfel, pot să mă jur, radio n-am.” Despre celelalte, nu avea chef să vorbească.

S-ar fi luat de gânduri moș Clopa dacă ar fi fost singurul slătinar chinuit cu atâtea întrebări la care nu se putea da un răspuns care să încheie bine lucrurile. Se nădăise el că dacă jăndarii și cătanele nu făceau mare scofală prin Semenice, era

musai să arate că dovedesc ei dușmanii poporului prin comunele de pe valea Timișului.

Și mai pricepuse moș Clopa că ăia nu erau așa de curajoși pe cât se arătau în fața unui hârb de moș.

„Or fi slabi, da' nici io nu-s turnat din fier” și-a luat seama Clopa.

În loc să-și pună lacăt la gură, și-o lăsa slobodă mai ceva decât înainte. Parcă era o moară desferecată. Așa înțelegea el să se bată cu jăndarii câinoși, cu primarii proști și cu perceptorii haini. Că altă putere nu avea. Cât despre pușcă, i-or fi ruginit țevile de tot. Și nici nu ținea minte unde a ascuns-o.

Străduindu-se să-și aducă aminte unde o fi pus răblăgitura aia de pușcă bătrână, i s-au limpezit amintirile despre război.

Ba chiar i s-a luminat mintea, minune mare, și pune-te gură pe înșirat isprăvi cât pentru regiment întreg.

Își făcuse obiceiul să petreacă ore în șir la birtul de lângă post. De băut nu se apucase, avea destulă minte să nu se facă de râsul satului la bătrânețe. Da-i mergea gura mai abtîr decît unei soacre.

Poveștile lui erau pentru urechile oamenilor în toată firea și ăștia se uitau la el de parcă nu-l mai văzuseră pînă atunci. Nu se schimbaseră la chip moș Clopa, dar în poveștile lui se ivea un alt Clopa, unul care trecuse prin destule și cunoscuse numai oameni de seamă. Nume știa el o mulțime că încă mai era în stare să citească ziarul fără zârțe și ținerea de minte nu-i fusese mîncată de rugina anilor precum fierul puștii lui pierdute.

Pînă la urmă s-a întîmplat ceea ce a dorit el. Careva mai slab de curaj, auzind una, auzind alta, a dat fuga la șeful de post să-i spună și lui ce om de seamă fusese moș Clopa. Că altfel cum l-ar fi cunoscut el pe Dej și pe Pătru Groza. Cu Zăroni era prieten la toartă și-l bătea gîndul să-i trimită carte despre cîte se mai petrec în satul lor.

Și-a făcut drum pe la birt și șeful de post. Prilej ca să afle că moș Clopa fusese la armată cu domnul doctor Pătru Groza. Ortaci de arme, cum s-ar zice.

Îi venea șefului de post să-și scoată pistolul și să-l puște pe gură mare ăla, dar se hotărâse să aibă răbdare. Poate îl îndemnase la asta și faptul că oamenii îl rugau pe Clopa să le mai spună cum fusese el în goștie la Deva, fiind poftit acolo nu numai pentru depănarea unor amintiri ostășești, ci pentru a i se cere sfat bun în privința pământurilor. Despre Dej nu prea aducea vorba moș Clopa, gătase iute și cu Zăroni, dar nu și cu poveștile. Așa că șeful de post veni și-n ziua următoare, și încă în una, până ce drumurile lui la birt ajunseseră un nărav. S-ar fi putut spune că nu mai putea fără poveștile lui Clopa, care trecea de la războiul abia terminat la prima mare bătaie mondială, apoi aluneca mai în urmă, pomenind despre războaiele la care luaseră parte bănățenii, ba amestecase și poveștile cu lotrii din vremea Imperiului. Aici șeful de post se cam neliniștise, slătinarii ăștia nu știau de glumă, cum nu le plăcea de o stăpânire o și luau înspre pădure. Dar, om era și el, ajunsesse să-l îndemne, cu vorbă bună, pe Clopa, să mai spună vreo poveste cu lupul cel alb care-i ocrotea pe lotri și fusese prieten cu moș Găvrilă, după cum tot acela îi ajutase pe cei trei frați vânători, deși asta era mai greu de priceput, o fi fost vorba de vreun duh de lup, ori de urmașii lui, dacă nu cumva lupul cel alb de la începuturi era tot același, neîmbătrânind și neavând moarte.

Și moș Clopa îi dădea înainte, păi nu asta râvnise el întruna, să fie ținut de mare povestaș? Că n-avea moșul nici măcar nepoți și cuiva trebuia să-i povestească și el despre câten soare și lună. Iaca, găsisse un șef de post și câțiva iubitori de răchie gata să-l asculte fără crâcnire.

Treaba asta s-a întins până peste toate dorințele lui, sporovăia liniștit, avea pace din partea șefului de post care pleca de la birt pe trei cărări. Că doar nu era să stea acolo, doar ascultându-l pe Clopa. Măcar că o făcea așa, ca într-un soi de boală.

Cel mai mult îi plăceau șefului de post poveștile cu ruși. Într-o bună seară îi fu dat să asculte o poveste întregă în rusește. Nu înțeleșese mai nimic, dar îi plăcuse. Mai știa Clopa și povești în limba șvabilor, și-n cea a sârbilor.

- De la o vreme însă, Clopa începuse să ostenească. Și se temea că dacă-și golește de tot sacul, șeful de post îl ia din nou la cercetări. Dar o întindea și el cum putea, amestecându-l cu vorbele. Nu era, la urma urmelor, mare taină, fiindcă șeful de post se ametea de adevăratele. Păi câți deți se puteau da peste cap până găta Clopa câte o poveste? Ehe, cine să socotească?

Într-o altă bună seară, Clopa se simți sleit. Degeaba își tot scutura sacul, nici măcar o boabă de poveste, o mărgelușă, un firicel, ceva, nu mai găsea.

Cei de-l ascultau și-au zis că se gătasese totul, moș Clopa putea pleca din sat să umble prin lume ca vodă prin lobodă. Când, deodată, ce le fu dat să audă?

- A venit o zi, hârâia Clopa, când tunurile bubuiau în marginea satului de mi s-au făcut țândări geamurile ocheșilor. Dinspre Oraș băteau tunurile rusești, dinspre Cheie băteau tunurile nemților. Măi, și stau eu așa, căscând gura la obuze când cine credeți că-mi intră în grădină, prin dosul ei? Apoi, iaca, era Stălin, cu vreo șapte ghinărari de-ai lui. Și numa' cel aud - moș Clopa, nu ne dai o vadră cu apă din fântâna mitale, că ni s-au uscat gâtlejurile de când batem cu tunurile în neamț?...

De uscat li s-au uscat și celor din birt gâtlejurile, spăimântați de ce va spune șeful de post. Nu spunea nimic ăla, adormise și zâmbea în somn.

La astea se mai poate adăuga că șeful de post dăduse în darul beției. Iar Clopa mai caută și acum urmarea la povestea lui cu Stălin ...

Ora lupului alb

Știa că trebuie să vină și aștepta ...

Era un anume fel de așteptare, neșemănând deloc cu altele. De pildă cu așteptarea durerii. Sau cu așteptarea domolirii acesteia. Și despre astea învățase destule, cum să înfrunte începutul și cum să grăbească alinarea. Ca să nu mai vorbim de celelalte așteptări care-i umpleau zilele și nopțile de când se afla acolo. Acest acolo însemnând totul pentru el, dar nevrând să-l numească, încercând să uite, să se vadă în cele mai felurite locuri, numai acolo nu. Pricina n-ar fi fost ruperea de lume, frigul, foamea, suduielile, schingiuirile, durerea care se înstăpânea cuprinzându-i, ca un hoț de noapte scotocind te miri pe unde și umblând furișat, întreg trupul, ci necazul pentru care, întrucâtva, se simțea vinovat - faptul că ajunsese acolo. Apoi se adăuga grija pentru cei de acasă. Și grija pentru ce lăsase în pădure.

Ceasul la care trebuia să vină era spre dimineață. Atunci adormeau și străjile, era sigur că nu va fi chemat la vreo nouă cercetare, dormeau și ortacii prinși odată cu el, dacă-și ascuțea auzul putea să le audă răsuflările greoaie, de oameni rău încercați și care în somn își căutau leacul pentru greul care nu se știa sub ce chip se va arăta în ziua următoare. Chiar și prin ziduri îi auzea. Poate că unii se rugaseră, alții fuseseră răpuși de somn pe negândite. El se ruga să i se împlinească dorința, să nu aștepte în zadar, luptându-se cu somnul cu atâta vlagă câtă îi mai lăsaseră.

Oh, Doamne, că dacă-i rămâneau destui plumbi pentru cățeaua aia de mitralieră, n-ar fi pus mâna aștia pe el. Iar dacă n-ar fi sărit cel așteptat în fiecare dimineață, ieșind ca dintr-o poveste bătrână, n-ar mai fi ajuns nici măcar acolo. Așa că se cuvenea să-l aștepte.

De cele mai multe ori se chinuia să-i grăbească apropierea. Bunăoară gândea să-i iasă în întâmpinare. Să-l însoțească apoi, în drumul său lung și, de bunăseamă, plin de primejdii.

La drept vorbind, asta îi plăcea slătinarului cel mai mult. Păi cum?, cine a văzut gugulan căruia să nu-i fie dragi drumurile la Oraș, cu mere, cu pere și cu „frumoasa muiere”, vorba cântecului pe care acolo nu-l putea nici măcar murmura. Că nici asta nu s-a mai auzit, cântat în temniță. Bine ar fi fost dacă, înainte de a se logodi cu pădurea, l-ar fi iscodit pe Laie Cioancă despre ce se întâmplă într-un asemenea loc. Căruia, uite, i-a rostit și numele, deși își făgăduise să n-o facă. Oricum, cu ăla de fusese omul Mantului și bătuse toate potecile din munții Banatului, s-ar fi cuvenit să stea de vorbă mai pe îndelete. Și cum ar fi făcut-o? „Uico Laie, cum a fost la ocnă?”. Că și ar fi avut chef unul care tăia se la sare să înșire verzi și uscate la întrebările unui firoskos care credea că e în stare să se bată cu oricine. Acuma, în privința asta, nu se făcuse de rușine. Numai că i se terminase muniția. Nici nu fusese de mirare, cățeaua aia de fier lătrase toată ziua. Se înroșise și de mai multe ori fusese nevoit s-o bage sub neauă, s-o răcească. Noroc că învățase s-o mânuiască, cei doi frați teregoveni îl dăscăliseră destul și până să rămână singur era un soi de ajutor al lor. De obicei ținea locul încărcătorului, treabă mai lesnicioasă, dar se întâmplase și să-l schimbe pe trăgător, îngăduindu-i ăluia să se odihnească, să mănânce, să-și potolească setea, când dădea armata peste ei și ieșea joc mare, numai banda le lipsea, să le zică așa, niște jocuri precum cele de sub Teiul Chinezului, că, iaca, asta le fălea lor, în rest aveau de toate, numai banda de muzicanți rămăsese în sat, să se ducă în fiecare duminică la poarta nărodului de primar care stricase morile de apă și pe care ciorile îl aleșeseră în capul satului. Frații erau încântați de învățacelul lor și el le mulțumea în gând că au atâta bunăvoință încât să-i dea pe mână arma cea mai de seamă a cetei lor. Asta până în ziua când rămăsese să fie el și încărcător și trăgător, frații din Teregova găsindu-și pat de neauă din care nu mai vroiau să se

scoale. Și el ținuse degetul pe trăgaci până nu-l mai simțise și i se lipise de fier amărâțul lui de deget nevolnic care nu-l mai ascultase și tot apăsase până se isprăvise muniția, iar el nu vedea nimic, de încordare, din pricina înserării, abia mult mai târziu înțelegând că privirile-i erau înțețoșate datorită lacrimilor care-i înghețaseră pe gene. Ce s-or fi gândit cei care l-au cules din zăpadă? Nimic, înafara dorinței de a-l pușca pe loc, ceea ce ar fi fost floare la ureche, nimeni n-ar fi aflat când a căzut. Când ar fi sfârșit pe loc, fiindcă și așa era ciuruit te miri pe unde, se minunase și el că izbutise să rămână pe picioarele lui dar grija-i venea de la somnul cel fără de sfârșit al teregovenilor care n-au vrut să se trezească nici după ce lupta s-a sfârșit și peste pădure s-a lăsat liniștea și ar fi fost vremea să se pregătească de plecare, nu mai era nici o treabă de împlinit acolo, decât că niște momâi fără chip, îl împungeau cu țevile puștilor între coaste, dacă ar fi știut că-s atâția și că frații ăia nu se mai scoală poate că ar fi avut vreme să folosească grenada ținută numai pentru el, pusă frumușel la adăpost, sub cojoc, de parcă ar fi fost un ou de coțofană și trebuia ocrotit să nu se spargă. Ehei, ce-ar mai fi ieșit dacă ar fi smuls cuiul grenadei, dar mâinile îl lăsaseră, trădându-l, vânzându-l, dându-l pe mâinile celor în uniforme verzi și albastre, cătane spăimântate de tot ce mișca prin pădure, gata să-și puște și umbrele, praful și pulberea se alegea din toți, ar mai fi dăinuit o vreme un spulber de nea bătând în roșu, dar fără îndoială că asfințitul ar fi fost de vină. Îl chinuise întruna gândul că greșise, cine-l pusese să-și pitule grenada sub cojoc, n-ar fi înghețat aia pe nici un ger, așa ce-i rămăsese lui de făcut?, cum era să se arate în fața domnului comandor de unul singur și cu o mitralieră mută, încă ar fi putut s-o folosească, și-à strecurat o mână sub cojoc și a mai durat atâta toată întâmplarea cât să se mire de căldura bună întâlnită de mâna-i înghețată, apoi momâile verzi și albastre au prins să dănțuiască în jurul lui și l-au lovit cu paturile armelor în piept, doborându-l din nou, ba a mai auzit și un strigat, o comandă, o poruncă pentru nu se știe cine, o înțeleșese deslușit, cel care-și pierduse răbdarea îi voia pieirea,

și asta cât mai grabnic, acolo în inima pădurii. Și atunci s-au mișcat tufele și s-a ivit el, alb și bătrân, mare cât o iarnă întreagă. Așa i se păruse lui și nu spusese nimănui că-i trecuseră prin minte vorbele alea cu iarna, dar asta era, privirile i se limpeziră numai că se petrecea, în clipa aia, ceva de necrezut, vedea poiana de sus, de parcă s-ar fi prins de poala unui nor și s-ar fi lăsat purtat în voia unui vânt care nu se hotăra să-l ducă de tot, îl legăna numai, ușor și ușurat se simțea fiindcă scăpase de povara trupului pe care-l vedea, de asemenea, întins pe patul de neaună și nu-i părea rău după el, așa ciuruit cum ajunsese.

Nu fusese în stare să măsoare timpul în care văzuse, din înalțuri poiana, cu trupurile celor doi frați teregoveni, cu trupul lui, cu soldățimea ce se adunase în cerc în jurul acelor trupuri semănând cu niște țoale ajunse de nefolosit și lepădate ca orice lucru de prisos, îi plăcea legănarea și începuse să se roage ca să devină fără de sfârșit, ba să-i fie îngăduit să urce mai sus, putând astfel cuprinde cu privirea pădurea de la Trei Ape până spre coama Semenicului, căutându-și ortacii, numărându-i câți scăpaseră și iarăși rugându-se, pentru ei de data asta, să ajungă la locuri ferite, unde nu lătrau cățelele de mitraliere și nu pocneau ouăle puturoase, ouă clocite, ouă din care își luau zborul bucăți de fier, și nu trozneau carabinele ca la nunta, uite că deși june se vedea și nuntaș, la nunta lui, fie ea și așa, fără mireasă, dacă nu cumva i se ascunsese pe după nor, norul care continua să-l legene și se simțea, și prunc, în leagăn din coajă de tei, purtat în spate de mumă-sa, și june și bărbat netemător și bărbat în puterea vârstei și bărbat cu părul sur și moș înțeleptit de viață pe care, iarăși, n-avea măsură ca să judece dacă i-a fost lungă, lungă să-i fie legănarea aia dulce, blândă, liniștitoare ...

După ce ajunsese la Oraș, fără să știe de el, în bolnița unde zăcuse ca să i se tămăduiască rănila trupului, îl găsisse pe popa Isaia - acesta fusese luat de-a dreptul din altar, nici nu-și săvârșise slujba, cei din biserică încercaseră să-l facă scăpat, demult îl sfătuiseră Busuioc Banu să fugă și el în pădure, va găsi, îi făgăduia, loc de altar și acolo, vreo scorbură, vreo peșteră, vreun sălaș părăsit, ceva, drept credincioși va avea, doar îi știa

pe cei plecați, nu le dăduse binecuvântarea făcând o slujbă pentru toți? De aia și fusese ridicat, pentru slujba făcută în puterea nopții, după cum se întâmplase și la Teregova, la Satu Bătrân, erau strămutați și preoții din satele acestea, ajungând din biserici în temniță, de mirare era că nu-i lăsau în odăjdiile lor, deși n-ar fi fost pe placul mai-marilor zilelor de atunci. Cât despre împotrivirea oamenilor din sate, ce se putea cere unor moși și unui ciopor de babe?

Întâlnindu-l, deci, pe popa Isaia, și el, săracul, zăcând de slăbiciune, îl întrebase, într-o noapte, pe șoptite, cât tine timpul unei rugăciuni. Că el se rugase după ce l-au pușcat cătanele în munte și i se părea că nu-și terminase încă ruga. Nu știa popa Isaia să-i dea o măsură anume, o rugăciune, spunea, nu umple sacul timpului precum făina sacii la moară, dar e bine că-i sub puterea ei și-i semn că Domnul i-o primea întreagă.

Asta fusese pe la început și el ținuse minte, când îl munceau durerile și le amorțea ridicându-se prin rugăciune peste toate relele, numai că povestea din poiană nu se repetase întocmai niciodată, adică nu izbutea să iasă din trup cu simțirea lui și să-l lase pe acela în voia celor care credeau că-l înfrâng.

Nu se dădeau nici zidurile la o parte ca să-i facă loc namilei albe și bune care-i scăpase viața. mai întâi alungându-i pe cei astrânși, cerc, în juru-i, apoi ferindu-l de îngheț și spălându-l de sângele care izvora din el.

Dar îl simțea pe aproape. În liniștea stăpânitoare el îi auzea răsuflarea, greoaie, de fiară mare și bătrână, care, de necrezut, era și plăcut mirositoare, de parcă lupul cel alb, stăpânul gadinelor de la Trei Ape ar fi băut numai lapte cu miere de salcâm și n-ar fi pus gura în care încăpea un miel întreg, pe nimic altceva, ținând post de când lumea, adică de când era și el. Asta-i era credința, la nenorocul din ziua în care fusese pușcat se cuvenea să se scotocească și norocul că-l văzuse, ba chiar îl simțise. De văzut ce să se mai întindă vorba, se tot holbase la lupul care-i acoperise trupul și care-l veghease o vreme.

Aici lucrurile nu erau prea limpezi, ițele se încurcau

între ele, urzeala se destrăma repede. Păi, stătea el și se întreba, că timp avea destul, măcar până-l auzea pe lup ajungând la poarta temniței, cum de venise, cine știe de unde, taman în poiana în care se bătea el cu mulțimea cătanelor, de ce-l alesese, dintre toți cei încolțiți, să-l scape? Găsise până la urmă răspunsul. Nu odată, la vremea mieilor, se ținuse scai de bunul său - moșul alegea cel mai gras miel și-l purta în cârcă până într-o poiană tainică. La întoarcere îl căra pe el fiindcă drumul era tare lung, și adormea cocoțat pe umerii osoși ai bătrânului care îngâna întruna povești despre lupul cel alb. Pentru acela fusese mielul, și într-o anume noapte, aidoma lor, făceau drumul ăsta spre poiana altfel neumblată de picior omenesc și cei de la alte stâni. Nu se întâlneau, nu se vedeau, nici nu încercau să se adune laolaltă, fiecare avea poteca lui. Se tot mirase atunci, chinuindu-se să-și închipuie cum arată un lup alb în stare să mănânce atâția miei într-o noapte și, iaca, îi fusese dat să-l vadă. Bun, s-ar putea să fi fost la mijloc nu numai fărâma de noroc cu care se ivise pe lume ci și mulțumirea lupului pentru mieii cei grași. Pe care lupul, altfel, îi primea pentru că fusese ocrotitorul satului. Ei, și aici se ivea un fir nou, bine bătut în urzeală. Socotind de unde-i erau ortacii pe timpul acelei lupte, băgase de seamă că era singurul slătinar. Ceilalți țineau de alte cete, dar, cine știe, poate că lupul cel alb avusese grijă și de ei. Poate de aia îl și lăsase singur, După ce speriase cătanele, după ce-i încălzise trupul, după ce-i linsese rănille, se dusesse să vadă și de alții. Că se umpluse pădurea dinspre Semenici de oameni plecați din satele de pe Valea Timișului, atâți câți crezuseră că altă scăpare nu-i, decât cu o armă în mâini. Se săturase de cote, de primari fără minte, de alegeri măsluite, de amenințarea că se adună pământurile la un loc, de știrile spăimoase venite dinspre Oraș despre ce se întâmpla în țară, de altele, furișate, după care se alungase înșelăciunea, temnițele gemeau pline ochi de bărbați de seamă care fuseseră în fruntea țării, nu se mai putea nimeni încrede în ziarele pline de minciuni spuse fără rușine. Așa fuseseră învățați să facă, din vremuri vechi, pădurea era aproape, era a lor. Și a lupului alb.

Pe care, înspre dimineață, îl aștepta, chemându-l și rugându-se ca el să vină. Poate avea în bot un smoc de fire din iarba fiarelor, zăvoarele ar fi sărit din lăcașurile lor, porțile s-ar fi dat în lături, ar fi scăpat și de lanțurile care-i împiedicau picioarele.

Și ar fi putut jura că atunci, în bolniță, îi simțise răsuflarea fierbinte și plăcut mirositoare, și simțise cum i se iau durerile după ce lupul îi lingea vătămurile.

Îl mai știuse aproape în alte nopți, când îngheța în frigul din încăperea care semăna cu o peșteră, ba dăduse târcoale și altei încăperi în care fusese îngrămădiți, claie peste grămadă, oameni aduși pentru tot soiul de vinovății. Una dintre ele ar fi fost, bunăoară, că el îl aștepta, în fiecare dimineață, pe lupul cel alb. Uneori când se nimerea vreun gardian mai cumsecade, ori adormea în post altul, fiecare dintre cei închiși vorbea despre ce știa el mai bine. Unii rosteau poezii și ceilalți, ascultându-le, prindeau să se viseze în minunate locuri, alții îi înșcolau despre cam ce se întâmplă în lume și de ce.

Și ce ar fi putut spune celorlalți un slătinar? Despre ce să le vorbească el unor oameni care cunoșteau atâtea? Păi despre un lup alb. Și toți cei de acolo au auzit pași furișaji și au simțit răsuflare de fiară și au amețit din pricina unei miresme necunoscută lor ...

Nuntă în munți

În crucea iernii, lui Dămășchin i se năzări că ar fi vremea taman potrivită să se însoare. Într-un fel, avea dreptate junele. Ortacii lui din munți erau cu toții însurați, măcar că muierile lor rămăseseră în sat. Oricum, tot mai găseau și prilej să se întâlnească, fie furișându-se, cu mari primejdii, acasă, în vreo noapte fără lună, fie alegând unul dintre sălașele mai îndepărtate și mai ferite de ochi vrăjmași, rămase încă nestricate de către oamenii noii stăpâniri (ca să nu ajungă, spuneau poruncile unor suspuși - „cuiburi de bandiți”), fie alegând un alt sat de pe Valea Timișului, în care jăndarii cu uniforme preschimbate n-aveau de unde să știe că o muieră cu brenta în cârcă, purtând cotrință și opreg și opinci din piele de porc măiestrit argăsită - cu toate muierile satului cu pricina, e chiar o nevastă de fugit. Până să se nădăie ăia despre ce și cum, pe străinii ce se vedeau la față în casa câte unui neam mai de departe, îi și înghițea pădurea. Așa mai afla omul ce e nou la casa lui, și în satul lui, iar din brenta plină se alegea cu țoale de schimb, merinde și poate cu o uiagă de răchie galbenă ca mierea. Ca să nu mai vorbim că, pe potriva vârstei lor, își spuneau vorbe tănuite în ei cine știe cât amar de vreme și se mângâiau ca să-și astâmpere dorul.

Așa că, ce mai vorbă lungă, Dămășchin poftea la mândruța pe care demult și-o găsisese, era în vorbă cu ea înainte de a se alătura el ortacilor fugiți în munți, alegând logodna cu pădurea abia înverzită în locul unei nuntiri adevărate, cu o mândră albă în obraji (dar care odată se împurpurau, numai ce-l zărea pe Dămășchin), cu trupul mlădiu, ca joarda de alun, și cu mers legănat (care-l scotea din minți pe june, numai gândindu-se la el). Erau înțeleși între ei și ăi bătrâni, aceștia purtaseră tocmeală privind zestrea cuvenită fiecăruia și nu se

miraseră prea tare când Dămăschin le trimisese veste, prin Cioancă, uică de-al junelui, cel care a lotrit pe lângă Mantu în tinerețile lui și care nu luase arma din cui ca să plece din nou prin păduri numai ca să vegheze la cele ce se petreceau în Slatina. Tot el fusese cel care, după ce vorbise cu părinții viitorilor însurăței, hotărând cu ei data nunții, dăduse fuga, când venise sorocul, la Popa Isaia, știind că acela va cuteza să-i unească pe cei doi în fața altarului, luându-și asupra sa răspunderea grea înaintea mai marilor satului, aduși de vântoasele rele iscate imediat după ce se gătase războiul. La urma urmei, știa că va plăti scump îndrăzneala sa din noaptea când cei ce se hotărâseră să ia calea pădurii îl poftiseră la biserică, unde erau adunați în păr (dar și în mare taină), și el se dusesse cu inima largă, dându-le binecuvântarea și ținând pentru ei o slujbă anume. Tot se va găsi, socotea, vreunul mai slab de înger, ori vreunul înnegrit la suflet, sau un gură-mare care mai întâi sloboade vorbele și abia după aceea se gândește la ce-a zis, care să-l vândă. Așa că o cutezanță pusă deasupra celei vechi nu mai îngreuna prea mult talgerul cu fără-de-legi, cum vor fi fost socotite faptele sale de către noua stăpânire. Unde mai pui că însuși părintele urcase până la sălașul lui Pau ca să dea ajutor, atâta cât se pricepea, unui rănit de plumb. Popa Isaia purta în minte vorbele scrise de Iancu Petroni către alt Isaia de fusese popă pe acele meleaguri: „... dară sufletul nu ne iastă de vânzare, nici de târguială, nici de bulendreală ...”. Și în sufletul lui era vie credința că trebuie să fie alături de oamenii satului - și la vremea scrisorii pomenite satul trecuse prin grele încercări, fiind asuprit ba de turcime, ba de răitarii imperiali, până ce sfatul bătrânilor luase hotărârea că ajungea cu impilările și altă cale decât de a le înfrunta prin luptă pe față nu era.

Așadar, satul dormea sub zăpadă, popa Isaia dormea sub dună, numai Cioancă bătea drumurile. Ba chiar bătea și la poarta popii. S-a deșteptat mai întâi preoteasa, că avea somnul mai ușor și uneori trâcnea de spaimă când auzea, în puterea nopții, pașii cine știe cui trecând pe ulița lor. Dacă îl iau, iar, pe careva și i se pierde urma? Sau, Doamne ferește, dacă au venit

după sfinția sa, popa Isaia, a cărei soață iubitoare era? După ce s-a dumirit că-n poartă-i om cunoscut (nu neapărat și om bun, preoteasa neuitând și neiertând faptele vechi ale gostului noptatec, fapte pentru care acela fusese mânat la ocnă, în lanțuri, ca să taie sare), l-a slobozit în ogradă și l-a lăsat în fața ușii de la încăperea unde sforăia, cât șapte oameni tăbărâți, părintele. S-a căznit îndelung până ce l-a deșteptat, și asta numai după ce l-a tras (așa, mai cu blândețe) de barba-i stufoasă. Așa ceva nu suferea popa, nici măcar în somn. Așa că a sărit din pat, împiedicându-se în poalele cămeșoiului de cânepă și a răcnit: „Ce-i, arde biserica?”. Dar zărind, prin aburul somnului, ce se risipea anevoie, chipul lui Cioancă, i se cășună pe el, sfădindu-l pentru că fură somnul oamenilor, și îndemnându-l să-și desferece gura, că doar nu era să aștepte zorile până ce bolândul din prag se va fi hotărât să spună care era pricina faptei lui necugetate. Iar ăla nu numai că nu sufla o vorbă, dar se și strica se răs văzându-l pe dragul lor popă cum țopăie, încercând să-și tragă nădragii pe sub cămeșoiul cât toate zilele. Până la urmă s-a dumirit Isaia despre ce taină-i vorba și au plecat împreună spre biserică, boscorodindu-l pe Cioancă mai cu glasul scăzut, altfel ar fi trezit tot satul. În curtea bisericii, ferindu-se pe lângă ziduri, mulțime de umbre. „Iaca minune, satul e aici, în păr, ca atunci”, se mirase popa și descuie ușile bisericii.

Și uite așa, i-a legat Popa Isaia pe Dămășchin și Petria, să-și fie soț și soață. Fuseseră de față părinții lor, neamuri, nașii, mă rog, ca la o cununie în toată regula. Măcar că popa mai mult îngânase decât cântase, crâsnicul îi ținuse isonul la fel, iar în biserică fuseseră aprinse doar câteva lumânări pâlپاitoare. Peste toate, popa Isaia fusese rugat să săvârșească slijba cât mai grabnic, însurăței urmând să plece, spre Trei Ape, de-a dreptul de la biserică și nimeni n-ar fi dorit ca în loc de alai să se pornească jăndarii cu uniforme în schimbate.

Altfel, nunta a fost frumoasă și biserica scăldată în lumina lunii care a argintat icoanele înnegrite de fumul lumânărilor schimbând parcă tot ce se afla, ca podoabă, în sfântul lăcaș, în ceva deosebit de scump, altarul sclipind și el ca într-o biserică

de la Oraș, unde slujește vreun prea sfințit vlădică.

Dar mai cu seamă, slujba n-a fost tulburată și când a luat sfârșit, nuntașii s-au tras către casele lor, ca să cinstească un păhărel pentru miri, popa Isaia, ușurat, s-a grăbit să-i povestească preotesei lui despre ce a fost, Dămăschin și Petria luând-o, călare, către sălașul din munți. Ai bătrâni ai lor priviseră în urma călăreților cu inima strânsă, altfel ar fi vrut să se facă nunta aceea dacă vremurile ar fi fost binevoitoare cu ei. Erau, ce-i drept, și ușor mulțumiți, tinerii își împliniseră vruta și nu le rămânea decât să aștepte o îmbunare a vieții satului, atunci putând încinge și un ospăț după datină.

Și i-a înghițit noaptea și pădurea și muntele pe călăreți care, fără îndoială, le-au redeșteptat celor rămași amintirea poveștilor cu lotrimea Semenicolui.

Au urcat ei pe o cărare bătută în argint de lună până ce au ajuns în dreptul unui cleanț semănând cu o claie de fân, unde caii au prins să fornăie neliniștiți: simțiseră miros de om sau de fiară. Apoi un glas mare s-a făcut auzit:

- Ce-i unu?

- Soarele pe cer, a răspuns Dămăschin, râzând din toată inima.

Iar întorcându-se spre Petria a lămurit-o, ca să-i alunge spaima:

- E unul de-ai noștri și vor mai fi și alții.

Petria uitându-se peste umăr a văzut un călăreț pe urmele lor - era Ianăș Moater, frate de cruce cu Dămăschin și deopotrivă cu ea, din vremea când erau copii și se înfrățiseră, de Mătcălău, trecând pe sub o creangă de măr în floare.

Pe la Chicioara s-a auzit alt glas:

- Ce-i doi?

- Doi ochi de mireasă, a dat, voios, răspunsul Dămăschin, privind-o galeș pe Petria.

Și s-a mai adăugat un călăreț. Pe asta mireasa îl știa numai din vedere, era un cornereviștan.

La Măgura Goștei dintr-un gorun s-a pornit o ninsoare grozavă și prin învârtejirea stârnită s-a auzit o altă întrebare:

- Ce-i trei?

- Trei degete adunate ca să-ți faci cruce.

Petria râdea și ea, prinsă de jocul pe care, altfel, îl mai auzise pe la nunțile altora, era și mulțumită că Dămăschin al ei nu smintea răspunsurile, știind că dacă s-ar întâmpla așa, nuntașii pădurii le-ar fi pus tot soiul de piedici, încurcându-le drumul. Cel care sărise din înaltul gorunului era un teregovan care de cum simțise neaua sub opinci șuieră de trei ori scurt și din hățișuri i se ivi calul. Acum erau o ceată în toată puterea cuvântului. Pe ortacii ăștia de prin alte sate, Petria îi văzuse stând la sfat cu Dămăschin, înainte de plecarea lui în munte. Atunci îi fusese ciudă că feciorul pierdea vremea, după socoata ei, cu te miri ce adunați în satul lor. Lasă că și el pleca adeseori prin satele de pe Valea Timișului și zăbovea într-atât încât Petriei i se făcea frică - să nu-și fi găsit Dămăschin vreo mândră prin vecini. Ca s-o mai liniștească, acesta o luase în câteva drumuri de-ale lui, mai scurte Porneau în zori și înainte de asfințit erau la casele lor. Altfel s-ar fi mâniat ai bătrâni și nu mai pupa fata drumuri cărora ei nu le-ar fi văzut decât un singur rost - încercarea lui Dămăschin de a le fura fata înainte de soroc. Cu asemenea prilejuri, Petria afla ce se întâmplă pe la alții, ajungând la părerea că pretutindeni lucrurile se petrec ca și în Slatina. Oamenii se văitau că n-o mai scot la capăt cu afurisitele alea de cote, erau înspăimântați de amenințarea ființării colectivelor, gospodării în care hotarele dintre pământuri erau uitate, or așa ceva gugulanii nu puteau suferi nici în gândurile lor, deși se găsiseră unii care să se închine cu totul celor ce țineau frâiele puterii celei noi în mâini - la urma urmelor așa era peste tot, oameni buni, tari când erau nevoiți să-și apere dreptatea, alături de răi și slabi de înger - dar când venea vorba de pământurile moștenite, apele nemulțumirilor se amestecau, asemuindu-se cu Timișul umflat de ploi. Erau și proști, erau și mințoși, harnici și puturoși, credincioși și vânduți satanei. Pe ortacii lui Dămăschin îi unea o hotărâre: decât să-i aștepte pe americani stând degeaba, mai bine își scoteau din ascunzișuri armele și plecau în munte. Odată, fiindcă se cam îndoiau că ăia

n-au altă treabă decât să străbată, ca-n povești, șapte mări și șapte țări ca să le vină în ajutor, apoi fiindcă, tot din povești, știau că așa făcuseră și cei din vechimi la ceas greu. Se trăgeau în munte și se războiau, după puterile lor, cu toți nechemații. În pădure ei erau cei mai tari. Petriei i se făcea inima cât un purice, gândindu-se că junii ăia făloși vor trece prin nebănuite primejdii. Dămăschin glumea cu ea și-i spunea că măcar din partea lupilor să nu-și facă griji, nu erau și ei aidoma lor? O mai încercau și temerile ca nu cumva ai ei să prindă de veste că umblă cu Dămăschin te miri pe unde. Ca să abată orice bănuială, spunea că se duce la sălașul lor să mai vadă de pruni, de meri, de fâneată și ai bătrâni se bucurau că-i scutește de asemenea drumuri, fata lor cea harnică - iar când venea vremea culesului de prune, când merele erau coapte, ori când fânul se cerea cosit și pleca tot neamul la sălașul de la Tăria, ea se grăbea să găsească pricini pentru a coborî în sat, să mai vadă de casă.

Bun, așadar erau în drum spre Trei Ape și nu oricum, ci într-un alai de nuntă. Mai să nu-i vină a crede că era chiar nunta ei.

La Tâlva de Soc, un alt glas, răgușit, de bună seamă ascunsul de acolo fusese încercat de ger:

- Ce-i patru?

- Patru roți de la car!

Alaiul creștea întruna. Dintr-un lăstăriș a țâșnit o nouă întrebare:

- Ce-i cinci?

- Cinci degete de la mână!

Cam pe la Tăria, iarăși:

- Ce-i șase?

- Ale șase țâțe ale scroafei!

Și:

- Ce-i șapte?

- Șapte copii într-o casă! a strigat Dămăschin și la răspunsul ăsta Petria s-a îmbujorat în obraji și nu din pricina frigului.

Întrebările și răspunsurile umpleau pădurea care era toată

a nuntașilor.

- Ce-i opt?, a întreat cântat, pe mai multe glasuri, un brad cât o biserică de mare, scuturându-și crengile de atâta râs și, astfel, lepădând, ca pe niște cucuruzi, trei flăcăi odată.

- Opt găuri la fluier!

La Cracul Pepii, le-au ieșit înainte nouă căciulari, înarmați până-n dinți, întrebând într-un glas:

- Ce-i nouă?

- Nouă lotri fără minte, care mi-au ieșit înainte, dacă nu se dau din drum, mă fac pară, iar ei scrum! a răspuns cântat Dămăschin, schimbând vorbele jocului, spre bucuria Petriei. Care nici n-a băgat de seamă că glumeții de-i întâmpinaseră ultima dată nu s-au mai alăturat alaiului.

La Trei Ape a vuit pădurea:

- Ce-i zece?

- Cele zece porunci, a zis Dămăschin, și a mai pus de la el: ar mai fi una care spune că uica Bumbăcilă, stră-strănepot de pașă de pădure e musai să scoată răchia aia adunată de pe zece sate și sfințită de zece popi, ca să fie și să se ajungă pentru veselirea brazilor de pe Semenic.

Porniseră din sat pe întunerice, urcaseră pe lumină și la capătul drumului îi prinsese înserarea. Zăpezile băteau în vioriu, cerul era limpede, gerul se muiase, nuntașii ar fi vrut să încingă o horă de-a dreptul sub acoperământul albăstrui al lumii, că loc era destul și sângele le clocotea, ar fi chiuit de să răsune toate văgăunile muntelui, ba ar fi slobozit și plumbii din puștile lor dacă s-ar fi ivit, în țării, vreun nor rătăcit.

Nu s-a arătat nici un nor, dar venise în mijlocul lor domnul comandor care-i sfătuia că-i mai înțelept ca deocamdată să stea liniștiți, va veni odată și vremea jocului, după datină și așa făcuseră destulă zarvă pe drum.

Sfatul acesta fu primit fără supărare, Dămăschin și Petria avuseseră noroc îndestul cu nunta lor, n-avea nici un rost să-l strice cu fapte necugetae. Nici răchia nu cursese fără măsură, nu se știa niciodată ce-i așteaptă. Cei nouă întâlniți de însurăței, e drept, stăteau de strajă, dar dacă nimerea vreo patrulă poteca

bună care o scotea taman la sălașul lor? Sau, Doamne ferește, o trupă în toată regula? Dacă în satul căsătoriților în pripă răsufla vreo vorbă, se puteau pomeni cu toată armata pe capul lor.

Și mai repede decât ar fi gândit oricare dintre ei, undeva, în vale, răsunaseră împușcături. La început răzlețe, poate că unul dintre cei lăsați de strajă fusese descoperit și dăduse semn de primejdie. Apoi se întetiseră, nu mai era de șagă, îi veniseră în ajutor, de bună seamă, ceilalți paznici ai liniștii nuntașilor. Că și mai avea careva chef să petreacă în vreme ce ortacii lor se aflau la greu.

Domnul comandor lăsă sfaturile și trecu la ordine, după cum se cuvenea din partea unui militar adevărat. Mai întâi să-și schimbe locul, sălașul de la Trei Ape nu trebuia să fie văzut de ochi străin. Așa că se desfășurară pe o potecă neumblată în vremuri obișnuite și care, după un ocol, ieșea în dreptul Crovului Lupului, Dintr-acolo venea larma împușcăturilor.

Nu le venea ușor, uneori se afundau în neauă până la brâu, desagii cu merinde și muniție îi cocoșau, armele atârnav și ele greu.

Era de mirare că armata ataca în asfințit, însemna că era pe urme sigure și nu vroia să-și piardă vânatul. Comandorul bănuia că soldații vroiau să ocupe poziții bune de tragere, înconjurându-i și înnoptând în pădure apoi, fără să-și facă simțită venirea. Atacul, fără îndoială, ar fi fost dezlănțuit în zori. Nu mai exista îndoială, vânătorii lor aflaseră povestea cu nunta și își făcuseră socotelile gândindu-se că însurăței se vor opri la un ascunziș unde erau adunați mulți din fugiții în munte, că acolo se va încinge un chef strașnic după care, tăbărâți, nuntații vor cădea în somn de plumb. Lor nu le rămânea decât să dea năvală peste ei, adunându-i, vii sau morți, fără prea mare greutate.

Numai că dăduseră peste o strajă și aceea începuse să tragă, trezind din amorțeală toată pădurea. Apoi, fugiții cunoșteau potecile lupești. Și în vreme ce grosul lor ținea calea spre Crovul Lupului, străjile primiseră întăriri pe alte căi dosnice.

Se lăsase noaptea și, pe întuneric, oamenii muntelui

vedeau precum mâțele, se furișau ca lupii și vedeau șiretenia vulpoilor. Așa că toată noaptea soldații fuseseră hărțuiți. Iar nuntașii căutați se strecurară prin spatele pozițiilor lor. Ar fi putut, la rândul lor să atace, dar s-ar fi încins o luptă prea crâncenă. Și în pădure rămâne stăpân numai cumpătatul. Or asta și trebuiau să facă, să reziste mai mult și nu să-și scadă puterea aruncându-se orbește în încleștări din care n-ar fi avut nici o dobândă. Ajungea că se băteau cei de strajă și întăririle de le primiseră. Ei aveau să se tragă spre Semenic, împrăștiindu-se prin pădure și pierzându-și urmele deasupra Reșiței. Aveau vreme după aceea să-și întâlnească soții care, trecând prin Armeniș, Satul Bătrân și Feneș urmau să urce spre Țarcu. Vremea luptelor mari cu armata nu venise încă.

Dămășchin și Petria aveau s-o prindă, amânându-și mereu împlinirea dar nu se plânseră de asta de vreme ce, oricum, erau împreună și știau că nimic pe lume nu-i poate despărți. Încrederea asta avea să le fie de mare folos, ei ieșind teferi din toate încercările. Păi se putea altfel când era vorba despre slătinari?

Vremile ispitirilor vremea pocăinței ...

Dacă Gifu Damaschin fusese maistorul păstrăvilor din Slătinoara, apoi Ghiță lăietele era sigur maistorul clenilor și mrenelor din Timiș. Avea un noroc la pești cum rar se mai văzuse. Încă de când fusese de-o șchioapă umbla pe marginea râului cu o undiță din prăjină de alun și struna împletită din coadă de cal alb, ori se bălăcea pe la repezinele cu apă mai mică după zglăvoacele pe care le înțepa cu furchița, dacă nu cumva cerceta copciilor dintre rădăcinile răchiților de pe ierugile morilor. Oricum, ducea acasă peste cât să-și sature tot nemuretul. Numai să fi găsit mumă-sa mălai îndeajuns.

Nu se știa cu cine îl plămădisse aceasta, fiindcă Ghiță era bălan și mai deschis la culoarea pielii decât ceilalți puradei. Crescuse, sub ochii uimiți ai țigănei, ajungând un june de toată mândrețea și, socoteau toți, mintos tare. Gândeau că-i numai bun de ales ca bulibașă. Numai că pe Ghiță îl ispитеau alte gânduri. Cum în covăcia Plicăneștilor, pe lângă care își petrecuse începutul de junie, nu se lipise de el dragostea pentru fierul încins bătut pe nicovală, și nici de pe urma râului nu vroise să-și ducă traiul, umbla teleleu prin sate și pe la Oraș. Spunea că spoiește tingiri și alte alea dar ochii îi alunecau după femei și nu se putea spune că n-avea folos din asta. Tot chibzuind el ce fel de cale să urmeze ca să prindă ceva cheag, mai ciordea din casele oamenilor orice îi cădea sub mână. Odată, negăsind el ceva mai de soi, se procopsise cu o icoană bătrână, înnegrită de vreme și de afumătura feștilei de la candelă. Icoana a vândut-o unui doctor de la Oraș. Se cam luase la gânduri văzând câți bani îi intraseră în pungă, dar se și gândise că domnul l-o fi tras pe sfoară. Cum, necum, acela îl îndemnase să-i mai aducă asemenea marfă. Așa că Ghiță își găsisse un rost. Bântuia prin sate și cumpăra tot ce găsea. Pe prețuri de nimic. Scotocia prin

poduri, își băga nasul prin ungherele podrumului caselor, căuta pe sub șopruri. Mai îmbăta vreun crâsnic și-l ușura de cheile bisericii sau, dacă nu se putea altfel, spărgea, noaptea, un geam, alegându-și, la lumina mică a unui lămpaș, ce icoană poftea. Ochită, bineînțeles, în slujbele de duminică, amestecat printre dreptcredincioși cine să-l bănuiască de gânduri necurate? Începuse să se priceapă, doctorul nu cumpăra - pentru el sau pentru alți clienți grași, decât anumite icoane.

Dădea tot mai rar pe acasă și, om înțelept, socoti că muierea lui va muri de urât, așa că își mai adusese una, de încăput or încăpea le în casă, iar dacă nu-și vor scoate ochii una alteia, va fi taman pe placul lui să aibă două slugi frumoase ca focul. Sau focoase de mai mare dragul. Și până să se desmeticească alea, se pomeniseră cu o a treia peste ele. În cele din urmă s-au înțeles precum surorile, mai scutindu-se între ele de muncile la care le supunea Ghiță, bărbat aprig și nici măcar când au ajuns cinci muieri să-și încurce plozii în bătătura lăietului, nu i-a venit niciuneia pofta, sau lehamitea, să-și ia lumea în cap. Unde mai pui că Ghiță le făgăduise casă nouă și încăpătoare. A comandat, pentru asta, țiglă de la Jimbolia, cărămizile le-a făcut țigănia, ca pentru unul care dacă nu voise să fie bulibașă, se dovedise mai ceva, s-a tocmit cu maistori de la Oraș și când căsoaia a fost gata, satul a rămas cu gura căscată. Păi cine a mai văzut în țigănia Slatinei casă cu turn, de ziceai că-i biserică, și cinci balcoane la catul de sus (câte unul pentru fiecare muiere cu puradei cu tot)? Busuioc Banu, ducându-se și el să vadă minunea, n-a găsit altceva de zis decât: „Așa ceva nu poate răsări la noi în sat” și a plecat dând din umeri. Și de atunci n-a mai pus piciorul prin țigănie, iar când la birtul Roiescului pomenea careva despre casa-cu -turn, el mormăia: „Care casă?”

Lui Ghiță nu-i fălea cu nimic nevederea lui Busuioc, ba chiar îl poftea la masa lui (numai a lui) să-l cinstească pe cârcotaș cu un deț de băutură scumpă, doar pentru domni. Și-i plăcea lui Busuioc băutura aia gălbuie, turnată dintr-o uiagă cu cinci stele pe ea, așa că nu-i întorcea lăietului spatele. Oricum,

la masă ședeau de vorbă despre pești. Aici Busuioc se arăta drept și-l ținea la mare cinste pe maistorul clenilor, mrenelor și muierilor de pe Valea Timișului.

Și nu era mai mare bucurie pentru Ghiță decât să se laude cu sculele de pescuit, nemțești, primite în dar de la niște prieteni de-ai lui de la oraș. Ajunsese Ghiță să aibă numai prieteni suspuși, nici o pricină de supărare, norocul lui și gata.

Păcat că n-avea el vreme de stat prea mult în sat. Să-l vadă tot natul cum iese el la pescuit în țoale de duminică, la gât cu o cravată vopsită în atâtea culori că orbeau mretele în apă și înghițeau orbește numai cârligele lui. Cineva și Ghiță.ăsta, odată bărbat.

Și deodată a dispărut. Adică nu l-a mai văzut nimeni nici la pescuit, nici la birt, nici în vreunul din balcoanele casei lui. Au umblat, în schimb, vorbele, ele s-au tot astrâns până s-au urzit povești întregi.

În anul când s-a dat totul peste cap, venind iarna pe care toți au crezut-o a izbăvirii, Ghiță a scăpat de pușcărie și de poveștile atârnate coadă după el. Că intrase acolo pentru icoane, cam uitase lăietele, suferise doar nedreptăți, puterea strâmbă de dinainte fusese vinovată pentru toate umilințele și chinurile îndurate de proaspătul întors în sat. Care trebuia să-i și asculte încâlcitele lămuriri despre ce și cum a fost. Că despre ce va veni, nu apucase să judece.

Apa tulbure stârnită în vremea aceea l-a luat pe sus și l-a lăsat, vorba aia, teafăr și uscat, taman în țara de unde îi veniseră cândva sculele de pescuit. Tot cu negoțul de icoane se ținea, dar pe picior mare. Se învărtise destul pe meleagurile alea, deprinsese limba, obiceiuri, năravuri bune și rele. Ba dibuise și o slăbiciune a „nemților” din felurite țări dinspre Soare Apune (că pentru Ghiță toți erau nemți, cu pășăreasca lor se descurca și la dracu'n praznic). O mulțime se dădeau în vânt să ajute țările care se scuturaseră de comunism. Atâta cât se scuturaseră, he-he, avea Ghiță cunoștințe rămase mari și de care nu se desprinsese cu totul, că nu era prost să rămână cu spatele descoperit. Datorită acestor legături se învărtise el de o

pedeapsă mică după ce fusese prins cu icoane furate. Și care pedeapsă, s-a văzut, îi dăduse dreptul să-și strige peste tot drepturile lui. De om care a suferit cum puțini. Drept era, mai fuseseră unii prin munți, se bătuseră cu arma în mână pentru ordinea de dinaintea venirii rușilor în țară, cu tancurile și cu politica lor cu tot, ba, pe deasupra și cu oameni de încredere. Cât despre sătenii asupriți de cote, nenorocul lor. Ghiță nu avusese de dat cote, pentru ce? Pentru pești și puradei? Iar când își ridicase casa cu turn și cinci balcoane la catul de sus, cote nu mai erau, iar de autorizație de construcție îi păsase cât de găștele care pășteau iarba pe Câmpu' Fomii, dacă pica vreun control, nu se născuse fișcal care să-l încurce pe Ghiță. Ei, dar toate pe lumea asta par a avea legătură. Așa s-a făcut că Ghiță, devenit și organizator de transporturi cu ajutoare, lovit fiind peste noapte de dorul de casă, de casa lui cea mândră, a început să arate pe unde se nimerea să ajungă, fotografiile averii lui - nemții scoteau „ooo”.urile de mirare, treceau pozele din mână în mână, își dădeau cu părerea că o fi una, că o fi alta, și atunci s-a arătat harul lui Ghiță de a pune mâna pe noroc în orice împrejurare. E biserică!, aruncase el și fusese crezut. „Dar e în roșu, n-avem bani de tencuit, spoit, se cuvine să punem și o cruce pe turn, că doar creștini suntem și ne ajutăm. „Avea liste anume întocmite, cu miloșii care dădeau după puterile lor ca să se gate biserica din satul ăla pierdut în margine întunecată de pădure. Își cumpărau, astfel un loc bun pentru viața de dincolo.

Se știe, mai târziu duiumuri de țigani și-au pozat casele și au umblat pe la porți străine cu dovezile într-o mână, pentru râvna lor de credincioși cu drept la un lăcaș de rugăciune, și cu mâna cealaltă întinsă ca să-și capete pomana. După care se întorceau acasă, făloși nevoie mare, în mașini care mai de care mai lucitoare, mai încăpătoare și cu muzică lăutărească înăuntru. Ceea ce nu se poate socoti este întâietatea lui Ghiță lăetele. Fiindcă așa se lăuda el, că fusese primul. Chiar dacă nu avea decât un turn, casa lui fusese demult ridicată. Cei de după el nu făcuseră decât să adauge, după mintoșenia fiecăruia, un număr sporit de turnuri, să taie în ziduri ferestre înalte și înguste iar

porțile să le croiască largi, cât să între un sobor de popi, oricât de numeros în purtători de odăjdii cărora nici în vis nu li se arătaseră asemenea minuni - adică pe ei ducându-se să sfințească asemenea biserici.

După o vreme râvna celor porniți să ajute frați necunoscuți de prin alte părți ale lumii mai scăzuse, prefacerile vestite nu se prea împlineau, și nemții, oameni chibzuiți, nu aruncau banii pe fereastră, așa că Ghiță s-a întors în sat cu gând de ședere mai îndelungată. Merita și el câta hodină după atâta alergătură pentru binele nemurilor sale. Care umblau prin sat de parcă erau scoborâtori din marele herțog datorită căruia Slatina se alesese, cândva, cu biserica papistășească. Românii papistași, au mai primit și ei ajutoare de pe la rudele plecate peste hotare, dar asta n-are nici o legătură cu povestea lui Ghiță. Dealtfel, nici nu-i băga el în seamă pe papistași, nici la pravoslavnici nu se ducea, Îl trăgea așa către pocăiți, adunați și ăștia îndestui câți să pună mână de la mână și să-și înalțe o casă de rugăciune. Apoi fraților, ia stați așa, a sărit Ghiță, că la biserici mă pricep eu mai bine ca alții, ia să ne tocim noi, să vedem ce și cum, că tot n-am ce lucra acum. Și a umplut satul cu știrea că astrânge bani pentru pocăiți. Îi venise, se vede treaba, vremea pocăinței. Satul îl cunoștea prea bine, îi îngăduia povestirile lui despre pești, dar nu înghițea vorbele-i strâmbe.

Ghiță se străduia din răspuțeri să se arate pe deplin pocăit. Nu mai suduia, se ruga la adunări cu ochii închiși și în gura mare, glasul lui acoperind pe cele ale fraților și surorilor. Acuma, ce-i drept, Ghiță avea glas plăcut și, peste toate, nu venea singur. Liota lui de copii, unii juni în toată firea, îl însoțea. Așa că pocăiții aveau muzică la adunările lor de se minunau babele când se întorceau de la morminți și treceau pe lângă casa închiriată de încrezătorii în spusele lăietelui, plătită pentru o vreme nu prea lungă, cam până când socoteau ei că acela își va împlini făgăduiala.

Cum tot pe atunci se deschiseseră mai multe birturi decât avea nevoie satul, Ghiță le lua la rând și nu adăsta decât până termina un pahar de ceva zeamă dulce și pișcătoare la

limbă, că de băutură tare nu se mai atingea. Să se vadă și să se cunoască! Și pentru că nu-i ajungeau cuvântările de pe la adunări, se pornea să-i amețească pe cei care tot așteptând să vină norocul peste ei, se mulțumeau cu monopol. Birtașii îi cam spăimântaseră, în curând acela se va găta și nici dracu' nu mai face băutura ieftină, îi ispitește pe oameni numai cu licori scumpe. Ghiță se repezea și el, lasă că-i bine, se gătau ispitele sau măcar se împuținau și oamenii erau slobozi să se gândească la pocăință. Că și el, la urma urmelor, fusese ispitit de Benga de atâtea ori și uite ce om cuminte ajunsese ...

Altfel, lăetele tot pe marginea râului își lăsase inima. Și se mai ducea, săracul, s-o caute. Alte griji n-avea. Muierile se înțelegeau între ele și erau gătite ca pentru nuntă, copii creșteau și singuri, lasă că-i umpluse de bani, să-și cumpere cele de trebuință, să nu fie și ei ispitiți, hm, să ciordească de te miri pe unde. El se schimba după legea lui, adică își lega la gât cravata aia de amețea cu lucirile ei, se purta numai la costum (cam lustruit pe la coate și cu nădragii ca burlanele), îmbrăca, de asemenea, cămăși albe (cam umbrite la guler), avea o pălărie neagră a cărei panglică, pătată de sudoare, dovedea că-i este dragă și nu pleca de acasă fără ea, și se încălța cu papuci galbeni ca șofranul. Despre scule, nimic de zis, crăpau de ciudă ceilalți pescari numai cum vedeau umbra lui Ghiță pe apă. Momeala o cumpăra de la copii, cât dădea el pe o coropișniță, ca să luăm o pildă, ajungea numai bine pentru o coțcă de gumă, că numai guma aia de mestecat le lipsise puradeilor de pe ulița lui din țigănie. Avea prețuri pentru scăluși, pentru râme, pentru corcodușe, pentru duche, mă rog, după cum erau și trebuințele pescărești.

Venea Ghiță la râu, să se mai răsfire, să-și limpezească gândurile și să-și refacă socoțile, era la un pas să ajungă cineva. El care se lepădase de rangul de bulibașă, râvnea acum să ajungă predicator. Dar treaba înainta anevoios, banii nu ieșeau ca-n alte dăți, numai pentru cuvintele lui măiestrit înșirate și glasul frumos nu-l băgau frații în seamă. Nici măcar pentru muzica lui, deși Ghiță le dăruise și o mașină de cântat adusă de

el de la nemți. Altfel, dacă râvna lui pentru înălțarea casei de rugăciuni se încheia cu o izbândă, toate erau la locul lor - Ghiță nu suduia, nu mai bea, lepădase pe apa Timișului și țigările, ce mai, om odată și de câte ori trebuia, Ghiță al lor.

Care așa rămăsese și era numit, până într-o zi norocoasă, numai bună pentru dat la pește, când diavolul care dormea, se vede, în podrumul casei cu cinci balcoane (râcâite cu degetul pe poze, ca să nu se înțeleagă ce-s când le arătase nemților), diavolul ăla deci, se trezi din pricina tunetelor, se întinsese ca să-și trosnească încheieturile lui de drac și fiindcă n-avea altceva de făcut, își vârî coada drept în tocmelile lui Ghiță cu pocăiții.

Stătea să dea ploaia, nori pântecoși se alergau buimaci, Sfântul Ilie își mâna cocia peste învâlmășeala lor duruind de mai mare dragul. Ieșiseră pescarii cu undița la râu, căutându-și fiecare locuri potrivite, lângă podul cel bătrân fiind de-a dreptul înghesuială fiindcă, se bănuia, cleanul mușca acolo mai cu lăcomie decât în altă parte. Unde mai pui că pe podul cel bătrân treceau navetiștii veniți de la cursa de după-amiază, destui se opreau să privească, ba puneau și rămășaguri, dând curaj aleșilor cu strigăte cum nici pe terenul din Câmpu'Fomii, când băteau junii satului surduca, împotriva vreunui sat vecin, nu se auzeau.

Ghiță a venit când pescuitul era în toi. I se ținuse locul, ca unui domn ce era. Până să-și rânduiască el sculele, alții aveau chesurile grele de pești. Nu-i nimic, behăia el, vedeți voi până la urmă că tot Ghiță e tatăl peștilor. Și, pe bună dreptate, nimeni nu se îndoia de asta. Numai că nu era ceva în regulă cu sculele. Ba nu se potriveau bețele care trebuiau puse cap la cap, ba i se înțepenea morișca zbârnâitoare (cu clopoțel) care aduna firul, ba și firul avea pe satana în el că întruna i se încolăcea în jurul picioarelor.

Se întunecase nemul lui, Ghiță, mai mult decât era negru la chip din născare, își mușca, furios, mustața, dar încerca să-și țină firea. Nici nu băga în seamă strigătele celor de pe pod, țâșnite spre înalturi la fiecare pește mare prins de cine știe care amărât. Își potrivise cumva undițele, arătând curioșilor care

pentru ce soi de pești era, dacă se agăța vreun clean viclean într-unul din cârlige, îl va vesti clopoțelul, el lucra cu un băț ușor, despre care spunea că-i de sticlă, și care se cerea mănuit cu știință. Și-și arăta Ghiță știința de nu mai putea. Zdup cu plumbul prin răchiți, buf ditamai pescarul în apă până la brâu, zvâc un cârlig înfipt în nădragi. Se topise norocul lui Ghiță precum ceara lumânării. Navetiștii se prăpădeau de răs, uitaseră de osteneala drumului, de praful în necăcios din uzină, de usturimea ochilor, din pricina fumurilor, de durerile de șale și de ce-or mai fi avut ei pricini de îngrijorare, erau îzâniți, erau ruși, erau flămânzi dar unul nu se da dus de acolo.

Ghiță se înverzise la chip, de ziceai că-i un fund de ceaun coclit, îi clănțăneau dinții de atâta udeală, că-i intrase apa-n păpuci, dar încă se ținea bărbat. Și ca s-o arate deslușit, se porni pe cântat. Pe pod larma a conținut și atunci și-au dat seama gură-cască adunați acolo că lăetele cânta imnuri învățate de la frații și surorile lui.

Cânta Ghiță și când, după atâta caznă, izbutise să prindă un țâr cam nemâncat de anțart, făcând o pauză cât să spună că el îl sloboade - până și făcătura aia de pește nepește îi sărise singur din cârlig. Și dă-i iar cu imnele și cu bătu-n baltă că altfel nu se mai putea numi pescuitul lui Ghiță.

Ar fi ținut până-n crucea nopții toată povestea dacă lăetele nu izbutea să-și frângă bățul lui de sticlă sau din ce nevoie îl făcuseră nemții, plumbul, cârligul și pluta vopsită în roșu ajungând într-o salcă plângătoare, iar firul străveziu, neavând altă treabă decât să i se răsucească în jurul gâtului, mai să-l sugrume.

Atunci Ghiță, cel care avusese cândva noroc chior la pești, muieri și icoane, nu mai putu îndura batjocura sorții. Se lăsă în genunchi, cu brațele înălțate a rugă și poate asta și făcea, oricum bolborosea el ceva într-o limbă păsărească.

Pe pod se făcu iar liniște, cum să n-audă toți ce zice Ghiță? Și Ghiță a slobozit, cu glas tunător, un: „Țucă-mă-n cur, Doamne!”

Iar cu asta s-a încheiat și legătura lui cu pocăiții. Nu

numai că suduise cum nu s-a mai auzit, dar nici nu se mai putea opri. Când suduia, cei din preajmă-i simțeau un miros de pucioasă. Și un iz înăcrit de răchie, fiindcă Ghiță se apucase de băut.

După o vreme s-a tot dus spre țara nemțească, să facă negoț cu semințe de floarea soarelui, lăsându-i pe pocăiți să-și caute alt predicator ...

Și l-au văzut pe Ucigă-l Toaca! ...

S-a mai întâmplat ca bărbații, juni sau unii în puterea vârstei, să-și aducă muieri te miri de pe unde. Că ei erau întruna plecați, ba la armată, ba prin cele străinături, ca să se bată sub flamurile altora, ori, după cum le stătea bine, ca gugulani ce se numeau, luau în fiecare toamnă drumul Orașului, ca să-și târguie merele. În cântecul lor se zicea: „Eu vând mere, eu vând pere, da' nu vând a mea muiere”, ceea ce se și adeverea, dar asta nu putea să-i oprească, pe cei mai aprigi din fire, să nu-și cumpere vreo nevastă de pe aiurea. Sau s-o fure. Dacă nu cumva, să fugă cu ea, luându-și lumea în cap, după pilda junelui Plicăneștilor, care s-a încurcat cu o țigancă bălaie și mândră foc, din Iablanița, ajungând cu ea prin Pesta, prin Beci și, dacă ar fi careva încrezător în poveștile lui Busuioc Banu, învoindu-se să-l asculte, că-i mersese vestea de om înțelept din pricină că prea le știa el pe toate, apoi ar fi aflat că junele băgase în boală, cu torogoata lui, și pe franțujii care n-aveau altă treabă decât să șadă prin cafenele și cazine, bând vinuri dulci, tocându-și banii la cărți și ascultându-l pe fugitul din Slatina Timișului. Dar parcă Nistor a lu'Trașă nu-și adusesse muiere, după prima mare bătaie mondială, taman din Galiția, unde aia se și întorsese, după o vreme, dându-i slobozenie lui Nistor să-și caute o fată din satul lui. Ca să nu mai vorbim de moș Clopa care și după ce trecuse de nouăzeci de ani ofta din rărunchi după dalmațianca de-l ținuse în casa ei vreo trei primăveri (că tot într-o primăvară-i trecuse timpul pe acolo).

Altfel, slătinarii erau oameni așezați și ai bătrâni aveau grijă să tocmească din vreme încuscririle. Asta ca să nu se înstrăineze de tot moșiile de pruni și meri, ori pământurile din luncă, sau casele ridicate cu îndestulă trudă. De aia se și întâmpla câteodată, ca vreo fată, făgăduită unui anume june, să fie furată

de un altul, chiar în preziua nunții. De aici ieșeau dușmanii care nu se stingeau nici după a șaptea spiță, că, vezi bine, obiceiurile erau moștenite, din vechimi, de la cei de puseseră vatra de sat. Sau, după îndelungi tocmeli, nemulțumirile piereau și se cădea la învoială dacă zestrea fetei era îndestulătoare, dacă ginerele cel nou era de ispravă și dacă păgubașului îi umblau ochii, la jocul de sub Teiul Chinezului, după vreo altă mândră. Oricum, nu s-a văzut încă fată răpită de-a adevăratelea, nevârstnicii nu erau baș așa de necopți la minte după cum socoteau ai bătrâni. Fugile alea erau puse la cale cu mult înainte de făptuirea lor.

Cum, necum, pe măsură ce se mânau la vale apele Timișului și se îmbogățea în ani satul, oamenii perindându-se după legile firești, învoielile privind încuscirile scădeau în preț. Asta și fiindcă vremurile noi îi sărăciseră pe slătinari și i spusese la grele încercări. Ca să-și plătească la vreme cotele, unii vânduseră din pământuri, alții își goliseră grajdurile ori se lipsiseră de oi. Iar când s-au băgat câțiva la CFR, rea pildă au dat, fiindcă s-au aflat destui doritori să aibă o pensie la bătrânețuri și de la calea ferată au ajuns să se bage la lucru și mai greu, în uzine, la Reșița, pe la oarece mine, la Balta Sărată, unde se făcea mobilă, și tot așa de ajunseseră moșii să rămână singuri, grijind de sat după puținele puteri pe care le mai aveau. Or asta nu se cădea, să rămână satul fără oameni. Înțelegeau ei că nu era rău în mersul copilamei la școlile cele înalte, închideau ochii văzând că nu-s prea băgați în seamă când se găteau junii de nuntit, înghițeau și rușinea că și fetele prinseseră glas și odată le aruncau, acolo, niște vorbe „mă mărit cu a lu' cutare” și gata. Dar măcar se măritau în sat. Nu se văzuse încă vreo pălurată care să-și aducă om cules de pe cele drumuri.

Asta până nu s-a dus Bina, mai întâi la Oraș, pe urmă la Timișoara, cu gând să ajungă doamnă. Ce școli va fi făcut ea pe unde umblase, nu știa nici biata mumă-sa. Că Barbura numai de asta avea vreme. Ea lucra cu ziua, pe pământurile altuia, ca să-i trimită bani. Doar asta-i cerea întruna draga ei de fată. Va fi crezând și aia că o muiere singură are podul plin de hârtii

plăcut foșnitoare, albastre, pe care, din când în când le mai răsfirea cu furca să nu prindă udeală. Că numai despre atât îi trimitea carte. Ba că își plătește găzdoane, ba că la cantină s-a scumpit masa, ba că-i musai să-și cumpere vreo sucnă nouă. Barbura avea casă, moștenită, pe care o ținea curată ca paharul, cu merindea se descurca mai cu seamă după ce ieșeau urzicile și loboda și măcrișul, apoi veneau poamele, iar făină de cucuruz, cât să-și pună de-o mămăligă, se mai găsea. Ținea o capră bună de lapte și-n ograda din dos câteva găini ouătoare care o îndestulau. Cât despre țoale, le purta pe cele din vremea când avea omul ei și nu se sfia să-i pășească alături, prin mijlocul uliței mari. De când Bina umbla pe la școli, se strecura ca o umbră, tot pe lângă garduri, că-i ieșeau călții prin găurile pieptarului, cotrința își pierduse culorile, opregul îi rămăsese cu doar câteva fire, poate roșii, poate negre, ștrimfii de lână erau răscârpiți și opincile, din piele gireasă de porc, își pierduseră de tot forma, gurguiul lor se teșise, nojițelor le țineau locul niște sfori, iar hârții le roseseră călcăile. Lasă că mai erau și alte muieri, mai cu seamă babe, care se purtau ca vai de lume, dar măcar alea își țineau țoalele bune pentru când vor fi duse în morminți. Ea se simțea încă în puteri și nu ostenea să facă tot ce-i sta-n vlagă-i păstrată și-n priceperea dobândită de nevoie. Că altfel, după o zi la sapă ori la seceră, numai de războiul de țesut îi ardea. Barbura se așeza în fața lui, pe scăunelul cu trei picioare și începea să apese, cu tălpile-i încinse după oboseala deja astrânsă, pe tălpălei, cu îndârjire de parcă ar fi călcat pe capete de șerpi de-i răi. Alteori lua furca de tors și n-o lăsa până pica răpusă de somn. Trâcnea din te miri ce vise, pomenindu-se cu furca-n poală, ori legănând-o pe brațe, și atunci își aducea aminte de cum o legăna pe Bina. Și se înduioșa, gândindu-se că fata-i singură prin cele străinătăți și pe dată fusul începea să sfârâie de parcă ar fi vrut să treacă prin podele și s-o ia drept spre inima pământului. După care, în zori, se pornea iar și iar, la legat snopi, la ridicat porșoare și clăni de fân, la cules de prune, la scos cânepa din topile (pe care tot ea o melița), mergând oriunde se câștiga ceva, strângând ban lângă

câteodă, ca vreo fată, răgănită unui anuroș june, să fie furată

ban. Pentru ea nu ținea decât ca să-și cumpere de la Cooperativă câte un sălic, adică un coș de sticlă ce se pune la lampa de petrol, ceva răiperturi, sare, mă rog, cheltuieli mărunte dar și acelea făcute cu inima grea. I se mai ușura visând. Cu ochii deschiși, fiindcă altfel, ruptă de osteneală cum era, avea somn scurt dar ca de plumb. Și la ce visa Barbura? Păi la nunta fetei, cu vreun june fălos, de la ei din sat. Și atunci o mușca îndoiala. Te pomenești că Bina rămâne la oraș, acolo-i locul doamnelor. Și cum o s-o mai vadă ea? Altfel, tare des avea prilejul ăsta ... Cam odată pe an, vara, când fata binevoia să descindă din tren, în gara Slatina Timișului și s-o ia, încetuț, pe drumul umbrat de pruni, până la casa Barburei. Unde, abia ajunsă, strâmba din nas, patul nu-i mai plăcea - la oraș nu se doarme pe strujac umplut cu ghije, înțelesese bătrâna, mâcarea nici pe atât, și se plictisea, sărmana, cu ce să-și umple timpul câtă vreme mumăsa era dusă la lucru? Ei, se mai ducea ea la râu, n-ar mai fi trecut Timișul pe acolo, gândea Barbura, că fata ei cuminte se despuia, arătându-și oricui toate alea, după cât auzise de la vecina Uța. Că nu mai putea Bina de ce spune și crede o babă! Așa era „moda”, puțină mulțumire binemerita și ea, după atâta învățătură, nu-i așa? Așa o fi, socotea Barbura, cum era să se întâlnească cu una așa de înșcolată? Deși uneori o fulgera câte un gând, repede stins - n-ar fi fost mai bine și mai cuminte să rupă o furcă de tors pe șalele ăleia? Numai că ajungeau câteva vorbe șoptite, suav, de Bina și gata, se înseninau iar privirile Barburei. La urma urmelor, se mai gândea, vremurile se schimbaseră cu totul tot. Ai tineri își vindeau lanțurile de pământ ca să-și cumpere țoale care mai mult dezgoleau decât învăleau trupul fetelor, iar pe juni îi făcea să arate ca țircusanții, Doamne ferește, că dacă te luai și după cum își rătungea câte una părul și vreunul și-l lăsa să-i curgă pe șale, apoi nu mai jura nimeni, privindu-i din spate, care-i de parte femeiască și care-i de parte bărbătească. Alții își băgaseră în casă televizor, lucru fain dar tare scump, că uite ce pățise Găicîn ăl tânăr. Se dusesese la Oraș și se întorsese cu o șcățulă cât un orman. De când avea televizor care arăta iarba verde, macul roșu și cerul albastru, în

fiecare seară casa-i era plină de goști. Unii uitau de ei, adormind pe scaune, alții aduceau o uiagă de răchie și mai vorbeau ei, mai vorbeau ăia din televizor, până se albeau ferestrele. Când dădea alba, i se golea casa și atunci băga de seamă că era chiar goală. Își mîna muiera pe la neamuri și prin vecini, după lapte, pentru ăi mici. Și de câte ori nu se alesese biata muieră cu îndemnul să-și mulgă televizorul ... Cei mai fișcăloși își cumpăraseră mașini. Nu mai puteau să-și rupă opincile și poacinii pe drum (lasă că numai bătrânii purtau așa ceva), era musai să-și așeze fundul pe șitul moale al mașinii. Cu mașina se duceau la râu, muierile își dădeau pânzeturile la albit și pe urmă se scăldau, bărbații își spălau mașinile pe prund, după care se aruncau și ei în Timiș, jucându-se de-a prinselea cu soațele lor. La sfârșit se însoreau, că aveau timp berechet, nerușinându-se să se arate goi, da' goi cum fuseseră Adam și Eva în Grădina Raiului. Bine, bine, însă ăștia de se scăldau în râu ședeau perechi-perechi, nu ca Bina care se fâțâia cu cracii goi de una singură. Cine știe care-i dădea târcoale. Barbura încerca uneori s-o mai tragă de limbă, dacă n-are vreun drăguț, pe la oraș, că, vezi bine, vremea curge precum apa Timișului unde se scaldă ea lăsându-și țâțele-n văzul lumii, și odată se pomenește fată bătrână. Unde mai pui că-n loc să-și astrângă ștafir ca lumea, ea toca banii precum melița pozdările de cânepă. Și uite așa, să fie cu iertare, în curu' gol n-o mai ia nimeni. Bina râdea mânzește, știa ea ce știa.

Și într-o bună zi Barbura primi carte de la Bina. Alergă, într-un suflet, până la Busuioc, să i-o citească. Vești, povești, fata se cânta după bani și-i descânta despre ce nevoi are. Abia la sfârșit, ceva de care nu mai vorbise Bina niciodată. O cerea unul de neastă, povestea era urzită gata, se vor duce la Sfat și atât, n-aveau ei vreme de nuntă că și ginerele Barburii (poftim, minune!) era student, se gătea să ajungă mare om în țara lui ... Cum adică în țara lui?, îl luă din scurt Barbura pe Busuioc. Acesta se scărpină după urechea dreaptă, mai cercetă odată scrisoarea și-i spuse: „Păi bag de seamă că-i vreun străin”, cum vine asta, străin, se înfuriase de-a binelea muiera, „iaca

așa cum auzi, din altă țară”, așa ceva nu se cade se văitase Barbura căreia i se muiaseră picioarele. Busuioc se supăraseră, nu greșise el cu nimic, dacă smintita aia, care-i era și nepoată, dăduse peste cine știe ce adus de vânt, treaba ei. Și nunta?, mai îngăimase Barbura.

N-a fost nici o nuntă, cel puțin nu una la care să fie chemată și ea. Bina îi scria tot mai des, ceva nu se potrivea și până la coadă se dovedea că taman așa era. Toate se petrecuseră la iuțeală fiindcă Bina rămăsese grea. Barbura s-ar fi suit în primul tren, să ajungă la fată, dar cum nu mai făcuse niciodată așa ceva se mulțumi să aștepte mai întâi scrisorile, apoi pe Bina și pe Berti. Fata născuse un băiat, îl botezase Albert, dar Barbura îl potrivise după un nume din satul lor.

În ziua sorocită sosirii, Barbura s-a dus la gară cu vreo trei ceasuri înainte de venirea trenului. Tremura ca frunza-n vânt de frig și de griji, ăla mic venea numai cu mumă-sa, ginerică avea să sosească după vreo săptămână. Ei, a dat Domnul și a intrat trenul în gară, a coborât Bina dintr-un vagon, cu pruncul în brațe. Barbura s-a repezit să i-l ia, să-l simtă lângă pieptul ei, aproape de inimă. Pruncul, în scutece albe ca neaua, se lăfăia pe perina de puf, cu fața acoperită de o cârpuță de borangic. „Să-l țuce buna”, a zis Barbura și a dat cârpuța la o parte. Și atunci i s-a tăiat răsuflarea. Pruncul avea chipul negru de tot, precum ciuvicul, precum a mai neagră dudă din frăgarul crescut în curtea ei, precum burlanul de tuci de la biserică, precum noaptea fără lună, precum Dumnezeu mai știe ce. „E beteag pruncu’?”, a îngăimat ea o întrebare. Bina râdea ca proasta-n târg. Atunci îi veni o bănuială rea: „Cu ce turc l-ai făcut?”. Binei i se scuturau umerii de atâta hăhăit și Barbura, ce să mai facă, a îndemnat-o: „Hai acasă fa, că ne vede lumea. Las' că ți-oi da io să bei din narghilea și să sorbi cafă, că dacă te-ai făcut cadână, apoi așa s-ar cuveni!”. Și s-au mistuit pe sub pruni, luând-o prin grădini, pe poteci rar umblate.

Dar după o săptămână a venit și tatăl căruia tare-i păsa de ce vor spune slătinarii. Până să ajungă acasă, condus de Bina, a ieșit tot satul în uliță, ca la urs. La Cooperativă, ăluia i-a

venit în gând că-și terminase țigările pe drum, în tren, și a intrat să-și cumpere un pachet de „Mărășești”. În ușă a dat nas în nas cu baba Răveca. Plin de bună cuviință, s-a dat un pas înapoi și odată și-a sticlit dinții zâmbind babei. Și aia s-a dat înapoi, cu totul, arătând lumii ce are sub poale. Dar s-a adunat iute de pe dușumelele stropite cu gaz și a țâșnit pe lângă namila din prag. Își făcea cruci mici și repezi, scuipându-și în sân și ținând-o tot într-o fugă înspre Slătinoara. A oprit-o Barbura care știa ea ce știa: „Ho, muiere, că n-or fi dat turcii!” Răveca s-a uitat, temătoare, peste umăr, și a zis dintr-o suflare: „L-am văzut pe Ucigă-I Toaca!”. Asta a lămurit-o pe Barbura care și-a zis în gând că, uite, i-a venit ginerele. Și s-a hotărât că turc, neturc, negru, căpcăun ori ce-o mai fi ăla, se va duce cu el la popa Isaia să-l boteze. Că doar s-a mai pomenit și despre turci creștinați în Slatina lui Florei, în vremile vechi, se va fi putând și acum, cu unii înnegriți la piele ... Cât despre Berti, până crește, se vor deda copii satului cu el și se va amesteca în jocurile lor. Să-i dea Domnul puțin noroc, că altfel e tare frumos, țuca-l-ar muma să-l țuce! Da' tot îl va întreba ea pe Busuioc, că ăla-i cel mai mintos dintre toți, dacă nu se va găsi ceva ... vreun leac, acolo ... Să-l spele, bunăoară, cu apă neînceptută, poate ...

„Teiul constituie un personaj-simbol, o metaforă a continuității, a mitului eroic al existenței noastre în „spațiu mioritic”.”

**DICȚIONARUL SCRITORILOR
ROMÂNI, 1995**

„Povestirile lui Florin Bănescu stau, aproape toate, **sub un clopot de pâclă albăstrie** (titlul uneia dintre ele), ieșită din arderea ierbii vrăjite ... ca și calendarul pe o sută de ani, cartea ce trezește pofta de a visa povești, satul devine în proza lui un loc al încântării imaginației.”

MIRCEA IORGULESCU

„... în materie de povestire Florin Bănescu face, pentru Banat, aproape tot ce trebuia făcut cu multă vreme în urmă: descoperă, justifică, înregistrează, bifează, celebrează ... Formidabilele povești care mă îndeamnă să cred că acest admirabil scriitor bănățean a intuit, cum puțini, resursele neasemuite ale unui spațiu.”

CORNEL UNGUREANU

ISBN 973 - 97433 - 2 - 3